

PETO I ŠESTO PERIODIČNO IZVJEŠĆE REPUBLIKE HRVATSKE

PREMA KONVENCIJI O PRAVIMA DJETETA UJEDINJENIH NARODA

Travanj 2020.

Sadržaj:

Uvod.....	3
Zakonodavstvo, politike i programi	4
Sveobuhvatna politika i strategija	8
Koordinacija	14
Raspodjela novčanih sredstava.....	15
Prikupljanje podataka	15
Neovisno praćenje	16
Širenje informacija, podizanje razine svijesti i treninzi	17
Definicija pojma „dijete“	20
Nediskriminacija	21
Najbolji interes djeteta	25
Pravo na život, opstanak i razvoj	27
Poštivanje mišljenja djeteta.....	28
Državljanstvo	30
Pristup primjerenim informacijama	32
Tjelesno kažnjavanje	34
Nasilje nad djecom.....	35
Obiteljsko okruženje	36
Djeca bez odgovarajuće roditeljske skrbi.....	38
Djeca s teškoćama u razvoju	40
Zdravstvena skrb i zdravstvene usluge.....	42
Zdravlje adolescenata.....	45
Životni standard.....	48
Obrazovanje, uključujući strukovnu izobrazbu i usmjeravanje	50
Odmor, provođenje slobodnog vremena, rekreacija, kulturne i umjetničke aktivnosti	56
Djeca tražitelji azila, djeca bez pratnje/djeca izbjeglice i djeca migranti	57
Prodaja, trgovanje ljudima i otmica	62
Provođenje pravne zaštite maloljetnika.....	63
Djeca žrtve i svjedoci	65
Fakultativni protokol uz Konvenciju o prodaji djece, dječjoj prostituciji i dječjoj pornografiji.....	67
Fakultativni protokol uz Konvenciju glede uključivanja djece u oružane sukobe.....	67
Statističke informacije i podaci	69
Opće mjere provedbe	69
Definicija pojma „dijete“	70

Opća načela	70
Građanska prava i slobode	70
Nasilje nad djecom	70
Obiteljsko okruženje i alternativna skrb.....	71
Invaliditet, osnovno zdravlje i socijalna skrb.....	72
Obrazovanje, slobodno vrijeme i kulturne aktivnosti	73
Posebne mjere zaštite	74
Prilog	75

1. Uvod

Republika Hrvatska (RH) podnosi *Peto i šesto periodično izvješće Republike Hrvatske prema Konvenciji o pravima djeteta Ujedinjenih naroda (Izvješće)* kojim dostavlja odgovore na *Popis pitanja prije podnošenja objedinjenog petog i šestog periodičnog izvješća Hrvatske (CRC/C/HRV/QPR/5-6)* upućenog RH od strane Odbora za prava djeteta Ujedinjenih naroda.

Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku (MDOMSP) osnovalo je Radnu skupinu¹ za izradu Izvješća i koordiniralo je prikupljanje podataka temeljem kojeg je sastavljeno Izvješće.

Izvješće obuhvaća razdoblje od 2014. do 2018. godine, uključujući najznačajnije podatke do podnošenja Izvješća.

Izrazi koji se koriste u ovom Izvješću, bez obzira na to jesu li korišteni u muškom ili ženskom rodu, obuhvaćaju na jednak način muški i ženski rod. Svi navedeni novčani iznosi su u hrvatskim kunama, osim kada je drugačije naznačeno.

Kratice i dodatni statistički podaci dostupni su u Prilogu.

¹ U Radnu skupinu uključeni su predstavnici Ministarstva unutarnjih poslova, Ministarstva pravosuđa, Ministarstva znanosti i obrazovanja, Ministarstva zdravstva, Ministarstva kulture, Ministarstva mora, prometa i infrastrukture, Ministarstva obrane, Ministarstva financija, Ministarstva uprave, Ministarstva vanjskih i europskih poslova, Ministarstva za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku, Državnog zavoda za statistiku, Središnjeg državnog ureda za šport, Ureda za ljudska prava i prava nacionalnih manjina Vlade Republike Hrvatske te Ureda za suzbijanje zlouporabe droga (Hrvatski zavod za javno zdravstvo od 1. siječnja 2019. godine preuzeo je sve poslove Ureda za suzbijanje zlouporabe droga).

2. Zakonodavstvo, politike i programi

2 (a)

Vlada Republike Hrvatske (VRH) 2014. usvojila je Nacionalnu strategiju za prava djece u Republici Hrvatskoj 2014./2020.² (NSPD) i Strategiju borbe protiv siromaštva i socijalne isključenosti u Republici Hrvatskoj 2014./2020.³.

Fakultativni protokol uz Konvenciju o pravima djeteta o postupku povodom pritužbi⁴ ratificiran je 2017. Zakon o provedbi Konvencije o građanskopravnim vidovima međunarodne otmice djece⁵ na snazi je od 2019.

Konvencija Vijeća Europe (VE) o sprječavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji⁶ stupila je na snagu 2018.

Obiteljski zakon⁷ (ObZ), usvojen 2015., usklađen je s Direktivama Europskog parlamenta (EP) i Vijeća Europske Unije (Vijeća), osigurana je implementacija stajališta i uputa Europskog suda za ljudska prava, normativne pretpostavke za ispunjavanje međunarodno preuzetih dokumenata te primjena međunarodnih pravnih standarda.

Zakon o socijalnoj skrbi⁸ (ZSS) izmijenjen je i dopunjen 2015. i 2017. U tijeku je izrada novog ZSS-a kojim je predviđeno unaprjeđenje u području ostvarivanja prava (naknada i usluga) i poboljšanja životnog standarda za djecu i obitelji.

Od 2018. na snazi je Zakon o udomiteljstvu⁹. Unaprijeđeno je zakonodavstvo u području obiteljskih potpora (izmjene Zakona o doplatku za djecu¹⁰ (2018.) i Zakona o roditeljskim i roditeljskim potporama¹¹ (2017. i 2020.)).

Zakon o savjetima mladih¹² usvojen je 2014.

²<https://vlada.gov.hr/UserDocsImages/ZPPI/Strategije%20-%20OGP/socijalna%20politika/NACIONALNA%20STRATEGIJA%20ZA%20PRAVA%20DJECE%20U%20RHZA%20RAZDOBLJE%20OD%202014.%20DO%202020.%20GODINE%5B1%5D.pdf>

³<https://vlada.gov.hr/UserDocsImages/ZPPI/Strategije/Strategija%20borbe%20protiv%20siroma%C5%A1tva.pdf>

⁴Zakon o potvrđivanju Fakultativnog protokola uz Konvenciju o pravima djeteta o postupku povodom pritužbi, Narodne novine, Službeni list Republike Hrvatske (NN) 2/17

⁵NN 99/18

⁶Zakon o potvrđivanju konvencije Vijeća Europe o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji, NN MU 3/18

⁷NN 103/15 i 98/19

⁸NN 157/13, 152/14, 99/15, 52/16, 16/17, 130/17, 98/19

⁹NN 115/18

¹⁰NN 58/18

¹¹NN 59/17, 32/20

¹²NN41/14

Novi Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji¹³ (ZZNO) stupio je na snagu 2018.

Donesena je nova Nacionalna strategija zaštite od nasilja u obitelji 2017/2022.¹⁴

Potpisan je Sporazum o međuresornoj suradnji u području sprečavanja i borbe protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji (2018.) te je 2019. donesen novi Protokol o postupanju u slučaju nasilja u obitelji¹⁵ kojim se osigurava integrirani pristup te jača uloga organizacija civilnog društva (OCD) i medija.

U području suzbijanja trgovanja ljudima donesen je novi Nacionalni plan za suzbijanje trgovanja ljudima 2018./2021.¹⁶ Protokol za identifikaciju, pomoć i zaštitu žrtava trgovanja ljudima¹⁷ i Protokol o postupanju pri dobrovoljnom i sigurnom povratku žrtava trgovanja ljudima¹⁸ doneseni su 2017., dok je Protokol o integraciji/reintegraciji žrtava trgovanja ljudima¹⁹ usvojen 2019.

U području međunarodne zaštite djece bez pratnje 2015. donesen je Zakon o međunarodnoj i privremenoj zaštiti²⁰ (ZMPS) te je 2018. donesen novi Protokol o postupanju prema djeci bez pratnje²¹.

Nastavlja se provedba Nacionalne strategije za uključivanje Roma 2013./2020.²² (NSUR), a na temelju vanjske evaluacije i uz financijsku potporu Ureda UNICEF-a u Hrvatskoj (UNICEF) pokrenuta je izrada i donesen je Akcijski plan 2019./2020.

¹³NN 70/17, 126/19

¹⁴<https://mdomsp.gov.hr/UserDocsImages/Vijesti2017/Nacionalna%20strategija%20zastite%20od%20nasilja%20u%20obitelji%20za%20razdoblje%20do%202017.%20do%202022.%20godine.pdf>

¹⁵<https://mdomsp.gov.hr/UserDocsImages/Vijesti2019//PROTOKOL%20O%20POSTUPANJU%20U%20SLUCAJU%20NASILJA%20U%20OBITELJI.pdf>

¹⁶<https://ljudskaprava.gov.hr/suzbijanje-trgovanja-ljudima/599>

¹⁷https://vlada.gov.hr/UserDocsImages//2016/Sjednice/Arhiva//54_09.pdf

¹⁸<https://pravamanjina.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Protokol%20o%20postupanju%20pri%20dobrovoljnom%20i%20sigurnom%20povratku%20%C5%Bertava%20trgovanja%20ljudima.pdf>

¹⁹https://pravamanjina.gov.hr/UserDocsImages/arhiva/protokoli/Protokol%20o%20integraciji_reintegraciji%20%C5%Bertava%20trgovanja%20ljudima.pdf

²⁰NN 70/15, 127/17

²¹<https://mdomsp.gov.hr/UserDocsImages//djeca%20i%20obitelj/Protokol%20o%20postupanju%20prema%20djeci%20bez%20pratnje.pdf>

²²<https://pravamanjina.gov.hr/UserDocsImages//arhiva//Nacionalna%20strategija%20za%20ukljucivanje%20Roma%20za%20razdoblje%20od%202013.%20-%202020.pdf>

Nova Nacionalna strategija izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom 2017./2020.²³ (NSIMOSI) donesena je 2017. te kontinuirano djeluje Povjerenstvo VRH-a za osobe s invaliditetom.

U području kazneno-pravne zaštite, donesena je Nacionalna strategija razvoja sustava podrške žrtvama i svjedocima u RH 2016./2020.²⁴ i Akcijski plan za razdoblje do 2020.

Zakon o kaznenom postupku²⁵ izmijenjen je 2017.²⁶ čime je implementirana Direktiva 2012/29/EU EP-a i Vijeća od 2012. o uspostavi minimalnih standarda za prava, potporu i zaštitu žrtava kaznenih djela.

Kazneni zakon²⁷ (KZ) propisuje kaznena djela seksualnog zlostavljanja i iskorištavanja djeteta te kaznena djela protiv braka, obitelji i djece. Novi Protokol o postupanju u slučaju seksualnog nasilja²⁸ donesen je 2018. Kroz članak (čl.) 95. KZ-a (novačenje plaćenika) sankcionira se počinitelja koji novači dijete u oružane svrhe ili oružane skupine odvojene od oružanih snaga ili tako unovačeno dijete koristi u neposrednim neprijateljskim djelovanjima.

Zakonom o suzbijanju diskriminacije²⁹ zabranjen je svaki oblik diskriminacije, a zaštita od diskriminacije sadržana je u brojnim nacionalnim dokumentima. Donesen je Nacionalni plan za borbu protiv diskriminacije 2017./2022.³⁰ (NPBPD).

Odredbe čl. 114. Zakona o sudovima za mladež³¹ (ZSM) propisuju da u predmetima kaznenopravne zaštite djece postupaju specijalizirani policijski službenici za mladež.

²³ NN 42/17

²⁴ NN 75/15

²⁵ NN 152/08, 76/09, 80/11, 121/11, 91/12, 143/12, 56/13, 145/13, 152/14, 70/17, 126/19

²⁶ NN 70/17

²⁷ NN 125/11, 144/12, 56/15, 61/15, 101/17, 118/18, 126/19

²⁸ <https://ravnomjernost.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Biblioteka%20ONA/Protokol%20o%20postupanju%20u%20slu%C4%8Daju%20seksualnog%20nasilja%202018.pdf>

²⁹ NN 85/08, 112/12

³⁰ [https://pravamanjina.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Nacionalni%20plan%20za%20borbu%20protiv%20di skriminacije%20za%20razdoblje%20od%202017.%20do%202022..pdf](https://pravamanjina.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Nacionalni%20plan%20za%20borbu%20protiv%20diskriminacije%20za%20razdoblje%20od%202017.%20do%202022..pdf)

³¹ NN 84/11, 143/12, 148/13, 56/15, 126/19

Temeljem Zakona o policijskim poslovima i ovlastima³² i pripadajućeg Pravilnika o načinu postupanja policijskih službenika³³ policijski službenik posebno obzirno postupi prema djeci i prema žrtvi kaznenog djela i prekršaja.

Ministarstvo unutarnjih poslova (MUP) je Uredbom o unutarnjem ustrojstvu sistematiziralo radna mjesta policijskih službenika za mladež od lokalne razine do nacionalne razine (Ravnateljstvo policije).

U veljači 2020. donesen je Akcijski plan za prevenciju nasilja u školama 2020./2024.^{34 35}.

U području obrazovanja ističu se Izmjene i dopune Zakona o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi^{36 37}, Pravilnik o pomoćnicima u nastavi i stručnim komunikacijskim posrednicima³⁸, izmjene i dopune Zakona o strukovnom obrazovanju³⁹ te u 2018. novi Zakon o udžbenicima i drugim obrazovnim materijalima za osnovnu i srednju školu⁴⁰.

U području zdravstva ističe se Zakon o obveznom zdravstvenom osiguranju i zdravstvenoj zaštiti stranaca u Republici Hrvatskoj⁴¹ (ZOZOZZS), Zakon o lijekovima⁴², Zakon o zaštiti osoba s duševnim smetnjama⁴³ te novi Zakon o zdravstvenoj zaštiti⁴⁴.

Ističe se donošenje Zakona o provedbi opće uredbe o zaštiti podataka⁴⁵ (2018.) kojim se uređuje privola djeteta u odnosu na usluge informacijskog društva.

³² NN 76/09, 92/14, 70/19

³³ NN 89/10, 76/15

³⁴ NN 15/20

³⁵ <https://mzo.gov.hr/UserDocsImages//dokumenti/StrucnaTijela//Akcijski%20plan%20za%20prevenciju%20nasilja%20u%20skolama%20za%20razdoblje%20od%202020.%20do%202024.%20godine.pdf>

³⁶ NN 87/08, 86/09, 92/10, 105/10, 90/11, 5/12, 16/12, 86/12, 126/12, 94/13, 152/14, 07/17, 68/18, 98/19

³⁷ Ističe se sljedeće: dopunjena su temeljna načela promicanjem odgojnih vrijednosti u skladu s pravom roditelja da samostalno odlučuju o odgoju djece; propisano je načelo prava na obrazovanje i pravo djece na sadržaje utemeljene na suvremenim znanstvenim i obrazovnim standardima koje se prenose na objektivan, kritički i pluralistički način, a zadaća je javnog školskog sustava da bude neutralan i uravnotežen te da omogući djetetu ostvarivanje tog prava; proširena je mreža školskih ustanova koje izvode posebne programe za darovite učenike; propisano je da učenik s višestrukim teškoćama u razvoju (TUR) ima pravo, ali ne i obvezu pohađati osnovnoškolski odgoj i obrazovanje do 21. godine i dr.

³⁸ NN 102/18, 59/19, 22/20

³⁹ NN 25/18

⁴⁰ NN 116/18

⁴¹ NN 80/13 i 15/18

⁴² NN 76/13, 90/14, 100/18

⁴³ NN 76/14

⁴⁴ NN 100/18, 125/19

⁴⁵ NN 42/18

2 (b)

Novi ObZ donesen je 2014. Slijedom podnesenih ustavnih tužbi, Ustavni sud donio je u siječnju 2015. rješenje kojim je pokrenut postupak za ocjenu suglasnosti navedenog Zakona s Ustavom RH. Odlukom Ustavnog suda privremeno je bilo obustavljeno izvršenje svih pojedinačnih akata i radnji koje su poduzete na osnovu spomenutog zakona te je vraćena primjena ObZ-a iz 2003. Tadašnja VRH odlučila je da je nastupila pravna nesigurnost jer građani ne mogu ostvarivati odgovarajući standard obiteljsko-pravne zaštite uspostavljen ObZ-om iz 2014. te je donijela 2015. novi ObZ koji je na snazi.

Kao prepreke i izazove u području zaštite djece migranata ističe se činjenica da velik broj djece zatečene na području RH ne posjeduje identifikacijske isprave, što otežava postupak traženja ili spajanja obitelji (ovisno o procjeni djetetovog najboljeg interesa). Nakon što je djetetu određen skrbnik te je smješteno u ustanovu socijalne skrbi otvorenog tipa, dijete ustanovu vrlo često samovoljno napušta, nevezano uz odluku o statusu djeteta. Djeca najčešće bježe u prvim danima smještaja s ciljem odlaska do odredišta, najčešće jednu od zemalja zapadne EU. U želji da stignu na željenu destinaciju djeca su u riziku da postanu žrtve iskorištavanja i zlostavljanja na što im se ukazuje tijekom postupka smještaja i objašnjavanja statusnih prava. Bez obzira na prilagođen i stručan pristup te mogućnosti koje im se pružaju (podnošenje zahtjeva za međunarodnu zaštitu ili zahtjeva za privremeni boravak iz humanitarnih razloga), djeca bez pratnje imaju plan u koju zemlju žele doći pa koriste prvu priliku za bijeg.

Kod zaštite djece u digitalnom okruženju, ističe se kako razvoj komunikacijskih tehnologija i pohrana inkriminirajućih sadržaja u virtualnom prostoru, odnosno na serverima izvan jurisdikcije države u kojoj borave počinitelji kaznenih djela spolnog iskorištavanja djece, nameće potrebu međunarodne pravne standardizacije suradnje pružatelja internetskih usluga i tijela kaznenog progona. Nužno je standardizirati rokove u kojima su Internet operateri dužni čuvati podatke od značaja za utvrđivanje identiteta korisnika internetskih usluga te uvjete i načine dostave istih nadležnim policijskim službama kako bi povećali broj identificiranih žrtava i otkrivenih počinitelja ove vrste kriminaliteta koja posebno pogađa ranjive skupine djece.

3. Sveobuhvatna politika i strategija

Nacionalna strategija za prava djece u Republici Hrvatskoj 2014./2020.

MDOMSP koordinira izradu izvješća o provedbi NSPD-a i akcijskih planova temeljem dostavljenih podataka nadležnih tijela državne uprave (TDU), jedinica lokalne i područne

(regionalne) samouprave (JLP(R)S) te OCD-a. Usvojena su izvješća o provedbi NSPD-a za 2014. i 2015. te 2016., kao i Akcijski plan za 2017. U tijeku je izrada izvješća za naredna izvještajna razdoblja te Akcijskog plana za 2020.

Od ukupno 272 mjere, tijekom 2014. i 2015. provodila se 181, a 2016. 213 mjera.

Planom rada Vijeća za djecu (VZD) predviđeno je praćenje primjene NSPD-a i akcijskih planova te je sukladno tome na održanim sjednicama raspravljano o tijeku i poteškoćama provedbe mjera.

U izvještajnom razdoblju, od učinaka mjera I. strateškog cilja *Osiguravanje usluga i sustava prilagođenih djeci* izdvaja se:

- Kroz projekt Instrumenta pretpristupne pomoći (dalje: IPA) 2012 *Potpora zatvorskom sustavu RH* započela je rekonstrukcija *Odgojnog zavoda Turopolje* te su se provodile aktivnosti u svrhu kontinuiranog unaprjeđivanja kompetencija svih stručnjaka uključenih u pravosudne postupke. Sudovi su redovito provodili nadzor nad provedbom izrečenih maloljetničkih sankcija, kontrolna ročišta te posjete djeci u odgojnim ustanovama.

- Ministarstvo zdravstva (MIZ) i Hrvatski zavod za javno zdravstvo (HZJZ) izvještavaju o aktivnostima Nacionalnog programa *Živjeti zdravo*, pružanju stručne potpore i pomoći osnovnim školama (OŠ) u implementaciji Nacionalnih smjernica za prehranu učenika u OŠ, djelovanju Savjetovališta za pravilnu prehranu i tjelesnu aktivnost, promicanju mentalnog i spolnog zdravlja pri HZJZ-u. MIZ je organizirao međunarodnu konferenciju o palijativnoj skrbi *Suradnjom do kvalitete u palijativnoj skrbi* i 2. *međunarodni simpozij o pedijatrijskoj palijativnoj skrbi*, provodio aktivnosti s ciljem uspostave centara za koordinaciju palijativne skrbi u županijama te kontinuirane edukacije za članove tima palijativne skrbi.

- MDOMSP je s Hrabrim telefonom surađivao na projektu *Regionalni resorni centar za zaštitu djece u Jugoistočnoj Europi* u okviru kojeg je održan forum o decentralizaciji socijalnih usluga.

Učinci mjera II. strateškog cilja *Eliminacija svih oblika nasilja nad djecom* navode se u odgovoru na pitanje 17., potom 13., 15., 16., 28.

Pod III. strateškim ciljem *Osiguravanje prava djece u ranjivim situacijama* izdvaja se: postavljanje internetske podstranice o posvojenju namijenjene potencijalnim posvojiteljima koji imaju pozitivno mišljenje centra za socijalnu skrb (CZSS) i upisani su u Registar potencijalnih posvojitelja; donošenje *Protokola o postupanju u postupcima posvojenja*,

Protokola o postupanju nadležnih tijela u postupcima međudržavnog posvojenja djeteta iz RH, Plana razvoja udomiteljstva 2016. – 2017.; projekt Unaprjeđenje standarda procjene problema u ponašanju djece i mladih u domovima za odgoj u RH, twinning projekt u okviru Prijelaznog instrumenta Institucionalno jačanje sustava socijalne skrbi radi poboljšanja usmjeravanja socijalnih programa i smanjenja siromaštva, poziv za dostavu projektnih prijedloga Osiguravanje školske prehrane za djecu u riziku od siromaštva; provedba profesionalnog usmjeravanja djece završnih razreda OŠ i srednjih škola (SŠ) koji su korisnici alternativne skrbi; aktivnosti sukladno Operativnom planu deinstitutionalizacije i transformacije domova socijalne skrbi i drugih pravnih osoba koje obavljaju djelatnost socijalne skrbi u RH.

Sukladno mjerama IV. Strateškog cilja *Osiguranje aktivnog sudjelovanja djece* ističe se: predstavljanje Strategije VE za prava djeteta 2016./2021. od strane Ureda pravobraniteljice za djecu u suradnji s Odborom za obitelj, mlade i sport Hrvatskog Sabora; djelovanje Mreže mladih savjetnika Ureda pravobraniteljice za djecu (MMS); Saveza Društava „Naša djeca“ Hrvatske (Savez DND)⁴⁶.

U Tablici 1. prikazani su podaci o utrošenim financijskim sredstvima za provedbu NSPD-a s lokalne razine⁴⁷.

Tablica 1. Prikaz financijskih sredstava utrošenih na NSPD od strane JLP(R)S-a⁴⁸

Godina	2014. i 2015.	2016.	2017.
Iznos u kunama (kn)	55.360.229,85	178.406.227,30	106.418.972,64

Izvor: MDOMSP

⁴⁶ Savez Društava „Naša djeca“ Hrvatske je organizirao susrete djece sa saborskim zastupnicima i predstavnicima VRH-a, provodio aktivnosti usmjerene dječjoj participaciji u lokalnoj zajednici putem mreže Dječjih vijeća i Dječjih foruma, s posebnim naglaskom na osiguravanje sudjelovanja djece ranjivih skupina u dječjim predstavničkim tijelima, provodio akcije *Gradovi/općine prijatelji djece*.

⁴⁷ JLP(R)S-ovi nisu obvezni provoditi mjere obzirom da Zakonom o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi (NN 33/01, 60/01, 129/05, 109/07, 125/08, 36/09, 36/09, 150/11, 144/12, 19/13, 137/15, 123/17, 98/19) općine i gradovi u svom samoupravnom djelokrugu obavljaju poslove lokalnog značaja kojima se neposredno ostvaruju potrebe građana, uključujući poslove koji se odnose na brigu o djeci. U tom smislu NSPD daje smjernice i potiče tijela da osiguraju odgovarajuće uvjete i praćenje aktivnosti u skladu s cijeovima Strategije u svojim lokalnim zajednicama.

⁴⁸ Podaci nisu potpuni obzirom da u prvoj fazi izvještavanja (2014. i 2015.) značajan broj JLP(R)S-ova nije dostavio podatke o provedbi mjera i utrošenim financijskim sredstvima.

U svrhu izrade Izvješća za provedbu Akcijskog plana za 2017., podatke o utrošenim financijskim sredstvima dostavilo je 17 županija i Grad Zagreb, što obuhvaća i ruralna područja i otoke (Tablica 2).

Tablica 2. Prikaz financijskih sredstava koje su županije utrošile u 2017.

Županija	Iznos (kn)
Brodsko-posavska	16.500,00
Koprivničko-križevačka	92.219,00
Šibensko-kninska	109.000,00
Dubrovačko-neretvanska	390.000,00
Varaždinska	934.957,57
Splitsko-dalmatinska	1.478.845,88
Ličko-senjska	1.592.795,35
Krapinsko-zagorska	1.765.000,00
Vukovarsko-srijemska	2.189.198,51
Zagrebačka	2.459.196,00
Karlovačka	3.272.610,04
Osječko-baranjska	6.543.175,16
Požeško-slavonska	10.547.609,24
Zadarska	10.627.620,59
Sisačko-moslavačka	10.815.597,11
Međimurska	18.360.359,70
Primorsko-goranska	22.432.329,57
Grad Zagreb	97.650.707,27
Ukupno	191.277.720,99

Izvor: MDOMSP

Od 2018. MDOMSP provodi mjeru *Širenje mreže dječjih vrtića* u suradnji s jedinicama lokalne samouprave (JLS) temeljem *Programa podrške poboljšanju materijalnih uvjeta u dječjim vrtićima*⁴⁹.

MDOMSP od 2018. kontinuirano prikuplja podatke⁵⁰ JLP(R)S-ova o demografskim mjerama i aktivnostima koje provodi⁵¹.

⁴⁹ Ugovorena je suradnja sa 103 grada i 147 općina (250 ugovora). Sufinanciraju se projekti kroz materijalno ulaganje u 311 dječjih vrtića (DV) kojima su osnivači JLS-i, osobito u ruralnim i slabije razvijenim područjima, u vrijednosti 117.500.000,00 kn iz DPRH-a.

⁵⁰ <https://mdomsp.gov.hr/istaknute-teme/demografija/demografske-mjere-na-lokalnoj-i-zupanijskoj-razini/10177?big=0>

⁵¹ Mjere i aktivnosti odnose se na naknade za novorođenčad, potpore vezane uz začecje, trudnoću, novorođenčad i majčinstvo, sufinanciranje DV-a, školskih udžbenika, školske prehrane, prijevoza učenika, smještaja u učeničke domove te troškova u području zdravstva, poticanje studiranja, mjere za stambeno zbrinjavanje i ostalo. Ističu se sljedeći JLP(R)S-ovi koji isplaćuju naknade roditeljima za rođenje djeteta:

- za prvo dijete Sisačko-moslavačka županija isplaćuje 3.000,00 kn, općina Sali 60.000,00 kn, gradovi Vrlika, Imotski, Opatija i Dubrovnik po 10.000,00 kn;

Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije (MRRFEU) surađuje i koordinira aktivnosti s JLP(R)S-ovima u pripremi i provedbi razvojnih programa i projekata što uključuje poticanje razvoja područja koja zaostaju te izradu i provedbu mjera razvoja otoka.

MRRFEU izvještava kako se javnim pozivom otočnim jedinicama lokalne i područne samouprave (JLPS) za dostavu projekata razvoja otoka sufinanciraju projekti Programa razvoja otoka. Kroz navedenu mjeru sufinanciraju se i projekti usmjereni djeci (DV-i, škole, igrališta, dvorane...). Putem Natječaja za prijavu projekata udruga na otocima potiče se aktivno sudjelovanje OCD-a kroz koji se sufinanciraju i projekti usmjereni djeci⁵².

U cilju kvalitetnog i sustavnog planiranja i utroška financijskih sredstava za ostvarivanje prava djece na razini JLP(R)S-ova, u narednom razdoblju će se obvezati JLP(R)S-ove na sastavljanje *dječjeg proračuna*, odnosno podnošenje godišnjih izvještaja o planiranim i utrošenim sredstvima.

Nacionalna strategija za uključivanje Roma 2013./2020.

Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina Vlade Republike Hrvatske (ULJPPNM) koordinira izradu izvješća o provedbi NSUR-a i akcijskih planova te kontinuirano djeluje Povjerenstvo za praćenje provedbe navedene Strategije⁵³.

U području obrazovanja uključivanjem djece i učenika romske nacionalne manjine na svim razinama obrazovnog sustava od 2014. do 2018. nastavljen je napredak, što je posebno vidljivo u porastu broja djece koja se uključuju u programe predškolskog odgoja/predškole.

-
- za drugo dijete Sisačko-moslavačka županija isplaćuje 3.000,00 kn, općina Sali 60.000,00 kn, grad Imotski 20.000,00 kn;
 - za treće dijete Zadarska županija isplaćuje 5.000,00 kn, općine Sali i Blato po 60.000,00 kn, grad Komiža 120.000,00 kn;
 - općina Vir za četvrto dijete isplaćuje 96.000,00 kn (za peto 192.000,00 kn), grad Opatija 25.000,00 kn; u Visu se iznos za svako sljedeće dijete povećava za 10.000,00 kn.

⁵² Prema podacima prikupljenima u *Dječjem proračunu-projekcija*, u 2019. na pozicijama MRRFEU-a za razvoj otoka planirano je 5.280.000,00 kn.

⁵³ Pored „četiri ključna područja“ Okvira Europske unije (dalje: EU) (i Desetljeća za uključivanje Roma) – obrazovanja, zapošljavanja, zdravstvene zaštite i stanovanja, NSUR u zasebna područja izdvaja socijalnu skrb, uključivanje u društveni i kulturni život, statusna rješenja, suzbijanje diskriminacije i pomoć u ostvarivanju prava.

Politika osiguravanja uvjeta za punu integraciju djece i jednakog pristupa obrazovanja pripadnicima romske nacionalne manjine ostvarivana je provođenjem mjera iz nadležnosti Agencije za odgoj i obrazovanje (AZOO) kao što su stručna usavršavanja romskih pomagača i stručnih suradnika u OŠ za preko 500 polaznika, stručni skupovi za preko 700 učitelja/nastavnika s ciljem stjecanja interkulturalne komunikacijske kompetencije te brojna druga osposobljavanja.

Jedan od primarnih ciljeva NSUR-a je poboljšati zdravlje romske populacije te smanjiti nejednakost i jaz između zdravstvenog statusa Roma i ostalog stanovništva osiguravanjem iste razine kvalitete i dostupnosti zdravstvene zaštite. MIZ ističe kako Romi koji imaju građanski status ostvaruju pravo na zdravstvenu zaštitu u skladu s odredbama Zakona o zdravstvenoj zaštiti⁵⁴ i Zakona o obveznom zdravstvenom osiguranju⁵⁵, na isti način i pod istim uvjetima kao i svi drugi građani. Točne podatke o zdravstvenom stanju i zdravstvenoj zaštiti Roma nije moguće utvrditi, budući da se isti ne vode po nacionalnoj/etničkoj pripadnosti.

Na području socijalne skrbi nastavljeno je jačanje kapaciteta i zapošljavanje stručnih radnika u CZSS-ima s najvećim udjelom romske populacije⁵⁶. Pojedini CZSS-i ističu kako se pripadnici romske nacionalne manjine vrlo često susprežu od izjašnjavanja nacionalne pripadnosti, te se izjašnjavaju kao pripadnici većinskog naroda, što otežava primjenu principa pozitivne diskriminacije i uključivanje u programe za ranjive skupine, kao i vođenje evidencija o njima kao pripadnicima nacionalne manjine.

Nastavljaju se aktivnosti MUP-a vezano uz reguliranje statusa (posebice osoba neutvrđenog državljanstva) te prevenciju nasilja usmjerenog protiv romske populacije (uključujući i zločin iz mržnje), kao i nasilja unutar samih romskih zajednica. Otežano vođenje statistike po etničkoj pripadnosti prepreka je u procjeni uspješnosti mjera koje Ministarstvo pravosuđa (MP) provodi, dok su važne aktivnosti poduzimane od OCD-a specijaliziranih za pružanje besplatne pravne pomoći.

⁵⁴ NN 100/18, NN 125/19

⁵⁵ NN 80/13, 137/13, 98/19

⁵⁶ Uz individualni rad i savjetovanje s korisnicima redovito se organiziraju programi za unaprjeđivanje kvalitete roditeljske skrbi i osnaživanje obitelji, unaprjeđenje socijalnih vještina djece i općenito integraciju u život zajednice.

Na području prostornog uređenja, stanovanja i zaštite okoliša posebna pozornost posvećena je ozakonjenju nezakonito izgrađenih zgrada te je Ministarstvo graditeljstva i prostornoga uređenja u izvještajnom razdoblju nastavilo sa (su)financiranjem izrade dokumentacije potrebne za izdavanje rješenja o izvedenom stanju za nezakonito izgrađene zgrade u romskim naseljima.

Sukladno Izvješću o provedbi NSUR-a za 2016. i 2017., u Državnom proračunu Republike Hrvatske (DPRH) za provedbu NSUR-a na pozicijama nadležnih tijela i nositelja mjera utrošena su sredstva u ukupnom iznosu od 49.482.185,25 kn.

4. Koordinacija

VZD, kao savjetodavno tijelo VRH-a, prati ostvarivanje ciljeva NSPD-a, koordinira i usklađuje rad državnih i ostalih tijela u praćenju primjene Konvencije o pravima djeteta (Konvencija), nacionalnog zakonodavstva i programa, i ostvarivanje planiranih mjera i aktivnosti⁵⁷.

Stručne, administrativne i tehničke poslove obavlja MDOMSP koje je iniciralo donošenje nove Odluke o osnivanju VZD-a⁵⁸ (2017.). Rješenje o imenovanju predsjednice, zamjenika predsjednice, članova i zamjenica članova VZD-a doneseno je 2018.⁵⁹, te nove predsjednice 2020.⁶⁰.

Po imenovanju članova i zamjenika članova održana je prva, konstituirajuća sjednica novog sastava VZD-a, te su usvojeni *Poslovnik o radu* i *Plan rada za 2018. i 2019.* (Dodatak 1 Priloga).

Do studenog 2019. održano je 5 sjednica na kojima je, između ostalog, osnovano Nacionalno etičko povjerenstvo za istraživanja s djecom, raspravljano o dječjoj participaciji u sustavu odgoja i obrazovanja, zakonskoj regulativi iz područja obrazovanja, pravima i mogućnosti sudjelovanja i odlučivanja djece u OŠ i SŠ, promišljano o predstojećim koracima pri izradi i prioritarnim aktivnostima *Akcijskog plana za provedbu NSPD-a* za naredno razdoblje te

⁵⁷ VZD čine predsjednik (predstavnik MDOMSP-a), 10 predstavnika TDU-a i ureda VRH-a, 9 predstavnika znanstvenih i stručnih ustanova te drugih tijela i institucija, 3 predstavnika udruga, predstavnik Hrvatskog novinarskog društva, predstavnik djece i predstavnik Nacionalnog vijeća učenika. Svaki član ima svoju zamjenu.

⁵⁸ NN 105/17

⁵⁹ NN 91/18

⁶⁰ NN 37/20

razmatrano ovo *Izješće* i *Izješće prema Fakultativnom protokolu uz Konvenciju o prodaji djece, dječjoj prostituciji i dječjoj pornografiji*.

Sredstva za rad VZD-a osiguravaju se iz DPRH-a, na poziciji MDOMSP-a.

5. Raspodjela novčanih sredstava

Unatoč proračunskim ograničenjima za vrijeme gospodarske krize vidljiva su određena povećanja u DPRH-u vezano uz ulaganja za djecu⁶¹. Ujedno, nastavno na donošenje *Općeg komentara br.19(2016.)* Odbora za prava djeteta, 2018. izrađen je metodološki priručnik na temelju kojeg je 2019. izrađen *Dječji proračun – projekcija*, koji na jednom mjestu prikazuje financijska sredstva planirana za ostvarivanje prava djeteta, zakonske i druge pravne osnove, pokazatelje rezultata kao i sustav praćenja rezultata (odgovor na pitanje 36. i Prilog).

6. Prikupljanje podataka

Podaci raščlanjeni prema kategorijama dostupni su u sustavima za prikupljanje podataka:

- bazama Eurostata (<https://ec.europa.eu/eurostat/data/database>)⁶²;
- istraživanjima DZS-a (npr. *Child care arrangements* iz *Ankete o dohotku stanovništva*);
- *Registru osoba s invaliditetom HZJZ-a*;
- zajedničkom upisniku školskih ustanova u elektronskom obliku (*e-Matica*⁶³) koji sadrži najvažnije podatke o učenicima i djelatnicima OŠ i SŠ⁶⁴;

⁶¹ Dodatno u okviru Operativnog programa „Konkurentnost i kohezija“ 2014./20. proveden je projekt – mapiranje siromaštva čiji je cilj bio unaprijediti stručno znanje o praćenju podataka o siromaštvu na najnižoj razini, kako bi se točno definirala geografska područja najviše pogođena siromaštvom i degradacijom te bolje usmjerile buduće intervencije u borbi protiv siromaštva. Rezultati provedbe projekta prvenstveno su namijenjeni MRRFEU-u, MDOMSP-u i DZS-u.

⁶² Za pristup detaljnim podacima konkretnih statističkih područja (uključujući i podatke koji se odnose na djecu) upućujemo na slijedeće Internet poveznice:

- Statistika stanovništva
 - <https://ec.europa.eu/CensusHub2/query.do?step=selectHyperCube&qhc=false>
- Statistika životnih uvjeta
 - <https://ec.europa.eu/eurostat/web/income-and-living-conditions/data/database>
- Statistika obrazovanja
 - <https://ec.europa.eu/eurostat/web/education-and-training/data/database>

⁶³ Pravilnik o zajedničkom upisniku školskih ustanova u elektroničkom obliku-e-Matici (NN 86/15)

⁶⁴ Podaci se automatski sinkroniziraju sa servisima poput Nacionalnog informacijskog sustava prijave na visoka učilišta, e-Dnevnika, Nacionalnog informacijskog sustava prijave i upisa u srednje škole

- bazi podataka Ministarstva znanosti i obrazovanja (MZO) o školovanju pripadnika romske nacionalne manjine i učenika u kontekstu migracija;
- sustavu statističkog praćenja MUP-a o kaznenim djelima i prekršajima te kriminalitetu na štetu djece;
- *Evidenciji određenih kategorija stranaca*(podaci o djeci nezakonitim migrantima zatečenima na području RH, u nezakonitom prelasku državne granice ili nezakonitom boravku, državljanima trećih zemalja);
- bazi podataka koji se odnose na rješavanje statusnih pitanja (reguliranje privremenog odnosno stalnog boravka i stjecanje hrvatskog državljanstva) pripadnika romske nacionalne manjine koje prikuplja MUP sukladno poglavlju IV. *Unaprjeđenje prikupljanja statističkih podataka NSUR-a*;
- publikaciji *Uključivanje Roma u hrvatsko društvo: istraživanje baznih podataka* koju je objavio ULJPPNM u sklopu projekta *Prikupljanje i praćenje baznih podataka za učinkovitu provedbu NSUR-a*;
- evidencijama policije, Državnog odvjetništva Republike Hrvatske (DORH), suda, CZSS-a, zdravstvenih i odgojno-obrazovnih ustanova o poduzetim radnjama iz područja primjene ZZNO-a sukladno *Pravilniku o načinu prikupljanja, obrade i dostave statističkih podataka i izvješća*⁶⁵;
- podacima koje prikuplja MDOMSP o rješenjima o imenovanju/razrješenju posebnih skrbnika/skrbnika i smještaju djece bez pratnje;
- informacijskom sustavu *SocSkrb* (podaci o djeci korisnicima prava i usluga u sustavu socijalne skrbi te mjerama za zaštitu prava i dobrobiti djeteta u nadležnosti CZSS-a).

7. Neovisno praćenje

7 (a)

Uredu pravobranitelja za djecu su dodijeljeni na korištenje poslovni prostori u 4 grada koji u optimalnim tehničkim uvjetima zadovoljavaju uvjete za rad s djecom i volonterima. Od 21 zaposlenog, u stručnom timu je 18 osoba s visokom stručnom spremom. Zabilježen je rast u planu i izvršenju proračunskih sredstava (u 2014. planirano je 4.996.538,00 kn, a 2018. 5.301.006,00 kn).

⁶⁵NN 31/18

7 (b)

Pravobraniteljica za djecu (Pravobraniteljica) zaprima prigovore djece i u ime djece. U izvještajnom razdoblju zaprimljeno je prosječno 1.554 prijava pojedinačnih povreda prava djece, u najvećoj mjeri osobnih, zdravstvenih i obrazovnih prava, temeljem kojih Pravobraniteljica prati stanje zaštite istih, upućuje preporuke i upozorenja, traži obavijesti o postupanju i dostavu relevantne dokumentacije, komunicira s nadležnim tijelima i institucijama, kao i roditeljima i djecom koji se neposredno javljaju za pomoć.

7 (c)

Pravobraniteljica godišnje uputi nekoliko stotina preporuka u pojedinačnim slučajevima zaštite prava djeteta i pedesetak općih preporuka u cilju unapređivanja zaštite prava djece. Više od polovice preporuka biva prihvaćeno od strane nadležnih državnih institucija.

7 (d)

U skladu s čl. 4. Zakona o pravobranitelju za djecu⁶⁶ Pravobranitelj za djecu djeluje neovisno i samostalno te pravobranitelju nitko ne smije davati upute i naloge u njegovom radu. U skladu s čl. 26. Zakona, Pravobranitelj za djecu i zamjenik pravobranitelja za djecu razriješit će se dužnosti prije isteka mandata, između ostalog i u slučaju neprihvatanja godišnjeg izvješća o radu ili nezakonitog, nepravodobnog ili nestručnog obavljanja dužnosti propisanih predmetnim zakonom.

Ističemo da je u RH, prema posebnim zakonima kojima je uređen djelokrug rada specijaliziranih pravobranitelja⁶⁷ na istovjetan način uređeno pitanje razrješenja pravobranitelja prije isteka vremena za koje su imenovani za slučaj neprihvatanja godišnjeg izvješća o njihovom radu.

8. Širenje informacija, podizanje razine svijesti i treninzi

U nastavne planove i programe sekundarnog i tercijarnog obrazovanja relevantnih stručnjaka ugrađena su područja kaznenopravne zaštite djece, razvoja djece i dječjih prava s psihofizičkog

⁶⁶NN 73/17

⁶⁷Čl. 26. Zakona o pravobranitelju za djecu, čl. 24. Zakona o pravobranitelju za osobe s invaliditetom (NN 107/07), čl. 21. Zakona o ravnopravnosti spolova (NN 82/08, 69/17)

i sociološkog aspekta, etičkog postupanja, zaštite i promicanja ljudskih prava te suzbijanja diskriminacije po bilo kojoj osnovi.

MUP kontinuirano provodi sustavnu specijalizaciju policijskih službenika za mladež kroz *Specijalistički tečaj za maloljetničku delikvenciju i kriminalitet na štetu mladeži i obitelji* na kojem je jedan od modula edukacija o odredbama i primjeni Konvencije i pripadajućih protokola. U izvještajnom razdoblju na Policijskoj akademiji održana su 4 takva tečajeva, te preko 15 tečajeva i seminara vezano uz ostale teme iz zaštite prava djece. Srednja policijska škola u *Programu temeljnog policijskog obrazovanja* za zanimanje policajac implementira program izobrazbe u području kaznenopravne zaštite djece, dok se u studijskim programima Visoke policijske škole problematika obrađuje s pravnog stajališta. Obuke policijskih službenika u području suzbijanja rasne diskriminacije, osobito diskriminacije Roma, ugrađene su u sve nastavne planove i programe, specijalizacije, stručna usavršavanja i osposobljavanja. U cilju senzibilizacije javnosti, odnosno podizanja svijesti o značenju provedbe Konvencije i zaštite djece od nasilja, MUP kontinuirano provodi niz nacionalnih preventivnih projekata koji imaju za cilj promicanje kulture tolerancije i nenasilja te prevencije svih oblika nasilja.

S ciljem međuresornog povezivanja u području nasilja u obitelji te zaštite djece provedeno je 5 radionica za sudionike iz policije, pravosuđa, socijalne skrbi, zdravstva, obrazovanja, OCD-a, te 5 radionica za policijske službenike i pravosudne dužnosnike.

MP i UNICEF proveli su 2014. projekt *Kaznenopravna zaštita djece žrtava i svjedoka* u 8 županijskih sudova čime su proveli edukacije stručnjaka. Kroz program prilagodbe pravosuđa djeci 10 sudova opremljeno je najnovijom audio-vizualnom opremom za snimanje djece u prostorijama u kojima ih ispituju za to obučeni stručnjaci; osposobljeno je više od 150 pravosudnih stručnjaka; opremljeni su prostori za susrete djece i roditelja u zatvorima; izdani su *Priručnik za stručnjake i donositelje pravosudnih odluka u pitanjima koja uključuju djecu žrtve ili svjedoke kaznenih djela* (2014.)⁶⁸, vodič *Suradnja stručnjaka u radu s djecom*

⁶⁸<https://www.unicef.org/croatia/media/651/file/Priru%C4%8Dnik%20za%20stru%C4%8Dnjake%20i%20donositelje%20odluka%20o%20pravosudnim%20pitanjima%20koja%20uklju%C4%8Dju%20djecu%20C5%BErtve%20i%20svjedoke%20kaznenih%20djela.pdf>

svjedocima i žrtvama kaznenih djela (2016.)⁶⁹ i pripadajuće brošure *Priprema djeteta za sud - brošura za dijete*⁷⁰, *Priprema djeteta za sud - brošura za roditelje/skrbnike*⁷¹.

U okviru godišnjih programa stručnog usavršavanja stručnih radnika u ustanovama socijalne skrbi održane su edukacije s preko 15 tema vezano uz dječja prava za stručne radnike CZSS-a i domova socijalne skrbi/centara za pružanje usluga u zajednici koji skrbe o djeci bez odgovarajuće roditeljske skrbi, djeci s problemima u ponašanju i djeci s teškoćama u razvoju (TUR). Za stručne radnike CZSS-a koji u svojoj nadležnosti imaju veći broj pripadnika romske nacionalne manjine održavaju se edukacije koje će doprinijeti boljoj učinkovitosti rada s pripadnicima romske nacionalne manjine.

AZOO kontinuirano provodi edukacije odgojno-obrazovnih djelatnika iz područja brige o poštivanju dječjih prava i prevencije svih oblika neprihvatljivih ponašanja te je organizirala preko 80 edukacija i stručnih skupova za odgojno-obrazovne djelatnike.

Odredbe Konvencije i pripadajućih protokola implementirane su u edukacije timova iz zdravstvenog sustava za zaštitu mentalnog zdravlja, prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti te u preduputnu obuku pripadnika Oružanih snaga Republike Hrvatske (OSRH) koji sudjeluju u međunarodnim mirovnim operacijama ili misijama.

Edukacija učenika o dječjim pravima provodi se kroz međupredmetnu temu Građanski odgoj i obrazovanje za osnovne i srednje škole u Republici Hrvatskoj⁷² u kojoj ih se upoznaje s nacionalnim i međunarodnim dokumentima i Konvencijom.

Kontinuirano se provodi edukacija djece kroz Dječja gradska vijeća, Dječje forume i sl. Projekt Pravobraniteljice *Poznajem i poštujem dječja prava* (2018.) primjer je upoznavanja djece s Konvencijom na njima razumljiv način putem izložbe likovnih radova učenika, objavljenih i u kalendaru.

⁶⁹<https://www.unicef.org/croatia/media/701/file/Suradnja%20stru%C4%8Dnjaka%20u%20radu%20s%20djecom%20svjedocima%20i%20%C5%B8rtvama%20kaznenih%20djela%20.pdf>

⁷⁰<https://www.unicef.org/croatia/media/636/file/Priprema%20djeteta%20za%20sud,%20bro%C5%A1ura%20za%20djecu.pdf>

⁷¹<https://www.unicef.hr/wp-content/uploads/2016/01/Priprema-djeteta-za-sud-bro%C5%A1ura-za-roditelje-ili-skrbnike.pdf>

⁷²NN 10/19

Dodatni podaci dostupni su u odgovorima na pitanja 16., 17., 18.

9. Definicija pojma „dijete“

ObZ propisuje punoljetnost s navršених 18 godina života. Potpunu poslovnu sposobnost dijete stječe punoljetnošću ili sklapanjem braka prije punoljetnosti. Brak ne može sklopiti osoba koja nije navršila 18 godina. Izuzetak je sklapanje braka uz dopuštenje suda osobi koja je navršila 16 godina, ako utvrdi da je mentalno i tjelesno zrela za brak te da je sklapanje braka u skladu s dobrobiti te osobe. ObZ-om je uređen poništaj braka sklopljenog protivno pretpostavkama za postojanje i valjanost braka.

ObZ propisuje mirovanje ostvarivanja roditeljske skrbi radi pravnih zapreka koje nastupa po sili zakona ako je roditelj djeteta maloljetna osoba. Za vrijeme mirovanja ostvarivanja roditeljske skrbi radi pravnih zapreka svakodnevnu skrb o djetetu može ostvarivati roditelj djeteta kojem miruje roditeljska skrb zajedno s drugim roditeljem koji je punoljetan ili zajedno sa skrbnikom djeteta. Dijete maloljetnog roditelja mora imati zakonskoga zastupnika koji može biti drugi djetetov roditelj koji je punoljetan ili djetetov skrbnik. U takvim okolnostima odluke u vezi s djetetom donose zajednički maloljetni roditelj i punoljetni roditelj, odnosno djetetov skrbnik. Mirovanje roditeljske skrbi nastupa po sili zakona i nije potrebna sudska odluka, ali je nužna odluka CZSS-a o imenovanju skrbnika za dijete, ako dijete nema drugoga roditelja. Stjecanjem poslovne sposobnosti (ako sklopi brak sa 16 ili *ex lege* s 18 godina) aktivira se pravo na ostvarivanje roditeljske skrbi u odnosu na zastupanje djeteta po sili zakona.

Prema točki 36. i točki 41. *Smjernica za alternativnu skrb o djeci Ujedinjenih Naroda* (64/142, od 24.02.2010.), države trebaju osigurati da maloljetni roditelji zadrže sva prava koja proizlaze iz njihova dvostrukoga statusa; kao roditelja i kao djeteta (posebno uzimajući u obzir izrazitu ranjivost maloljetnih roditelja), što se omogućava odredbama ObZ-a.

KZ kroz čl. 169. sankcionira prisilu na sklapanje braka, u čl. 106. kao modalitet iskorištavanja uvodi sklapanje nedozvoljenog ili prisilnog braka pa i u slučajevima kada je žrtva kaznenog djela dijete, odnosno osoba koja nije navršila 18 godina. S aspekta građanskog materijalnog i procesnog prava, dijete koje je steklo poslovnu sposobnost prije nego što je napunilo 18 godina jest poslovno sposobno i ima prava kao sve druge poslovno sposobne osobe.

10. Nediskriminacija

KZ propisuje kaznena djela: Povrede ravnopravnosti (čl. 125.), kojim se kažnjava svaki oblik diskriminacije, osobito na temelju razlike u etničkoj pripadnosti, vjeri, nacionalnom podrijetlu, invaliditetu, izražavanju rodnog identiteta, spolnom opredjeljenju; Povrede slobode izražavanja nacionalne pripadnosti (čl. 126.) te Povrede slobode vjere (čl. 130.). KZ, u općem dijelu (čl. 87. točka 21.), definira zločin iz mržnje⁷³.

Kaznenim djelom javnog poticanja na nasilje i mržnju (čl. 325.) kažnjava se javno poticanje kojim se poziva na nasilje ili mržnju (putem tiska, radija, televizije, računalnog sustava ili na drugi način) usmjerenu prema skupini ljudi ili pripadniku skupine zbog njihove rasne, vjerske, nacionalne ili etničke pripadnosti, jezika, podrijetla, boje kože, spola, spolnog opredjeljenja, rodnog identiteta, invaliditeta ili drugih osobina.

Iz statističkih podataka MUP-a o prijavljenim i otkrivenim kaznenim djela zločina iz mržnje počinjenim prema djeci i maloljetnicima, proizlazi da tijekom 2016. i 2018. nema zabilježenih kaznenih djela zločina iz mržnje prema djeci, dok su tijekom 2017. zabilježena 3 kaznena djela: Nasilničko ponašanje iz čl. 323a., Tjelesna ozljede iz čl. 117. st. 2. i Prijetnja iz čl. 139. st. 3. KZ-a, na štetu jednog maloljetnika od 17 godina, radi njegove spolne orijentacije.

Zakonom o suzbijanju diskriminacije⁷⁴ uređuje se zaštita od diskriminacije za velik broj diskriminacijskih osnova na širokom području. Zakon sadrži detaljno razrađene postupovne odredbe uvodeći posebne antidiskriminacijske tužbe i mogućnost udružene tužbe.

⁷³ Predmetna odredba izričito propisuje da je zločin iz mržnje kazneno djelo počinjeno prema drugoj osobi, između ostalog, zbog njezine vjeroispovijesti, nacionalnog ili etničkog podrijetla, spolnog opredjeljenja ili rodnog identiteta. Dodatno, u posebnom dijelu KZ-a propisano je niz kaznenih djela (primjerice kazneno djelo tjelesne ozljede, teške tjelesne ozljede, osobito teške tjelesne ozljede, teškog kaznenog djela protiv spolne slobode) u kojima učinjena djela iz mržnje prema osobi zbog njezine vjeroispovijesti, nacionalnog ili etničkog podrijetla, spolnog opredjeljenja ili rodnog identiteta predstavljaju kvalificirani oblik djela s težom sankcijom, a u ostalim slučajevima počinjenja nekog od kaznenih djela iz kataloga kaznenih djela propisanih u posebnom dijelu ta okolnost uzima se kao otegotna prilikom odmjeravanja kazne. Razlog težeg kažnjavanja je diskriminatoran motiv koji se manifestira u diskriminaciji prema osobi za koju postoji potreba da se posebno pojačano zaštititi.

⁷⁴ NN 85/08, 112/12

U ovom području provodile su se/provode se mjere NPBPD-a i pripadajućeg akcijskog plana (2017.-2019.)⁷⁵, Nacionalnog programa zaštite i promicanja ljudskih prava 2013./2016.⁷⁶, te NSIMOSI-a.

U okviru Nacionalnog programa zaštite i promicanja ljudskih prava 2013./2016., kroz aktivnosti unutar cilja 8. *Primjena Zakona o suzbijanju diskriminacije u skladu s pravnom stečevinom EU i dobrom praksom država članica*, uspješno je promovirano načelo nediskriminacije održavanjem brojnih seminara za pravosudne dužnosnike, državni službenike, odgojno-obrazovne djelatnike, predstavnike medija te odgojno-obrazovnih programa za djecu i mlade.

Zakonom o strancima⁷⁷ (ZOS) propisana je zabrana prisilnog udaljavanja državljanina treće zemlje u državu gdje su njegov život ili sloboda ugroženi zbog njegove rasne, vjerske ili nacionalne pripadnosti, pripadnosti posebnoj društvenoj skupini ili zbog političkog mišljenja ili gdje bi mogao biti podvrgnut mučenju ili neljudskom i ponižavajućem postupanju ili kažnjavanju ili bi nad njim mogla biti izvršena smrtna kazna te u državu u kojoj mu prijeti opasnost od prisilnog udaljenja u takvu državu. Prije prisilnog udaljenja maloljetnog državljanina treće zemlje bez pratnje utvrditi će se hoće li isti u državi povratka biti predan članu obitelji, imenovanom skrbniku ili odgovarajućoj ustanovi za prihvata.

Glede pristupa zdravstvenoj skrbi i obrazovanju, prema važećim propisima, u RH omogućen je pristup obrazovanju i zdravstvenoj skrbi djeci nezakonitim migrantima. Navedeno je propisano ZOS-om te posebnim propisima poput ZOZOZZS-a⁷⁸ u kojem se navodi kako RH u DPRH osigurava sredstva za zdravstvenu zaštitu stranaca koji nezakonito borave. Nadalje, dijete bez pratnje ostvaruje pravo na zdravstvenu zaštitu u istom opsegu kao osigurana osoba iz obveznog zdravstvenog osiguranja te se troškovi isplaćuju iz DPRH.

⁷⁵<https://pravamanjina.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Akcijски%20plan%20za%20provedbu%20Nacionalnog%20plana%20za%20borbu%20protiv%20diskriminacije%20za%20razdoblje%20od%202017.%20do%202019.%20godine.pdf>

⁷⁶<https://pravamanjina.gov.hr/UserDocsImages/arhiva/15012016/Nacionalni%20program%20za%20C5%A1tite%20i%20promicanja%20ljudskih%20prava%20za%20razdoblje%20od%202013%20do%202016%20godine.pdf>

⁷⁷ NN 130/11, 74/13, 69/17, 46/18

⁷⁸ NN 80/13, 15/18

Uspješno je završen projekt *Zajednički pristup zdravlju izbjeglica i drugih migranata –CARE*⁷⁹, u okviru kojeg je provedeno niz aktivnosti, u koje je bio uključen HZJZ, s ciljem pružanja učinkovite zdravstvene zaštite sukladno potrebama migranata i izbjeglica.

Zakonom o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi⁸⁰ strancima koji nezakonito borave u RH omogućava se pohađanje nastave u osnovnom obrazovanju ako su smješteni u prihvatnom centru za strance, ako im je prisilno udaljenje privremeno odgođeno ili ako im je određen rok za povratak, tijekom trajanja roka. Sukladno čl. 70. ZMPS-a⁸¹, djeca bez pratnje, djeca azilanti i stranci pod supsidijarnom zaštitom imaju pravo na osnovno, srednje i visoko obrazovanje pod istim uvjetima kao i hrvatski državljani u skladu s posebnim propisima.

Napori RH prepoznati su u Izvješću Europske komisije o provedbi Okvira EU za nacionalne strategije integracije Roma i preporuke Vijeća za uspješnu provedbu mjera integracije u zemljama članicama.

MZO temeljem NSUR-a kontinuirano provodi aktivnosti u cilju osiguravanja pristupa kvalitetnom obrazovanju uključujući obrazovanje i skrb pruženu u ranom djetinjstvu, ali i tijekom cijelog obrazovanja s naglaskom na sprječavanje preuranjenog prekida školovanja i osiguravanja laganog prijelaza iz škole do zaposlenja pripadnika romske nacionalne manjine.

Iz godišnjih izvješća o provedbi mjera vidljivo je kako iste odgovaraju potrebi osiguravanja pristupa kvalitetnom i uključivom obrazovnom sustavu u ranoj dječjoj dobi koje cilja na smanjenje početnih nejednakosti i eliminiranje diskriminacije kao i postizanju značajnih pozitivnih pomaka na području odgoja i obrazovanja pripadnika romske nacionalne manjine.

Od navedenih aktivnosti izdvajamo: sufinanciranje roditeljskog udjela u ekonomskoj cijeni predškolskog odgoja/vrtića, sufinanciranje programa predškole, osiguravanje učenja hrvatskoga jezika učenicima koji ne znaju ili nedovoljno poznaju hrvatski jezik, osiguravanje produženog boravka, škole u prirodi/izvanučioničke nastave, maturálnih putovanja, ljetnih škola, osiguravanje srednjoškolskih i visokoškolskih stipendija za učenike i studente Rome

⁷⁹ Projekt CARE je dvanaestomjesečni projekt odobren posebnim natječajem u sklopu Trećeg programa za akciju Unije na području zdravlja (2014-2020) koji je financirala EU.

⁸⁰ NN 87/08, 86/09, 92/10, 105/10, 90/11, 5/12, 16/12, 86/12, 126/12, 94/13, 152/14, 07/17, 68/18, 98/19

⁸¹ NN 70/15, 127/17

osiguravanje smještaja u učeničke i studentske domove, sufinanciranje opismenjavanja i osposobljavanja za odrasle Rome. MZO sufinancira provedbu posebnih oblika nastave (ljetne škole) u RH i u zemlji matičnog naroda za učenike pripadnika nacionalnih manjina i daje financijsku potporu udrugama nacionalnih manjina.

Za ostvarenje i provođenje mjera nacionalne politike za obrazovanje Roma MZO godišnje osigurava sredstva u iznosu od cca. 10.000.000,00 kn.

MIZ ističe da su za Rome koji nemaju regulirano državljanstvo, uvjeti i način ostvarivanja zdravstvene zaštite utvrđeni ZOZOZZS-om. Točne podatke o zdravstvenom stanju i zdravstvenoj zaštiti Roma nije moguće utvrditi, budući da se zdravstveni i drugi podaci vezani uz zdravstveni sustav ne vode po nacionalnoj pripadnosti pučanstva. Sukladno Programu provedbe *Programa borbe protiv siromaštva i socijalne isključenosti u RH 2014./2020.* predviđena je mjera 3. Sprečavanje i suzbijanje epidemija u romskoj populaciji.

Zakonom o odgoju i obrazovanju u OŠ i SŠ (2014.) je propisano uključivanje u odgojno-obrazovni proces pomoćnika u nastavi ili stručnog komunikacijskog posrednika kao jednog od oblika pomoći učenicima s TUR. Pravilnikom o osnovnoškolskom i srednjoškolskom odgoju i obrazovanju učenika s TUR se utvrđuju vrste teškoća učenika s TUR na temelju kojih učenici ostvaruju pravo na primjerene programe školovanja i primjerene oblike pomoći školovanja. Prema Izvješću NSPD-a, u 2016. osigurana su financijska sredstva za rad pomoćnika u nastavi za 2.746 učenika, što je porast u odnosu na brojku od 1.696 učenika iz 2014./2015.

U okviru novih predmetnih kurikuluma i kurikuluma međupredmetnih tema za OŠ i SŠ objavljenih 2019. jest međupredmetna tema Građanski odgoj i obrazovanje (GOO) za OŠ i SŠ u RH u kojoj je poseban naglasak stavljen na poštivanje i zaštitu ljudskih prava te suzbijanje diskriminacije.

NSIMOSI sadrži brojne mjere i aktivnosti s ciljem rane identifikacije i pružanja kvalitetne zdravstvene zaštite djece s TUR.

MIZ je izradilo Stručne smjernice za izradu mišljenja zdravstvenih radnika i psihologa o utvrđivanju uvjeta i pretpostavki za promjenu spola i životu u drugom rodnom identitetu⁸².

Program za djecu i mlade Hrvatske radio televizije (HRT) pokrenuo je 2017. specijalizirani portal *Projekt Drugi* namijenjen djeci i mladima školskog uzrasta te njihovim nastavnicima, o strancima, izbjeglicama, pripadnicima nacionalnih i vjerskih manjina, socijalno ugroženim osobama, osobama treće dobi, Romima, pripadnicima LGBTQ populacije, osobama s invaliditetom i zdravstvenim problemima.

Neki od važnijih nacionalnih projekata su: *Imam izbor* (od 2012., suradnja policije s romskim udrugama, OCD-ima i odgojno-obrazovnim ustanovama); *Zajedno protiv govora mržnje* (od 2017., s ciljem promicanja kulture tolerancije i nenasilja te prevencije svih oblika govora mržnje kao društveno neprihvatljivog oblika ponašanja pa u konačnici prevenciju kriminaliteta kojeg motiviraju različiti oblici mržnje); *Dislajkam mržnju - NE govoru mržnje na internetu* (2014.-2015., kampanja protiv govora mržnje na internetu s posebnim fokusom na djecu i mlade).

MDOMSP kontinuirano objavljuje pozive za prijavu projekata OCD-a usmjerene zaštiti prava i/ili senzibilizaciji javnosti o djeci bez pratnje, djeci žrtvama trgovanja ljudima, djeci čiji su roditelji u zatvoru i djeci koja prose.

11. Najbolji interes djeteta

ObZ temelji se načelu prvenstvene zaštite djetetovih prava i dobrobiti. U sadržaj roditeljske skrbi ulazi pravo i dužnost zaštite osobnih prava djeteta; skrb o zdravlju, razvoju, njezi i zaštiti djeteta, pravo na obrazovanje, ostvarivanje osobnih odnosa s roditeljem s kojim ne stanuje i bliskim srodnicima, pravo i dužnost na uzdržavanju djeteta te zaštita imovinskih interesa djeteta. Sudovi i javnopravna tijela koja vode postupke u kojima se izravno ili neizravno odlučuje o pravima djeteta moraju ponajprije štititi prava djeteta i njegovu dobrobit. U svim postupcima u kojima se odlučuje o nekom djetetovu pravu ili interesu djeteta ima pravo na prikladan način saznati važne okolnosti slučaja, dobiti savjet i izraziti svoje mišljenje te biti obaviješteno o mogućim posljedicama poštivanja njegova mišljenja. Sukladno ObZ-u ustrojena

⁸² NN 7/16

je ustanova Centar za posebno skrbništvo, za neovisno zastupanje djeteta u bračnim i obiteljskim postupcima i drugim sporovima, pri sklapanju pojedinih pravnih poslova kada postoji sukob interesa zakonskog zastupnika djeteta i djeteta, u postupcima izricanja mjera na sudu za zaštitu dobrobiti djeteta itd. Sukladno važećem zakonodavstvu i strateškim dokumentima, dijete bez odgovarajuće roditeljske skrbi, može biti smješteno u ustanovu socijalne skrbi privremeno i ako zbog specifičnih osobina djeteta nije moguće pružanje odgovarajuće zaštite u izvaninstitucionalnim oblicima smještaja.

Podzakonski propisi⁸³, protokoli⁸⁴ i drugi dokumenti također naglašavaju najbolji interes djeteta.

ZMPS propisuje kako će djetetu bez pratnje koje izrazi namjeru za međunarodnu zaštitu tijelo nadležno za poslove socijalne skrbi imenovati posebnog skrbnika obučenog za rad s djecom. Djetetu bez pratnje osigurava se smještaja u sustavu socijalne skrbi. Iznimno, ako je dijete bez pratnje tražitelj međunarodne zaštite i starije od 16 godina može se temeljem mišljenja posebnog skrbnika smjestiti u Prihvatilište za tražitelje azila (npr. ako je u pratnji punoljetnog srodnika ili se ocjeni da je to u dobrobiti djeteta) gdje će mu se osigurati posebna prihvatna jamstva. Ukoliko nakon provedenog medicinskog ispitivanja postoji sumnja u starosnu dob djeteta, primjenjuje se institut blagodatne sumnje u skladu s načelom dobrobiti djeteta. Ako je u najboljem interesu djeteta bez pratnje spajanje djeteta s članovima obitelji ili rođacima u nekoj državi članici EU provest će se Dublinski postupak.

ZOS propisuje da su maloljetnici ranjiva kategoriju osoba te da će se prilikom primjene mjera za osiguranje povratka uzeti u obzir najbolji interes maloljetnika.

Sudovi načelo najboljeg interesa djeteta⁸⁵ primjenjuju u svim postupcima u kojima se donosi odluka u odnosu na dijete te je u istima dijete stranka u postupku, što mu omogućava širu i bolju zaštitu prava s obzirom da aktivno sudjeluje u postupku. Zastupanje po roditeljima ograničeno

⁸³ Primjerice Pravilnik o načinu postupanja i suradnje suca, stručnog radnika centra za socijalnu skrb i policijskog službenika za mladež prilikom prisilnog oduzimanja i predaje djeteta (NN 48/16, 112/18) i Pravilnik o mjerama zaštite osobnih prava i dobrobiti djeteta (NN 123/15)

⁸⁴ Primjerice Protokol o postupanju prema djeci bez pratnje se temelji na 4 ključna načela Konvencije o pravima djeteta: zaštita dobrobiti djeteta, zaštita od svih oblika diskriminacije, pravo na život, sigurnost i razvoj i pravo na sudjelovanje i slobodno izražavanje vlastitoga mišljenja:
<https://mdomsp.gov.hr/UserDocsImages/djeca%20i%20obitelj/Protokol%20o%20postupanju%20prema%20djeci%20bez%20pratnje.pdf>

⁸⁵ Prema informacijama Općinskog građanskog suda u Zagrebu

je na postupke u kojima nema spora te postupke o uzdržavanju. U svim ostalim postupcima posebnog skrbnika djetetu imenuje sud ili CZSS. Sudovi predmetno načelo primjenjuju i na način da u svim postupcima djeci obavezno omogućuju iznošenje mišljenja te djeca imaju pravo biti upoznata s postupkom na njima prikladan način.

Zakonom o policijskim poslovima i ovlastima⁸⁶ propisano je da policijsku ovlast prema maloljetnicima kao i u predmetima kaznenopravne zaštite djece primjenjuje posebno osposobljeni policijski službenik koji je dužan voditi računa o zaštiti najboljeg interesa djeteta i njegove privatnosti.

12. Pravo na život, opstanak i razvoj

Izmjene i dopune Zakona o sigurnosti prometa na cestama⁸⁷(2019.) usmjerene su podizanju razine sigurnosti i prometne kulture na prometnicama te osiguravanju sigurne i odgovorne vožnje svim sudionicima cestovnog prometa. Istim je predviđeno snažnije kažnjavanje počinitelja onih prekršaja za koje je utvrđeno da uzrokuju najveća i najteža stradanja u prometu⁸⁸. Povećanje novčanih kazni predviđeno je i za nekorištenje sigurnosnog pojasa za vrijeme vožnje, nepropisan prijevoz djece u vozilu te nepropisno korištenje mobitela za vrijeme vožnje.

MUP usmjerava aktivnosti na nadzor i sankcioniranje alkoholiziranosti vozača, nepoštivanja dopuštenih brzina kretanja vozila, nekorištenja sigurnosnog pojasa, nepropisne uporabe mobitela te suradnju s Udrugom Roda u aktivnostima vezano uz pravilan smještaj djece u dječjim sjedalicama i prijevoz u vozilima.

Pravilnikom o prometnim znakovima, signalizaciji i opremi na cestama⁸⁹ propisana je vrsta, značenje, oblik, boja, dimenzije i postavljanje prometnih znakova te signalizacije i opreme na cestama. Horizontalna i vertikalna signalizacija, usporivači prometa, radarski mjerači brzine, pješački prijelazi te naprave za usporavanje postavljaju se u blizini OŠ i SŠ i spadaju u cestovnu

⁸⁶ NN 76/09, 92/14, 70/19

⁸⁷ NN 70/19

⁸⁸ Za takve prekršaje propisano je povećanje novčanih kazni (10-20.000,00 kn), propisivanje obligatornih zaštitnih mjera, odnosno zabrana upravljanja motornim vozilom od najmanje 6 mjeseci za drugi počinjeni prekršaj ili od najmanje 12 mjeseci ako je prekršaj počinjen treći ili više puta, povećanje negativnih prekršajnih bodova s 3 na 6 te privremeno oduzimanje vozila kao sredstva počinjenja prekršaja.

⁸⁹ NN 33/05, 64/05, 155/05, 14/11, a novi Pravilnik o prometnim znakovima, signalizaciji i opremi na cestama objavljen je u NN 92/19

infrastrukturu koja doprinosi sigurnosti djece. Prije svakog početka školske godine (ŠG) prometna signalizacija u zonama škola se pregledava, obnavlja i dopunjuje.

Zakonom o sigurnosti prometa na cestama⁹⁰ određena je obveza da se u odgojno-obrazovne programe uvrste sadržaji koji imaju za cilj osposobljavanje za sigurno sudjelovanje u prometu te promicanje i podizanje razine prometne kulture, počevši od predškolskih ustanova.

Temeljem Nacionalnog programa sigurnosti cestovnog prometa RH 2011./2020. provodi se niz preventivnih projekata policije usmjerenih na sigurnost djece u prometu te edukativno-promidžbenih akcija⁹¹.

13. Poštivanje mišljenja djeteta

ObZ propisuje dužnost roditelja da poštuju mišljenje djeteta. Dijete ima pravo: izraziti mišljenje u svim postupcima u kojima se odlučuje o njegovim pravima i interesima, osim ako se dijete tome protivi; na prikladan način biti upoznato sa svim važnim okolnostima slučaja i mogućim posljedicama; na posebnog skrbnika u svim postupcima u kojim se odlučuje o njegovim pravima i interesima. U postupcima na sudu pribavlja se mišljenje djeteta, iznimno dijete može izraziti mišljenje uz nazočnost ili podršku stručne osobe, ako je to potrebno s obzirom na okolnosti slučaja.

Pravilnikom o načinu pribavljanja mišljenja djeteta⁹² posebno je propisano davanje mišljenja djeteta u postupcima pred sudom. Dijete koje je navršilo 12 godina daje svoj pristanak na posvojenje, a od djeteta mlađeg od 12 godina uzima se mišljenje o posvojenju. Dijete koje je navršilo 14 godina ima pravo: samostalno sudjelovati u svim postupcima pred nadležnim tijelima i samostalno pokrenuti postupke (djelomična poslovna sposobnost) u kojima se odlučuje o njegovim osobnim i imovinskim pravima i interesima, iznositi činjenice, predlagati dokaze, podnositi pravne lijekove i poduzimati druge radnje u postupcima, rješenjem tijela kod kojeg se vodi postupak; protiviti se ovrsi za ostvarivanje osobnih odnosa roditelja i djeteta, daje

⁹⁰ NN 67/08, 48/10, 74/11, 80/13, 158/13, 92/14, 64/15, 108/17, 70/19, 42/20

⁹¹ Izdvojeni projekti i akcije: *Promjena ponašanja sudionika u prometu*, *Poštujte naše znakove*, *Prometna Učilica*, *Programa osposobljavanja učenika za sigurno upravljanje biciklom*, *Sigurno u prometu*, *Program prometne kulture za najmlađe*, *Prometna preventiva u DV-ima*, *Prometna preventiva u osnovnoj školi*, *Prometna preventiva u srednjoj školi*.

⁹² NN 123/15

svoj pristanak na vođenje postupka za priznanje očinstva, pristanak za djelomično ili potpuno ostvarivanje roditeljskog prava od osobe koja skrbi o djetetu; samostalno odlučiti o izboru ili promjeni vjerske pripadnosti.

Pravosudna akademija (PA) održava seminare i radionice s ciljem edukacije sudaca, državnih odvjetnika, savjetnika i drugih suradnika u pravosuđu, na teme vezane uz primjenu relevantne zakonske regulative⁹³.

Pravo na dječju participaciju jedan je od strateških ciljeva NSPD-a, a participativan pristup primijenjen je već prilikom izrade Strategije sudjelovanjem djece u radu radne skupine, fokus grupama i radionicama, te će biti primijenjen i prilikom izrade novog strateškog dokumenta. Povodom obilježavanja 30. obljetnice Konvencije, s ciljem promicanja participacije djece u donošenju odluka koje utječu na njihove živote, održana je zajednička sjednica djece i saborskih zastupnika u suradnji s UNICEF-om, Savezom DND te Pravobraniteljicom.

VZD je na sjednicama raspravljalo o dječjoj participaciji u sustavu odgoja i obrazovanja, kao i o rezultatima istraživanja na ovu temu koje su provele znanstvenice s Edukacijsko-rehabilitacijskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu (ERF) tijekom 2017. i 2018.

Kontinuirano se ostvaruje suradnja s OCD-ima pružanjem financijske podrške projektima koji su usmjereni aktivnoj dječjoj participaciji u društvu. Kao primjer dobre prakse izdvaja se djelovanje Saveza DND, dječjih vijeća i dječjih foruma koji pridonose povećanju sudjelovanja djece i roditelja u lokalnoj zajednici.

Pri OŠ i SŠ djeluje vijeće učenika koje čine predstavnici učenika svakog razrednog odjela. Predstavnik vijeća učenika sudjeluje u radu tijela škole kada se odlučuje o pravima i obvezama učenika, bez prava odlučivanja.

Nacionalno vijeće učenika RH zastupa interese svih učenika, predlaže mjere poboljšanja uvjeta rada u školama, daje prijedloge poboljšanja zakona i pravilnika i druge njima bitne prijedloge.

⁹³ Izdvojene teme: *Sudjelovanje djeteta u sudskim postupcima te zaštita prava i dobrobiti djeteta u tim postupcima; Europsko obiteljsko procesno pravo; ZSM – problemi u praksi; Kaznenopravna zaštita djece žrtava i svjedoka; Temeljna prava djeteta u praksi; Dijete – svjedok ili žrtva u prekršajnom postupku.*

AZOO pri provođenju stručno-pedagoških nadzora i stručno-savjetodavnih posjeta u školama, ukoliko je povod vezan uz brigu o pravima djece, obavlja i razgovor s djecom te se uvažava njihovo mišljenje pri pisanju nalaza i izvješća.

Mladi s navršених 15 godina mogu se kandidirati za savjete mladih, savjetodavna tijela JLP(R)S-ova, koji omogućuju mladima sudjelovanje u postupku i procesu donošenja odluka čime mogu promicati i zagovarati svoje potrebe i interese.

Predstavници nadležnih TDU-a, znanstvenih ustanova, OCD-a i djece sudjeluju u radu Savjetodavnog odbora za dječju participaciju, kojeg je osnovao UNICEF⁹⁴ i čiji rad prati VZD.

MMS kontinuirano djeluje u aktivnostima vezanim uz prevenciju vršnjačkog nasilja, zaštitu prava djece čiji su roditelji u zatvoru, utjecaj siromaštva na najmlađu djecu te drugim aktivnostima s ciljem sudjelovanja u kreiranju javnih politika za djecu.

14. Državljanstvo

Stjecanje hrvatskog državljanstva propisano je Zakonom o hrvatskom državljanstvu⁹⁵. Zakon sadrži osnovne standarde europskog zakonodavstva, izražene u načelima pravnog kontinuiteta državljanstva, ravnopravnosti bračne, izvanbračne i posvojene djece te sprječavanju apatridnosti. Za stjecanje državljanstva temeljno je načelo podrijetla – *iussanguinis* (krvna veza).

Upisi djece u matice rođenih, kao i stjecanje hrvatskog državljanstva podrijetlom te rođenjem na teritoriju RH u nadležnosti su ureda državne uprave, odnosno gradskog ureda Grada Zagreba nadležnog za poslove opće uprave. Dijete rođeno na teritoriju RH stječe hrvatsko državljanstvo podrijetlom ukoliko mu je samo jedan od roditelja hrvatski državljanin. Dijete stranog državljanstva ili bez državljanstva, koje su posvojili hrvatski državljanin, stječe hrvatsko državljanstvo podrijetlom. Djeca rođena u inozemstvu, čiji je jedan roditelj u trenutku njihova rođenja hrvatski državljanin, mogu do navršene 18. godine života steći hrvatsko državljanstvo podrijetlom, neovisno o tome imaju li strano državljanstvo.

⁹⁴ Informacije o svim područjima sudjelovanja djece UNICEF je prikazao u studiji *Poštujemo, uključimo, uvažimo: Analiza stanja dječje participacije u Hrvatskoj* (2017.).

⁹⁵ NN 53/91, 70/91-ispravak, 28/92, 113/93, 130/11, 110/15, 102/19

Primjena načela najboljeg interesa djeteta najbolje je iskazana kroz izbjegavanje apatridnosti – dijete rođeno ili nađeno na području RH, stječe hrvatsko državljanstvo ukoliko su mu oba roditelja nepoznata, nepoznatog državljanstva ili bez državljanstva.

Stjecanje hrvatskog državljanstva prirođenjem (naturalizacijom) u nadležnosti je MUP-a. Maloljetno dijete prirođenjem stječe hrvatsko državljanstvo (čl. 13. Zakona) ako oba roditelja stječu državljanstvo prirođenjem ili ako prirođenjem stječe državljanstvo samo jedan roditelj, a dijete živi u RH i ima odobren boravak ili ako prirođenjem stječe državljanstvo samo jedan roditelj, a drugi je bez državljanstva ili nepoznatog državljanstva, a dijete živi u inozemstvu. Napominje se da je jedini kriterij za primitak maloljetne djece u hrvatsko državljanstvo ispunjenje propisanih zakonskih pretpostavki, bez obzira na njihovu nacionalnu, vjersku, etničku, socijalnu, kulturnu ili drugu pripadnost.

U izvještajnom razdoblju po pravnoj osnovi Zakona (čl. 13.) pozitivno su riješena 195 zahtjeva za stjecanje hrvatskog državljanstva.

U postupcima stjecanja hrvatskog državljanstva osoba koje su se prilikom podnošenja zahtjeva izjasnili kao pripadnici romske nacionalne manjine, MUP u okviru zakonskih odredbi pruža potrebnu pravnu pomoć i iskazuje posebnu brigu za prioritarno i zakonito okončanje upravnih postupaka stjecanja hrvatskog državljanstva. Većina pripadnika romske nacionalne manjine u RH stekla je hrvatsko državljanstvo po različitim pravnim osnovama, najviše podrijetlom.

NSUR pristupa statusnim pitanjima kroz opći cilj *Potpuno (100%) reguliran status u skladu sa zakonskim okvirom (državljanstvo ili stalni boravak) Roma koji imaju čvrstu poveznicu s RH (ili bivšom SRH) do 2020., uz značajnu potporu nadležnih tijela*, odnosno 3 posebna cilja: Utvrditi, detektiranjem putem mobilnih timova, broj osoba koje imaju značajne poteškoće pri reguliranju statusa u RH; Podići razinu informiranosti i potaknuti pripadnike romske zajednice na punu suradnju u postupcima rješavanja njihova statusa; Uspostaviti mehanizme za brže i učinkovitije rješavanje statusnih pitanja Roma u RH. Do sada poduzete mjere i aktivnosti u cilju unaprjeđenja položaja Roma rezultirale su veoma značajnim i pozitivnim promjenama.

15. Pristup primjerenim informacijama

Zabilježeno je smanjenje proračuna za dječju televizijsku produkciju HRT-a u 2016. u odnosu na 2015., u omjeru od 26,92%. Za to postoji niz razloga, od uredničkih politika do činjenice kako su neke emisije dječje produkcije bile pokrenute 2015. pa je njihov utrošak u godini nastajanja veći nego iduće godine, kada već postoje scenografski elementi i dr.⁹⁶.

Na temelju Zakona o elektroničkim medijima⁹⁷ i Pravilnika o Fondu za poticanje pluralizma i raznovrsnosti elektroničkih medija⁹⁸ nakladnicima televizije i/ili radija na lokalnoj razini, neprofitnim nakladnicima televizije i/ili radija te neprofitnim pružateljima medijskih usluga dodjeljuju se sredstva Fonda za proizvodnju i objavljivanje audiovizualnih i radijskih programa koji su od javnog interesa i osobito važni i za kvalitetne programe za djecu i mlade kojima je cilj promicanje njihove dobrobiti. Agencija za elektroničke medije svake godine objavljuje *Javni poziv za prikupljanje ponuda za sufinanciranje aktivnosti na temu poticanja medijske pismenosti*.

Prema Zakonu o Hrvatskoj radioteleviziji⁹⁹ definirana je obveza informiranja pripadnika nacionalnih manjina na jezicima nacionalnih manjina, uključujući i programe za djecu na jezicima nacionalnih manjina (čl. 9. st. 2. podstavak 6.) te prilagođavanja i objavljivanja programa o djeci s TUR te poticati prevođenje programa na hrvatski znakovni jezik (čl. 9. st. 2. podstavak 7.).

U okviru kurikularne reforme predviđeno je da se medijska pismenost obrađuje u nizu nastavnih predmeta i međupredmetnih tema osnovnih i srednjih škola.

Preporuke VE o Smjernicama za poštivanje, zaštitu i ostvarivanje prava djeteta u digitalnom okruženju, usvojene 2018., su prevedene, objavljene i diseminirane relevantnim resorima putem njihovih predstavnika u VZD-u.

⁹⁶ Također, 2016. je u odnosu na 2015. bila tzv. sportska godina kada su emitirana dva velika strateška sportska projekta – *Europsko nogometno prvenstvo* i *Ljetne olimpijske igre*, koje su financijski značajno opteretile ukupan Godišnji plan proizvodnje te je došlo do proporcionalnog smanjenja budžeta ostalih programskih odjela.

⁹⁷ NN 153/09, 84/11, 94/13, 136/13

⁹⁸ NN 150/13, 02/17

⁹⁹ NN 137/10, 76/12, 78/16, 46/17, 73/17, 94/18

Vijeće za elektroničke medije usvojilo je 2016. *Preporuke za zaštitu djece i sigurno korištenje elektroničkih medija*¹⁰⁰ i dodijelilo financijske potpore za provedbu programa za djecu i mlade. Preporuke su napravljene i radi provedbe Pravilnika o zaštiti maloljetnika u elektroničkim medijima¹⁰¹, kako bi se pomoglo pružateljima medijskih usluga u klasifikaciji programa dobrim oznakama i roditeljima u pomoći odabira primjerenog audiovizualnog sadržaja.

Uz Zakon o elektroničkim medijima, prava djece štite se kroz *Kodeks časti hrvatskih novinara i Kodeks oglašavanja i tržišnog komuniciranja*.

NSPD sadrži dvije predmetne mjere u području *Zaštita od nasilja izvan obitelji i škole, u medijskom prostoru te od elektroničkog nasilja*.

HRT jasno propisuje obvezu traženja suglasnosti roditelja/skrbnika prilikom svakog snimanja maloljetne osobe.

Osnovana je Agencija za zaštitu osobnih podataka (AZOP) samostalno i neovisno tijelo koje nadzire obradu osobnih podataka sukladno Općoj uredbi o zaštiti podataka i Zakonu o provedbi Opće uredbe o zaštiti podataka¹⁰². AZOP nadležnim tijelima i ustanovama daje stručna mišljenja o primjeni Uredbe koja se odnose na školske i predškolske ustanove, uključujući i objavu osobnih podataka učenika na mrežnim stranicama ustanove te na društvenim mrežama, postupak imenovanja službenika za zaštitu podataka u školskim i predškolskim ustanovama i dr. Zakonom o provedbi Opće uredbe o zaštiti podataka regulirano je i nuđenje usluga informacijskog društva izravno djetetu, a kojim je propisano da obrada osobnih podataka djeteta u svrhu pružanja usluga može biti zakonita, pod određenim uvjetima i samo ako dijete ima najmanje 16 godina, a u odnosu na djecu niže dobi, pružanje usluga može se ugovarati uz privolu ili odobrenje njihovih zakonskih zastupnika. Navedenim Zakonom propisano je da se na mišljenja i rješenja AZOP-a, a uputno rješenja i odluka drugih institucija, koja se odnose na djecu, primjenjuje tehnika anonimizacije informacija koje se odnose na djecu, radi osiguranja visoke razine zaštite njihove privatnosti.

¹⁰⁰ <https://www.medijskapismenost.hr/wp-content/uploads/2016/09/medijska-pismenost-preporuke-dokument.pdf>

¹⁰¹ NN 28/15

¹⁰² NN 42/18

AZOP je razvila 2 mobilne aplikacije koje sadrže korisne savjete za djecu o tome kako se ponašati i zaštititi na internetu i društvenim mrežama, kao i za roditelje, učitelje, nastavnike, školske pedagoge i psihologe.

U suradnji Agencije za elektroničke medije i UNICEF-a osnovan je portal *medijskapismenost.hr*¹⁰³ sa sadržajima vezanim uz podizanje razine medijske pismenosti, medijskih vještina i znanja djece usmjerenih roditeljima, skrbnicima i učiteljima; organiziraju se dani medijske pismenosti i druge edukativne aktivnosti.

16. Tjelesno kažnjavanje

Nacionalni preventivni projekt, *Živim život bez nasilja*, usmjeren na sprječavanje nasilja u obitelji i nasilja nad i među mladima sustavno se provodi od 2010.

U cilju senzibilizacije javnosti i olakšavanja prijavljivanja sumnji na nasilje nad djecom, MUP je omogućio *on-line* prijavu zlostavljanja djece putem aplikacije *Red Button*¹⁰⁴.

Dvogodišnji projekt, *Od politike do stvarnosti – promjena stavova i praksi od tjelesnog kažnjavanja do mjera za zaštitu djece*, započet u 2016., u suradnji Hrabrog telefona i partnera iz Latvije i Poljske, usmjerio se na suzbijanje i prevenciju tjelesnog kažnjavanja djece kroz treninge za djelatnike DV-a i roditelje te podizanje svijesti građana o zakonskoj regulativi, opasnostima tjelesnog kažnjavanja i promociji pozitivnog discipliniranja djece.

Niz predavanja, radionica i javnih kampanja redovno se održavaju povodom obilježavanja *Međunarodnog dana dječjih prava*, *Svjetskog dana prevencije zlostavljanja djece* i sl.

U okviru rada Obiteljskih centara provode se preventivni programi poučavanja roditelja pozitivnom roditeljstvu i unapređivanju roditeljskih vještina.

U DV-ima, Obiteljskim centrima i OCD-ima provode se programi *Rastimo zajedno* (radionice za roditelje najmlađe djece) i *Rastimo zajedno PLUS* (za roditelje predškolske djece s TUR).

¹⁰³<https://www.medijskapismenost.hr/>

¹⁰⁴<https://redbutton.mup.hr/>

Programi su razvijeni kroz suradnju UNICEF-a i nacionalnih stručnjaka i dionika u području ranog razvoja djece. U DV-e je implementiran u suradnji s AZOO-om i MZO-om¹⁰⁵.

17. Nasilje nad djecom

VRH je usvojila četvrtu Nacionalnu strategiju za zaštitu od nasilja u obitelji 2017.-2022.¹⁰⁶

U okviru MP-a, 2018. osnovano je Povjerenstvo za praćenje i unaprjeđenje rada tijela kaznenog i prekršajnog postupka te izvršavanja sankcija vezanih za zaštitu od nasilja u obitelji.

Primjenjuje se Pravilnik o načinu prikupljanja, obrade i dostave statističkih podataka i izvješća iz područja primjene Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji¹⁰⁷ koji obvezuje policiju, državno odvjetništvo, sud, CZSS, zdravstvene i odgojno-obrazovne ustanove da vode evidenciju o poduzetim radnjama, spolu, dobi te rodbinskom ili drugom odnosu žrtve i počinitelja te djeci. Navedena tijela dužna su dostavljati objedinjena godišnja izvješća o broju pokrenutih i okončanih postupaka ili drugih mjera poduzetih prema ZZNO-u.

MDOMSP je objavilo 5 poziva za prijavu projekata udruga u ovom području¹⁰⁸.

Sve odgojno-obrazovne ustanove primjenjuju Pravilnik o načinu postupanja odgojno-obrazovnih radnika školskih ustanova u poduzimanju mjera zaštite prava učenika te prijave svakog kršenja tih prava nadležnim tijelima^{109 110}.

¹⁰⁵ U cilju širenja programa *Rastimo zajedno* MZO je 2018. godine imenovalo Dječji vrtić Radost u Zagrebu i Dječji vrtić Radost u Crikvenici stručno-razvojnim centrima za educiranje odgojitelja i stručnih suradnika za provedbu programa *Rastimo zajedno*.

¹⁰⁶ <https://mdomsp.gov.hr/UserDocsImages/Vijesti2017/Nacionalna%20strategija%20zastite%20od%20nasilja%20u%20obitelji%20za%20razdoblje%20do%202017.%20do%202022.%20godine.pdf>

¹⁰⁷ NN 31/18

¹⁰⁸ Prioritena područja su: Prevencija nasilja među mladima; Prevencija nasilja u partnerskim vezama među mladima; Prevencija elektroničkog nasilja nad i među djecom i mladima; Prevencija seksualnog iskorištavanja i zlostavljanja djece; Prevencija emocionalnog nasilja nad djecom i tjelesnog kažnjavanja djece; Prevencija nasilja među djecom. U izvještajnom razdoblju udrugama je isplaćeno 18.365.000,00 kn za 168 projekata.

¹⁰⁹ NN 132/13

¹¹⁰ Svaka školska ustanova obvezna je donijeti i provoditi školske preventivne programe usmjerene razvoju socio-emocionalnih vještina učenika. Preventivni programi provode se u sklopu redovite nastave, sata razrednika, školskih ili razrednih projekata, predavanja i drugih aktivnosti koje organizira školska ustanova i najmanje jedanput godišnje na roditeljskim sastancima. Svaka školska ustanova obvezna je u sklopu stručnog usavršavanja odgojno-obrazovnih radnika najmanje jedanput godišnje planirati i ostvariti teme vezane uz prevenciju nasilja i zaštite prava učenika.

MUP provodi projekt *Prevenција nasilja u digitalnom svijetu*, s odgojno–obrazovnim ustanovama i drugima, namijenjen učenicima OŠ u cilju prevencije nasilja putem digitalnih medija.

Brojne ustanove/organizacije djeluju preventivno i pružaju podršku obiteljima i djeci žrtvama nasilja¹¹¹. *Adresar ustanova, organizacija i ostalih institucija koje pružaju pomoć, podršku i zaštitu žrtvama nasilja u obitelji*¹¹² dostupan je na mrežnim stranicama MDOMSP-a.

Policija žrtvama kaznenih djela uručuje obrasce obavijesti o pravima žrtve, posebno prilagođene djeci, te popis organizacija i udruga koje se bave podrškom žrtvama i svjedocima.

Hrabri telefon nudi besplatnu liniju za djecu (116111)¹¹³ dostupnu radnim danom od 9-20, te chat od 15-19 sati.

U organizaciji MUP-a, 2017. održan je međunarodni festival preventivno-edukativnih filmova o sigurnosti, *Blue Carpet*, posvećen prevenciji nasilja, osobito u obitelji.

18. Obiteljsko okruženje

U ovom trenutku nije planirana uspostava obiteljskih sudova. Naime, u RH svi općinski sudovi i njihove stalne službe, nadležni su za postupanje u obiteljskim predmetima iz razloga što se na navedeni način omogućava svim građanima pristup sudu. U svakom sudu moguća je specijalizacija sudaca za obiteljske predmete, kao i osnivanje odjela (kao posebnih ustrojstvenih jedinica) zaduženih za postupanje samo u tim predmetima ukoliko to broj takvih predmeta opravdava. U važećem Zakonu o područjima i sjedištima sudova¹¹⁴ u čl. 4. stavku 2. propisana je nadležnost samo tri županijska suda, od 15, za odlučivanje o žalbama protiv odluka svih općinskih sudova u obiteljskim predmetima (Pula, Split, Zagreb), čime se osigurava dodatna specijalizacija sudaca za navedene predmete. Također se ističe da je nadležnost određenih

¹¹¹ Neke od ustanova/organizacija su: *Obiteljski centri, Poliklinika za zaštitu djece i mladih Grada Zagreba, Društvo za psihološku pomoć, Centar za pružanje usluga u zajednici Savjetovalište Luka Ritz, Hrabri telefon, Sirius, Roda, Korak po korak, Centar za podršku roditeljstvu Rastimo zajedno, Centar za nestalu i zlostavljano djecu i dr.*

¹¹² https://mdomsp.gov.hr/UserDocsImages/Vijesti2019/2019_ADRESAR%20USTANOVA%2C%20ORGANIZACIJA%20I%20OSTALIH%20INSTITUCIJA%20KOJE%20PRUZAJU%20POMOC%2C%20PODRSKU%20I%20ASTITU%20ZRTVAMA%20NASILJA%20U%20OBITELJI.pdf

¹¹³ <https://djeca.hrabritelefon.hr/>

¹¹⁴ NN 67/18

sudova u kaznenim predmetima maloljetnika propisana ZSM-om na način da će se u općinskim sudovima u sjedištu županijskog suda i u županijskim sudovima ustrojiti odjeli za mladež koji se sastoje od vijeća za mladež i sudaca za mladež¹¹⁵. U Vrhovnom sudu RH ustrojiti će se vijeće za mladež. Zakonom o provedbi Konvencije o građanskopravnim vidovima međunarodne otmice djece¹¹⁶ propisana je isključiva nadležnost Općinskoga građanskoga suda u Zagrebu za sve predmete međunarodne otmice djece u RH u prvom stupnju te Županijskog suda u Zagrebu u drugom stupnju, sukladno preporukama o koncentraciji nadležnosti i specijalizaciji sudaca u ovim predmetima.

Odredbama ObZ-a roditelji mogu sporazumno dogovoriti uzdržavanje djeteta Planom o zajedničkoj roditeljskoj skrbi koji potvrđuje sud ili sudskom nagodbom. Zakon propisuje obveze CZSS-a u praćenju izvršenja obveze uzdržavanja djeteta i poduzimanja radnji zbog neuzdržavanja djeteta. Sud je obavezan pravomoćnu odluku ili nagodbu o uzdržavanju djeteta dostaviti CZSS-u, koji je dužan roditelja s kojim dijete stanuje te roditelja koji je dužan plaćati uzdržavanje, u pisanom obliku obavijestiti o pravima i dužnostima te upozoriti roditelja s kojim dijete živi da je dužan obavijestiti CZSS ako obveznik plaćanja uzdržavanja ne ispunjava svoju obvezu redovito, te ga informirati o uvjetima prema kojima dijete ima pravo na privremeno uzdržavanje. ObZ-om propisani su posebni postupci ovrhe radi uzdržavanja zbog neplaćanja ili neredovitog plaćanja uzdržavanja te izbjegavanja obveze uzdržavanja, koja se provodi sukladno Ovršnom zakonu. Propisani su i posebni postupci osiguranja donošenjem privremene mjere radi određivanja uzdržavanja, prije pokretanja sudskih postupaka u kojima se odlučuje o pravu koje se privremenom mjerom osigurava, u ovom slučaju o obvezi uzdržavanja djeteta.

Pravo na privremeno uzdržavanje¹¹⁷ uređeno je Zakonom o privremenom uzdržavanju¹¹⁸.

¹¹⁵ Iznimno od navedenog u općinskim sudovima u Gospiću, Čakovcu, Koprivnici, Požegi i Virovitici, za čije područje su županijski sudovi ustrojili kao stalne službe, ustrojiti će se odjeli za mladež koji se sastoje od vijeća za mladež i sudaca za mladež.

¹¹⁶ NN 99/18

¹¹⁷ Pravo na privremeno uzdržavanje ima dijete hrvatski državljanin koje ima prebivalište u RH, ako roditelj koji ne stanuje s djetetom ne ispunjava svoju obvezu uzdržavanja, u cijelosti ili djelomice, na temelju ovršne isprave i ako se učini vjerojatnim da baka i djed po roditelju, koji ne stanuje s djetetom i ne ispunjava svoju obvezu uzdržavanja na temelju ovršne isprave, nisu u mogućnosti zadovoljiti njegove minimalne potrebe za uzdržavanje u visini koja je propisana kao iznos privremenoga uzdržavanja. Pod djelomičnim neispunjavanjem obveze uzdržavanja podrazumijeva se da obveznik uzdržavanja ne plaća uzdržavanje najmanje u iznosu koji je navedenim Zakonom određen kao iznos privremenoga uzdržavanja. Pravo se priznaje ako obveznik uzdržavanja ne ispunjava svoju obvezu uzdržavanja dulje od 3 mjeseca neprekidno od dana pokretanja ovršnoga postupka radi ostvarivanja uzdržavanja. Pravo traje dok obveznik uzdržavanja ne počne u cijelosti udovoljavati svojoj obvezi, u ukupnom trajanju do 3 godine. Visina iznosa, od uvođenja ovoga prava, određena je u iznosu 50% zakonskoga minimuma uzdržavanja, a koji su određeni ObZ-om.

¹¹⁸ NN 92/14

ZSS-om su uređene usluge savjetovanja i pomaganja pojedincu i obitelji koje pružaju CZSS-i, centri za pružanje usluga u zajednici i drugi. Obiteljski centri kontinuirano provode preventivne programe usmjerene podršci djeci i obiteljima u riziku i programe jačanja roditeljskih vještina za uspješno roditeljstvo.

MP provodi niz aktivnosti s ciljem unaprjeđivanja prava djece čiji su roditelji na izdržavanju kazne zatvora¹¹⁹.

MDOMSP je objavilo 5 poziva za prijavu projekata udruga u ovom području¹²⁰ te dodjeljuje priznanje *Poslodavac prijatelj obitelji*¹²¹.

ObZ-om je propisano da sudovi i javnopravna tijela koja vode postupke u kojima se izravno ili neizravno odlučuje o pravima djeteta moraju ponajprije štititi prava djeteta i njegovu dobrobit (odgovor na pitanje 11).

19. Djeca bez odgovarajuće roditeljske skrbi

MDOMSP je izradilo *Plan deinstitucionalizacije i transformacije domova socijalne skrbi i drugih pravnih osoba koje obavljaju djelatnost socijalne skrbi u Republici Hrvatskoj 2011.-2016. (2018.) s Operativnim planom deinstitucionalizacije i transformacije domova socijalne skrbi i drugih pravnih osoba koje obavljaju djelatnost socijalne skrbi u Republici Hrvatskoj 2014.-2016.; te Plan deinstitucionalizacije, transformacije te prevencije institucionalizacije 2018.-2020.* Prvi Plan je obuhvaćao mjere za razvoj izvaninstitucijskih usluga za djecu i osobe s invaliditetom. U 2018. pristupilo se analizi potreba za pružanjem usluga na županijskoj razini te je identificirana potreba razvoja izvaninstitucijskih usluga za ostale korisničke skupine (starije osobe, ovisnici, žrtve nasilja u obitelji i trgovanja ljudima, beskućnici i dr.) i razvoj

¹¹⁹Ističe se program *Neprekinute veze* koji se provodi u suradnji UNICEF-a, MP-a, MDOMSP-a i Udruge RODA, kojim se osigurava oprema za video-pozive u kaznionicama i zatvorima te preuređenje prostora za posjete, kako bi oni bili prilagođeni potrebama djece. Kroz edukaciju osoblja UNICEF je podržao razvoj modela osoblja za potporu obiteljima u zatvorskom sustavu.

¹²⁰ Pozivi su usmjereni podršci obitelji i promicanju prava djece te je tijekom izvještajnog razdoblja ukupno isplaćeno 14.637.000,00 kn za ukupno 218 projekata.

¹²¹ Priznanje koje MDOMSP od 2018. godine dodjeljuje poduzećima s najkvalitetnijim rješenjima u postizanju prijateljskog ozračja prema zaposlenicima i njihovim obiteljima. Nagrada se, u svrhu promicanja obiteljskih vrijednosti i unaprjeđenja uvjeta obiteljskog života te senzibiliziranja poslodavaca i javnosti o istima, dodjeljuje u četiri kategorije: za mikro, mala, srednja i velika poduzeća.

preventivnih mjera. U skladu s Planom 2018./20. planirane su mjere prevencije ulaska korisnika u institucije, programi podrške odgovornom roditeljstvu te mjere osnaživanja CZSS-a za rano prepoznavanje i osiguravanje potrebnih socijalnih usluga.

U 2010. institucionalnim uslugama je obuhvaćeno 990 djece (38%), a 1.600 (62%) uslugama u zajednici, dok je u 2016. broj djece obuhvaćen institucionalnim uslugama smanjen na 665 (23%), a 2.182 djece (77%) je obuhvaćeno izvaninstitucionalnim uslugama. U siječnju 2019. 554 djece je smješteno u institucijama (18,6%), 2.423 (81,3%) izvaninstitucionalno.

Do sada su se u potpunosti transformirala 3 pružatelja socijalnih usluga za djecu i mlade na način da su ukinuli institucijske oblike skrbi, odnosno pružanje usluge smještaja te pružaju izvaninstitucijske socijalne usluge s ciljem prevencije daljnje institucionalizacije djece i mladih i osiguravanja usluga podrške u zajednici (usluga organiziranog stanovanja, usluga boravka, usluga savjetovanja i pomaganja bioloških i udomiteljskih obitelji i djece i mladih nakon izlaska iz sustava skrbi). Nakon završetka provedbe projekata koji su trenutno u provedbi¹²² još 2 pružatelja socijalnih usluga za djecu i mlade će ukinuti pružanje usluge smještaja i usmjeriti se na izvaninstitucijske oblike skrbi, dok će ostali pružatelji nastaviti pružati uslugu privremenog smještaja u smanjenom opsegu i razviti/proširiti mrežu izvaninstitucijskih usluga podrške djeci i njihovim obiteljima.

Radi osiguravanja pretpostavki za jednakomjernu dostupnost udomiteljstva, izrađen je Zakon o udomiteljstvu¹²³ (stupio na snagu 2019.). Zakonom se uvodi mogućnost obavljanja udomiteljstva kao zanimanja, osiguravaju doprinosi za obvezna osiguranja, propisuju posebne obveze domova i centara za pružanje usluga u zajednici.

U svrhu jačanja kvalitete i mehanizma praćenja udomiteljstva održani su treninzi za stručne radnike, edukacije i povezivanje udomitelja (primjerice u organizaciji *Foruma za kvalitetno udomiteljstvo djece-udomitelji za djecu*), povećana je naknada za rad svim udomiteljima i opskrbnina za potrebe korisnika kod pojedinih kategorija djece, provedena je kampanja *Svako dijete treba obitelj*, a u svrhu standardizacije procesa procjene, licenciranja, edukacije i podrške

¹²²7 projekata ukupne vrijednosti 39,653,351.01 kn se financira iz Europskog socijalnog fonda (ESF) s ciljem zapošljavanja stručnjaka za pružanje izvaninstitucijskih usluga; 5 projekata ukupne vrijednosti se financira iz Europskog fonda za regionalni razvoj s ciljem unapređenja infrastrukture za pružanje izvaninstitucijskih usluga.

¹²³NN 115/18

udomiteljskim obiteljima uspostavljena je suradnja s UNICEF-om (Nacionalni program *Za snažniju obitelj*).

20. Djeca s teškoćama u razvoju

U proces deinstitutionalizacije i transformacije je trenutno uključeno 18 domova za osobe s invaliditetom od kojih pojedini pružaju socijalne usluge djeci s TUR-om te su usvojeni Individualni planovi transformacije i deinstitutionalizacije za 6 domova socijalne skrbi za osobe s invaliditetom, od kojih 4 pružaju usluge i djeci s TUR-om. Projekte koji su financirani putem natječaja u okviru Europskih strukturnih i investicijskih fondova s ciljem širenja mreže izvaninstitucijskih socijalnih usluga provodi 5 domova.

Zakonom o udomiteljstvu propisano je specijalizirano udomiteljstvo kako bi se djetetu koji zahtijeva najviši stupanj podrške, odnosno djetetu s problemima u ponašanju, s teškim TUR ili teško bolesnom djetetu osiguralo odrastanje u obitelji. Po prvi puta je propisana mogućnost obavljanja specijaliziranog udomiteljstva kao zanimanja, a koje mogu obavljati stručnjaci s iskustvom u radu s ovom skupinom djece.

Odlukom VRH-a iz 2019. osnovano je *Povjerenstvo za ranu intervenciju u djetinjstvu* čime je osnovano *Upravljačko tijelo za ranu intervenciju* s ciljem koordiniranja izrade Nacionalnog strateškog plana za stvaranje sustava rane intervencije u djetinjstvu, te pružanje podrške razvoju Akcijskog plana, smjernica, standarda i procedura za usluge rane intervencije.

Nacionalni preventivni program ranog otkrivanja slabovidnosti provodi se od 2016. za svu djecu od navršene 4 godine. Pristupilo se izradi Nacionalnog preventivnog programa ranog otkrivanja slabovidnosti 2018.-2028. godine.

U suradnji MDOMSP-a, MIZ-a te MZO-a pokrenut je pilot projekt uspostave prvog dijagnostičkog centra za djecu s poremećajem iz spektra autizma u Osijeku, gdje je 2017. predstavljen Nacionalni okvir za rani probir i dijagnostiku djece s poremećajem iz spektra autizma kod djece od 0-7 godina.

AZOO je, u suradnji s ERF-om i Učiteljskim fakultetom, provela projekt *Rane socijalno pedagoške intervencije* u okviru kojeg je provedena identifikacija učenika s problemima u ponašanju u redovnim OŠ¹²⁴.

U sklopu projekta *Živjeti zdravo*, HZJZ u partnerstvu sa županijskim zavodima za javno zdravstvo (ZJZ) provodi aktivnosti usmjerene na unaprjeđenje zdravstvene pismenosti odgojno-obrazovnih djelatnika u području mentalnoga zdravlja djece i mladih s ciljem unaprjeđenja razine ranoga prepoznavanja problema mentalnoga zdravlja i traženja stručne pomoći. Prvotno je provedena analiza zdravstvene pismenosti odgojno-obrazovnih djelatnika u području mentalnoga zdravlja djece i mladih putem istraživanja¹²⁵. Temeljem spoznaja iz provedenog istraživanja i primjera dobre prakse u svijetu krenulo se u izradu edukativnog programa.

Pravilnikom o elementima i kriterijima za izbor kandidata za upis u I. razred srednje škole¹²⁶, kandidatima s TUR-om koji su OŠ završili prema rješenju ureda državne uprave u županiji o primjerenom programu obrazovanja, omogućeno je rangiranje na zasebnim ljestvicama poretka na kojima se nalaze isključivo kandidati s TUR-om, temeljem ostvarenog ukupnog broja bodova utvrđenog tijekom postupka vrednovanja, u programima obrazovanja za koje posjeduju stručno mišljenje službe za profesionalno usmjeravanje Hrvatskog zavoda za zapošljavanje. Pravo upisa u programu obrazovanja ostvaruje onoliko kandidata koliko se u tome programu može upisati kandidata s TUR-om sukladno *Državnom pedagoškom standardu srednjoškolskog sustava odgoja i obrazovanja*.

Akcijski plan za provedbu Nacionalnog plana za borbu protiv diskriminacije 2019. u prioritetnom području *Obrazovanje, znanost i sport* sadrži Mjeru 1.5. *Uskladiti programe strukovnog obrazovanja za djecu s TUR-om s potrebama tržišta rada kroz ukidanje zastarjelih i uvođenje suvremenih programa obrazovanja s ciljem povećanja broja učenika s TUR-om koji su stekli tražena zanimanja*.

¹²⁴ Rezultati projekta su objavljeni u knjizi *Socijalnopedagoški mozaik: Razvoj modela potpore učenicima s problemima u ponašanju* (Bouillet, D., Bičanić, J., Ivančan, A., Novosel Guszak, D., Rovis Brandić, A., Sitar, M., 2018.; Zagreb: Školska knjiga), koja sadrži materijale za rad s učenicima, roditeljima i učiteljima.

¹²⁵ Rezultate istraživanja HZJZ je 2018. objavio u priručniku *Zdravstvena pismenost odgojno-obrazovnih djelatnika u području mentalnoga zdravlja djece i mladih – Istraživanje prepoznavanja depresivnosti i spremnosti na pružanje podrške i pomoći*, čije su autorice Ljiljana Muslić (ur.), Martina Markelić, Anita Vulić-Prtorić, Vesna Ivasović i Dijana Jovičić Burić.

¹²⁶ NN 49/15, 47/17

Na mrežnim stranicama *Nacionalnog centra za vanjsko vrednovanje obrazovanja* korisnicima državne mature dostupne su obavijesti o prilagodbi ispitne tehnologije, među ostalim i iskustva maturanata učenika s TUR-om.

U svrhu podrške obiteljima djece s TUR-om i prevencije institucionalizacije, od socijalnih naknada propisanih ZSS-om ističe se: doplatak za pomoć i njegu, osobna invalidnina, naknada za ugroženog kupca energenta, naknada za troškove prijevoza, naknada do zaposlenja, jednokratne naknade te status roditelja njegovatelja. Roditelj njegovatelj ima pravo na mjesečnu naknadu te prava iz mirovinskoga osiguranja, zdravstvenog osiguranja i prava za vrijeme nezaposlenosti, kao zaposlena osoba prema posebnim propisima. Od socijalnih usluga ističu se: rana intervencija, psihosocijalna podrška, pomoć pri uključivanju djeteta s TUR-om u programe redovitih predškolskih ili školskih ustanova (integracija) i boravak.

Zakonom o doplatku za djecu¹²⁷ za dijete s težim ili teškim invaliditetom određuje se doplatak za djecu u iznosu od 25% proračunske osnovice neovisno o ukupnom dohotku članova kućanstva, a Zakonom o roditeljskim potporama¹²⁸ propisane su poštede od rada, odnosno dopust ili rad s polovicom punog radnog vremena radi skrbi i njege djeteta s težim smetnjama u razvoju.

21. Zdravstvena skrb i zdravstvene usluge

21 (a)

Zdravstvena zaštita dojenčadi i male djece osigurana je na razini primarne zdravstvene zaštite kroz zdravstvenu zaštitu predškolske djece, opću/obiteljsku medicinu i patronažnu zaštitu. U 2018. pedijatri ugovoreni na primarnoj razini zdravstvene zaštite skrbe za 90% djece do 7. godine, dok za preostalih 10% skrbe doktori ugovoreni u djelatnosti opće/obiteljske medicine. Mrežom javne zdravstvene službe definiran je broj timova u djelatnosti zdravstvene zaštite predškolske djece te je istom predviđeno 330 timova (krajem 2018. ugovoren je 281 tim).

Doktor medicine ugovoren u djelatnosti opće/obiteljske medicine ima pravo, iznimno, ugovoriti provođenje zdravstvene zaštite iz obveznog zdravstvenog osiguranja za djecu do 7. godine ako

¹²⁷ NN 94/01, 138/06, 107/07, 37/08, 61/11, 112/12, 82/15, 58/18

¹²⁸ NN 85/08, 110/08, 34/11, 54/13, 152/14, 59/17, 37/20

prema mjestu prebivališta/boravka djece ona nemaju mogućnost izbora doktora specijalista pedijatra, odnosno specijalista opće/obiteljske medicine. Doktor specijalist pedijatar pod određenim uvjetima ima pravo ugovoriti provođenje zdravstvene zaštite iz obveznog zdravstvenog osiguranja i za djecu školske dobi do završene OŠ.

Kako bi se stimuliralo doktore medicine za rad u primarnoj zdravstvenoj zaštiti i zapošljavanje istih u ruralnim i manje razvijenim područjima sredstvima iz Europskog fonda za regionalni razvoj; Operativnog programa *Učinkoviti ljudski potencijali* za razdoblje 2014.-2020., u Aktivnosti Specijalističko usavršavanje doktora medicine, financirat će se ukupno 5 specijalizacija, između ostalih primarne pedijatrije u domovima zdravlja na ciljanim depriuiranim područjima s ciljem popunjavanja Mreže javne zdravstvene službe. U okviru navedenog projekta na ciljanim područjima financiralo se 5 vrsta deficitarnih specijalizacija, između kojih je i pedijatrija.

21 (b)

Cijepljenje, prema Programu cijepljenja, provode liječnici u domovima zdravlja ili privatnoj ugovornoj ordinaciji ili specijalisti školske medicine iz mjesno nadležnog županijskog ZJZ-a, pri čemu im stručnu podršku pružaju specijalisti epidemiolozi. Izvješća ukazuju da je procijepljenost romske djece gotovo identična kao i procijepljenost djece većinske populacije te navode brojne lokalne aktivnosti na ovom području.

Prema Programu cijepljenja liječnici školske medicine održavaju na početku ŠG edukativni sastanak s roditeljima djece 8. razreda OŠ i uručuju im pozive na cijepljenje protiv humanog papiloma virusa (HPV). Roditeljima koji se ne odazovu, putem škole ili djece upućuje se poziv na cijepljenje i distribuira letak s pozivom na cijepljenje devetvalentnim cjepivom i informirani pristanak za učenike 8. razreda.

Senzibiliziranje javnosti o važnosti cijepljenja provodilo se održavanjem predavanja o programu cijepljenja djece na stručnim skupovima i javnim tribinama, medijskom kampanjom *Zaštitimo našu djecu*, izdavanjem brošura *Cijepljenje - brošura za roditelje* i *Cijepljenje - brošura za zdravstvene radnike* i dr.

21 (c)

Prvi *Nacionalni program za zaštitu i promicanje dojenja* donesen je 2014. Trenutno je na snazi *Nacionalni program za zaštitu i promicanje dojenja 2018./2020.* čiji je cilj povećanje broja isključivo dojene djece do 6. mjeseca života te povećanje broja ukupno dojene djece do navršene 1. i 2. godine. Programom definirane mjere uključuju kontinuiran rad na održanju UNICEF-ovog programa *Rodilišta – prijatelji djece*¹²⁹, što su ostvarila sva hrvatska rodilišta, osiguranje primjene Međunarodnog pravilnika o reklamiranju nadomjestaka za majčino mlijeko, pokretanje aktivnosti *Zajednica – prijatelj dojenju* s koordinacijskim timovima za promicanje dojenja u JLP(R)S-ovima, promicanje dojenja u jedinicama intenzivnog neonatalnog liječenja, u primarnoj zdravstvenoj zaštiti te provođenje različitih oblika edukacije i stvaranja socijalnih mreža koje doprinose uspješnijem provođenju dojenja¹³⁰.

MIZ je 2019. uputilo domovima zdravlja, rodilištima, stručnim društvima Hrvatskog liječničkog zbora, udrugama *Naputak o primjeni međunarodnog Pravilnika o načinu reklamiranja nadomjestaka za majčino mlijeko, pokroviteljstva i sponzorstva od strane proizvođača*¹³¹.

U suradnji s OCD-ima, UNICEF-om i Svjetskom zdravstvenom organizacijom stvorene su mreže potpore dojenju u zdravstvenom sustavu i izvan njega¹³².

Sukladno izvješću NSPD-a, nastavljena je provedba programa *Za osmijeh djeteta u bolnici* te aktivnosti iz Programa za zaštitu i promicanje dojenja.

21 (d)

Sve osobe do navršenih 18 godina ili kraja redovnog školovanja (26 godina) koje imaju hrvatsko državljanstvo ili su stranci sa stalnim boravkom imaju mogućnost prijave na Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje temeljem Zakona o obveznom zdravstvenom osiguranju¹³³ čime postaju osiguranici u sustavu obveznog zdravstvenog osiguranja. Između osiguranika

¹²⁹ RH je među 5 zemalja svijeta u kojima sva rodilišta imaju naziv *Rodilišta – prijatelji djece*

¹³⁰ Krajem 2019. godine otvorena je prva nacionalna *Banka humanog mlijeka*

¹³¹ <https://zdravlje.gov.hr/UserDocsImages/2019%20Vijesti/Primjena%20me%C4%91unarodnog%20Pravilnika%20o%20na%C4%8Dinu%20reklamiranja%20nadomjestaka%20za%20maj%C4%8Dino%20mlijeko,%20naputak,%20dostavlja%20se.pdf>

¹³² Informacije o dobrobitima dojenja budući roditelji dobivaju tijekom trudnoće kroz trudničke tečajeve i individualna savjetovanja. Daljnju podršku pružaju sva rodilišta kroz aktivnosti programa *Deset koraka do uspješnog dojenja*. Trenutno je registrirana 221 *Grupa za potporu dojenju* koje vode patronažne sestre, a kontinuirano se osnivaju nove grupe.

¹³³ NN 80/13, 137/13, 98/19

obveznog zdravstvenog osiguranja nema razlika u odnosu na etničku, vjersku ili bilo koju drugu pripadnost. Zdravstvena zaštita je potpuno besplatna za svu djecu i kada se radi o pravima osiguranim kroz dopunsko zdravstveno osiguranje (nadoplata određenih zdravstvenih usluga).

Prema ZOZOZZS-u, u DPRH-u osigurana su sredstva za zdravstvenu zaštitu stranaca, ovisno o građansko-pravnom statusu (za tražitelje međunarodne zaštite, azilanata i drugih osoba u skladu sa sadržajem navedenog Zakona), pri čemu su djeca izjednačena u pravima s odraslima. Dijete bez pratnje ostvaruje pravo na zdravstvenu zaštitu u istom opsegu kao osigurana osoba iz obveznog zdravstvenog osiguranja.

22. Zdravlje adolescenata

Nastavljena je provedba nacionalnog programa *Živjeti zdravo* s ciljem informiranja, educiranja i senzibiliziranja svih dobnih skupina, uključujući djecu, o pozitivnim aspektima zdravih stilova života – pravilnoj prehrani, tjelesnoj aktivnosti, prevenciji debljine, smanjenju prekomjerne tjelesne mase te smanjenju pobola od kroničnih nezaraznih bolesti. HZJZ provodi, s drugim partnerima, projekt *Živjeti zdravo* (ESF sredstava), program *Zubna putovnica* (rano otkrivanje karijesa), *Druga prilika* (HPV cijepljenje srednjoškolaca) i evaluaciju projekta *Vrtim zdravi film* (pravilna prehrana učenika).

U rujnu 2012. uveden je *Kurikulum zdravstvenoga odgoja u osnovne i srednje škole* koji sadrži module *Živjeti zdravo*, *Prevencija nasilničkog ponašanja*, *Prevencija ovisnosti* i *Spolna/rodna ravnopravnost i odgovorno spolno ponašanje*.

Svaka odgojno-obrazovna ustanova dužna je provoditi polugodišnju evaluaciju školskih preventivnih programa.

22 (a)

Zdravstvena zaštita mentalnog zdravlja provodi se na razini primarne, sekundarne i tercijarne zdravstvene zaštite, a provode je HZJZ, županijski ZJZ-i i zdravstvene ustanove.

U cilju unaprjeđenja i zaštite mentalnog zdravlja djece, 2016. osnovano je Povjerenstvo za dječju i adolescentnu psihijatriju za izradu Strateškog plana za unapređenje dječje i adolescentne psihijatrije u RH.

MZO je 2019. donijelo Odluku o donošenju kurikuluma za međupredmetnu temu Zdravlje za osnovne škole i srednje škole u RH¹³⁴ i Odluku o donošenju kurikuluma za međupredmetnu temu Osobni i socijalni razvoj za osnovne i srednje škole u RH¹³⁵ u kojoj se kroz *Domenu B (Ja i drugi)* radi na razvoju socijalnih i emocionalnih vještina koje pridonose emocionalnoj prilagodbi i mentalnom zdravlju učenika.

Nastavni zavod za javno zdravstvo „Dr. Andrija Štampar“ provodi zaštitu mentalnog zdravlja kroz aktivnosti promocije, prevencije, ranog prepoznavanja, liječenja i rehabilitacije poremećaja ponašanja i duševnih/mentalnih poremećaja, a koje su usmjerene kako cjelokupnoj populaciji, tako i specifičnim, rizičnim i vulnerabilnim skupinama.

22 (b)

Program prevencije ovisnosti i nasilja Trening životnih vještina, kontinuirano se provodi od 2005. kroz edukaciju učitelja za provedbu na satima razrednika s učenicima od 3.-7. razreda.

Mjere i programi prevencije ovisnosti i nasilja integrirani su u Nacionalnu strategiju suzbijanja zlouporabe droga od 2012.-2017., Akcijski plan suzbijanja zlouporabe droga za 2015.-2017., Nacionalni program prevencije ovisnosti za djecu i mlade u odgojno-obrazovnom sustavu te djecu i mlade u sustavu socijalne skrbi za razdoblje od 2015.-2017., Minimalne standarde prevencije ovisnosti za djecu i mlade u odgojno-obrazovnom sustavu i školske preventivne programe.

MDOMSP kontinuirano provodi aktivnosti na ovom području kroz raspisivanje javnih natječaj¹³⁶, provođenje programa prevencije s djecom i roditeljima putem CZSS-a i ugovaranje usluge smještaja/organiziranog stanovanja¹³⁷.

¹³⁴ NN 10/19, 21/19

¹³⁵ NN 7/19

¹³⁶ Natječaj¹³⁶ za financiranje projekata udruga se raspisuju u području *Smanjenja potražnje droga*, osobito prevencije, psihosocijalnog tretmana i resocijalizacije ovisnika s ciljem suzbiti i spriječiti pojavu ovisnosti među djecom i mladima te rizično ponašanje djece i mladih vezano uz eksperimentiranje sa sredstvima ovisnosti. Za tu namjenu osigurano je 1.000.000,00 kn godišnje.

¹³⁷ MDOMSP je 2018. s ukupno 7 terapijskih zajednica/domova za ovisnike ugovorilo usluge smještaja ili organiziranog stanovanja te psihosocijalne rehabilitacije za 201 korisnika. U 2018. godini, terapijskoj zajednici Papa Ivan 23. temeljem rješenja priznato je pravo i na smještaj djece s problemom ovisnosti ukupnog kapaciteta 21, što predstavlja prvu takvu ugovorenu uslugu u RH.

U prosincu 2018. i tijekom 2019., u organizaciji HZJZ-a, održane su edukacije stručnjaka za preventivni program *MOVE*¹³⁸ te regionalne edukacije o preventivnim intervencijama u skladu s EU standardima za kvalitetnu prevenciju zlouporabe droga. Organiziran je i stručni skup namijenjen unapređenju dijagnostike i tretmana maloljetnika s problematičnom uporabom sredstava ovisnosti te je nastavljen rad na Projektu rezidencijalnog tretmana maloljetnika s problematičnom uporabom droga.

HZJZ prati zdravlje učenika provedbom istraživanja o upotrebi alkohola i droga¹³⁹ i istraživanja o zdravstvenom ponašanju učenika¹⁴⁰.

Sukladno Zakonu o ugostiteljskoj djelatnosti¹⁴¹ provode se redovite kontrole nad zabranom točenja i prodaje alkoholnih pića djeci i maloljetnim osobama.

22 (c)

U okviru *Zajedničke akcije za mentalno zdravlje i blagostanje*, čiji je nositelj MIZ, radnog paketa *Mentalno zdravlje u školama* te twinning projekta *Osiguravanje optimalne zdravstvene skrbi za osobe s poremećajima mentalnog zdravlja* pripremljene su preporuke i smjernice s prijedlozima mjera i aktivnosti za unaprjeđenje zaštite mentalnog zdravlja djece koje će biti uključene u strateške dokumente.

U okviru projekta *Živjeti zdravo* razvijen je edukativni program unapređivanja zdravstvene pismenosti odgojno-obrazovnih djelatnika u školama u području mentalnoga zdravlja djece i mladih *PoMoZi Da*.

Registar izvršenih samoubojstava Hrvatske državni je registar osnovan 1986. pri HZJZ-u.

U slučajevima pokušaja samoubojstva ili samoubojstva djeteta policija provodi kriminalistička istraživanja u cilju utvrđivanja jesu li ona povezana s kaznenim djelom počinjenim na njegovu štetu ili nekom drugom povredom prava djeteta.

22 (d)

¹³⁸ Kratka motivacijska intervencija

¹³⁹ ESPAD – *European School Survey Project on Alcohol and Other Drug*

¹⁴⁰ HBSC – *Health Behaviour in School-aged Children*

¹⁴¹ NN 85/15, 121/16, 99/18, 25/19, 98/19, 32/20, 42/20

U savjetovalištima za djecu i mladež, pri službama za školsku medicinu, djeca i roditelji u OŠ najviše su tražili pomoć zbog problema koje donose kronične bolesti, zatim učenja, problema mentalnog zdravlja, reproduktivnog zdravlja te rizičnog ponašanja, a kod srednjoškolaca dodatno radi spolno prenosivih infekcija te se broj posjeta savjetovalištu neprekidno povećava¹⁴².

Prema izvješću NSPD-a, samo u 2017. održano je 5 edukativnih radionica za 270 srednjoškolaca i studenata, 3 nacionalne kampanje, distribuirano je na tisuće plakata i letaka o spolnom zdravlju i virusnim hepatitisima, emitirano 50 video i radio spotova, 5 televizijskih i radio emisija. Kontinuirano se objavljuju *on-line* sadržaji, aktivna je mobilna aplikacija *Spolno zdravlje* i Facebook stranica *CroAIDS*.

U okviru podelementa *Spolno zdravlje*, projekta *Živjeti zdravo*, u izradi su stručno metodološki materijali za edukaciju o spolnom i reproduktivnom zdravlju, edukativna brošura za adolescente o spolno prenosivim infekcijama, edukacija zdravstvenih djelatnika u županijskim ZJZ-ima.

23. Životni standard

U cilju borbe protiv siromaštva i socijalne isključenosti djece kontinuirano se provode aktivnosti Strategije borbe protiv siromaštva i socijalne isključenosti u Republici Hrvatskoj (2014.-2020.) gdje su djeca i mladi identificirani kao jedna od posebno rizičnih skupina.

U okviru strateškog cilja *Osiguravanje prava djece u ranjivim situacijama*, NSPD-a, provodi se niz mjera usmjerenih sustavnom pristupu smanjivanja stope dječjeg siromaštva, osiguravanju usluga iz različitih sustava socijalnih politika te uključivanju roditelja u različite psihosocijalne programe pomoći i podrške s ciljem unaprjeđenja roditeljskih kompetencija.

¹⁴² U OŠ se povećao od 79.348 u ŠG 2013./2014. do 112.057 u protekloj, a u SŠ se broj posjeta samo u 2017./2018. povećao na 20.537 u odnosu na 2016./2017. koja bilježi 17.920 posjeta.

U svrhu podrške djeci i obiteljima u riziku od siromaštva osiguravaju se novčana i materijalna prava i usluge¹⁴³ temeljem ZSS-a¹⁴⁴.

Izmjenama Zakona o doplatku za djecu¹⁴⁵ iz 2018. povećan je dohodovni cenzus kao uvjet za ostvarivanje prava na doplatu za djecu (s 50% na 70% proračunske osnovice) čime su stvorene pretpostavke za proširenje kruga potencijalnih korisnika doplatka za djecu, kao i pronatalitetnog dodatka koji ostvaruju korisnici doplatka za djecu za treće i četvrto dijete.

Novim Zakonom o Zakladi „Hrvatska za djecu“¹⁴⁶ svrha Zaklade proširena je na promicanje dobrobiti i drugih sadržaja usmjerenih djeci¹⁴⁷.

Fondom europske pomoći za najpotrebitije, za razdoblje 2014.-2020., predviđena su sredstva u iznosu od 322,5 milijuna kn, sa stopom sufinanciranja EU 85%. Sredstvima se financiraju 2 vrste Poziva: za ublažavanje siromaštva najpotrebitijih osoba podjelom hrane i/ili osnovne materijalne pomoći te za osiguravanje školske prehrane za djecu koja žive u siromaštvu ili su u riziku od siromaštva.

¹⁴³ Prava i usluge su: zajamčena minimalna naknada (ZMN), naknada za troškove stanovanja, pravo na troškove ogrjeva, naknada za osobne potrebe korisnika smještaja, jednokratne naknade, naknade u vezi s obrazovanjem, osobna invalidnina, doplatu za pomoć i njegu, status roditelja njegovatelja ili status njegovatelja, naknada do zaposlenja, pravo na naknadu za ugroženog kupca energenta, te socijalne usluge: prva socijalna usluga (informiranje, prepoznavanje i početna procjena potreba), savjetovanje i pomaganje, pomoć u kući, psihosocijalna podrška, rana intervencija, pomoć pri uključivanju u programe odgoja i redovitog obrazovanja (integracija), boravak, smještaj organizirano stanovanje.

¹⁴⁴ Djeca, članovi kućanstva koja su korisnici prava na zajamčenu minimalnu naknadu (ZMN), ostvaruju iznos od 320,00 kn, a djeca samohranog roditelja, odnosno djeca u jednoroditeljskoj obitelji, 440,00 kn. Iznos ZMN-a za kućanstvo uvećava se za troškove smještaja djeteta u učenički dom za vrijeme trajanja ŠG. Djeca, korisnici ZMN-a koji su polaznici OŠ, ostvaruju pravo na sufinanciranje dodatnih radnih materijala za školovanje, a srednjoškolci na sufinanciranje udžbenika. Na dan 31. listopada 2019., prema podacima iz sustava SocSkrb, u RH je bilo 15.712 djece korisnika ZMN-a, od kojih 1.894 djece samohranih roditelja. Jednokratna naknada može se odobriti kućanstvu koje zbog trenutnih materijalnih teškoća nije u mogućnosti podmiriti osnovne životne potrebe nastale zbog rođenja ili školovanja djeteta. Učeniku, polazniku SŠ slabijeg imovnog stanja, koji nije član kućanstva koje je korisnik prava na ZMN, priznaje se pravo na naknadu za troškove smještaja u učeničkom domu ako je dijete samohranog roditelja, dijete pod skrbništvom ili dijete smješteno u udomiteljskoj obitelji i ispunjava uvjete prihoda. Djetetu koje je koristilo uslugu smještaja ili organiziranog stanovanja, priznaje se pravo na naknadu za redovito studiranje na sveučilišnom ili stručnom studiju u iznosu 2.000,00 kn.

¹⁴⁵ NN 94/01, 138/06, 107/07, 37/08, 61/11, 112/12, 82/15, 58/18

¹⁴⁶ NN 82/15

¹⁴⁷ Svrha Zaklade proširena je na promicanje dobrobiti i osobnih i imovinskih prava djece, na osnaživanje obitelji u situacijama različitih socijalnih, zdravstvenih, odgojnih i obrazovnih potreba djece, kao i na podupiranje kulturnih, obrazovnih, sportskih, rekreacijskih, vjerskih i drugih sadržaja usmjerenih na podržavanje rasta i razvoja djece u Hrvatskoj. Zaklada pomaže djeci sa zdravstvenim problemima i djeci koja žive u teškim materijalnim uvjetima, osigurava novčanu podršku za sve potrebe djece tijekom njihovog redovnog obrazovanja, dodjeljuje potpore za ostvarenje izuzetnih sposobnosti kod darovite djece, brine o djeci koja izlaze iz sustava skrbi ili koja na bilo koji drugi način trebaju podršku tijekom odrastanja, osigurava pomoć obiteljima s višestrukim porodom (obitelji blizanaca, trojki itd.).

Kroz 3 provedena poziva *Osiguravanje školske prehrane za djecu u riziku od siromaštva*, u razdoblju 2016.-2019. ugovorena su sredstva od 71,36 milijuna kn za financiranje školskog obroka za više od 30.000 djece, u oko 470 škola. U srpnju 2019. je objavljen poziv za ŠG 2019./2020. ukupne vrijednosti 25 milijuna kn. Do sada su ugovorena 22 projekta u vrijednosti 18,68 milijuna kn. Ugovaranje se nastavlja.

U 2017. putem Poziva za prijavu projekata usmjerenih borbi protiv siromaštva i socijalne isključenosti MDOMSP je financiralo 98 projekta i programa u iznosu od 11.600.000,00 kn.

Formirani su *Indikatori siromaštva* koji, uvršteni u informacijski sustav socijalne skrbi, služe u statističke svrhe za mjerenje rizika od siromaštva¹⁴⁸.

Detaljnije o financiranju aktivnosti koje se odnose na djecu vidjeti u Dječjem proračunu¹⁴⁹.

24. Obrazovanje, uključujući strukovnu izobrazbu i usmjeravanje

24 (a)

Od listopada 2014. program predškole obavezan je za svu djecu u godini dana prije polaska u OŠ. Sadržaj, trajanje i provedba programa uređeni su Zakonom o predškolskom odgoju i obrazovanju¹⁵⁰, Državnim pedagoškim standardom predškolskog odgoja i naobrazbe¹⁵¹ i Pravilnikom o sadržaju i trajanju programa predškole¹⁵².

Na sjednici Posebnoga stručnog povjerenstva Strategije obrazovanja, znanosti i tehnologije, u ožujku 2017., predloženo je povećanje broja djece predškolskog uzrasta u predškolske ustanove s tadašnjih 75% za 5% svake godine do 2020. s ciljem izjednačavanja prava svakog djeteta na predškolski odgoj te racionalnu tipsku izgradnju predškolskih ustanova (koeficijenti izvodljivosti Državnih pedagoških standarda). Prema podacima Eurostata, ažuriranim u rujnu

¹⁴⁸ Navedno je realizirano kroz projekt *Zajedno protiv dječjeg siromaštva*, kojeg je MDOMSP provelo u suradnji s Vladom Francuske Republike, od siječnja 2017. do srpnja 2018. U okviru Projekta provedene su edukacije stručnjaka za korištenje baza i informatičkih sustava koji su razvijeni unutar projekta, izrađeni su programi *Terenski i on-line savjetnik* za mlade izloženima riziku od socijalne isključenosti te *Podrška pri upravljanju kućnim budžetom* za obitelji u financijskim teškoćama.

¹⁴⁹ <https://mdomsp.gov.hr/istaknute-teme/djeca-i-obitelji/djecji-proracun/10549>

¹⁵⁰ NN 10/97, 107/07, 94/13, 98/19

¹⁵¹ NN 63/08, 90/10

¹⁵² NN 107/14

2019., RH je premašila planirani rast povećavši omjer djece, starosti od 4. godine do polaska u školu, upisane u predškolske ustanove sa 75,1% u 2016. na 82.8% u 2017.

MDOMSP provedbom mjere *Vrtići za skladniji život*, temeljem poziva *Unaprjeđenje usluga za djecu u sustavu ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja*, doprinosi ravnomjernijoj dostupnosti DV-a, te usklađivanju i ravnoteži obiteljskog i poslovnog života kroz uvođenje produljenog i/ili smjenskog rada DV-a¹⁵³.

MRRFEU i MINPO osigurali su sredstva iz Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj za izgradnju, rekonstrukciju i opremanje DV-a u ruralnim sredinama te se prostorni kapaciteti svake godine povećavaju¹⁵⁴.

MZO je pripremio poziv¹⁵⁵ kojim će se uključiti veći broj učenika pripadnika romske nacionalne manjine u programe produženog boravka u školi i organizirati prijevoz od kuće do vrtića/škola koje provode programe predškole.

Ruksak (pun) kulture nacionalni je dopunski program podrške kurikulumu u DV-ima, OŠ i SŠ¹⁵⁶.

24 (b)

U ŠG 2018./2019. traje provedba eksperimentalnog programa *Škola za život* u 74 škole. Za potrebe provedbe kurikularne reforme¹⁵⁷ osigurano je 134.960.044,92 kn. Ukupno ulaganje u

¹⁵³ U tu svrhu, potpisano je 68 ugovora o dodjeli bespovratnih sredstva iz ESF-a u vrijednosti od 318.610.000,00 kn. Ugovorena je provedba projekata u 96 DV-a kojima je obuhvaćeno 6.387 djece. Time se osiguravaju kvalitetne, priuštive i dostupne usluge/programi koji svakom djetetu i njihovim roditeljima omogućuju jednak pristup odgojno-obrazovnom sustavu, neovisno o mjestu stanovanja ili socioekonomskom statusu. Isto podrazumijeva pružanje i osiguravanje usluge produljenog boravka, poslijepodnevnog i/ili smjenskog rada DV-a, razvoj postojećih i uvođenje novih, priuštivih programa (kroz zapošljavanje odgojitelja/ica i stručnih suradnika/ca), stvaranje poticajnog okruženja u predškolskim ustanovama, dodatnu naobrazbu i usavršavanje odgojno-obrazovnih radnika te opremanje prostora za odvijanje redovnih i posebnih programa.

¹⁵⁴ *Ulaganja u pokretanje, poboljšanje ili proširenje lokalnih temeljnih usluga za ruralno stanovništvo, uključujući slobodno vrijeme i kulturne aktivnosti te povezanu infrastrukturu.*

¹⁵⁵ *Programska, stručna i financijska potpora obrazovanju djece i učenika pripadnika romske nacionalne manjine*

¹⁵⁶ Program se na inicijativu Ministarstva kulture i Ministarstva znanosti i obrazovanja provodi u područjima gdje su umjetničko-edukativni programi slabije dostupni, odnosno prometno dislociranim područjima, gradovima i općinama koji su u kategoriji potpomognutih područja, s niskim indeksom razvijenosti, otočkim školama i vrtićima, kao i onima koje pohađaju djeca tražitelji azila. Korisnici programa su djeca od 3-18 godina. Od 2013.-2018. gotovo 30.000 djece sudjelovalo je u umjetničko-edukativnim programima u više od 100 gradova i općina koji su u kategoriji potpomognutih područja, s niskim indeksom razvijenosti.

¹⁵⁷ U razdoblju od prosinca 2017. do travnja 2019. sredstva su utrošena za financiranje nabave informatičke opreme, nabavu tableta, opremanja škola kabinetskom i didaktičkom opremom za prirodoslovlje i matematiku te nabavu računalnih licenci.

Cjelovitu kurikularnu reformu (CKR) iznosi oko 2 milijarde kn (2017.-2020.), odnosno prosječno 1,5 milijun kn po školi za edukacije, udžbenike i opremu. CKR II za frontalno uvođenje u razdoblju 2019.-2022. ima osigurana sredstva u iznosu od 684.298.409 kn za osiguravanje preduvjeta i provedbu CKR kroz stručna usavršavanja odgojno-obrazovnih radnika, izradu potrebnih alata te frontalno uvođenje kurikuluma temeljenih na ishodima učenja¹⁵⁸.

U okviru korištenja sredstava ESF-a, MZO je kroz objavu poziva na dostavu projektnih prijedloga pružalo potporu uključivanju učenika s TUR-om, povećalo socijalnu uključenost i integraciju djece/učenika pripadnika romske nacionalne manjine, te unaprijedilo različite vrste pismenosti¹⁵⁹.

U sklopu Nacionalnog programa *Živjeti zdravo* osmišljene su aktivnosti *Svakodnevno 10-minutno vježbanje*, za učenike 1.-4. razreda OŠ, i *Poligon za tjelesnu aktivnost školske djece*, koja podrazumijeva uvođenje višenamjenskog skupa kinezioloških pomagala kao pomoć pri provedbi nastave tjelesne i zdravstvene kulture u OŠ koje nemaju sportsku dvoranu¹⁶⁰.

Donesena je Nacionalna strategija poticanja čitanja 2017./2022.¹⁶¹, osnovano je Povjerenstvo za praćenje provedbe navedene Strategije te je donesen pripadajući Akcijski plan za 2019.

24 (c)

Temeljem Odluke o programu i Programa međupredmetnih i interdisciplinarnih sadržaja Građanskog odgoja i obrazovanja za osnovne i srednje škole¹⁶² MZO-a, u ŠG 2014/15. započela je obvezna provedba programa u svim osnovnim i srednjim školama, kojim su obuhvaćene

¹⁵⁸ Između ostalog, pokrenuti su projekti *Usvajanje bioloških koncepata tijekom osnovnoškolskog i srednjoškolskog obrazovanja*, *Istraživanje učeničkog razumijevanja prirode znanosti i stavova prema prirodosnanstvenim predmetima u osnovnoj i srednjoj školi*, *STEM revolucija – razredna nastava!*, *EduGameLab*, *Development of ICT curricula, qualifications and program elements in primary education*, *ISE*, *Inspiring Science Education*; održavaju se *Zlatna večer matematike*, *Festival matematike*, *Svjetski dan matematike*, *Festival znanosti*, *Noći istraživača*, *Školski laboratorij*.

¹⁵⁹ Unaprijeđene vrste pismenosti: Osiguravanje pomoćnika u nastavi i stručnih komunikacijskih posrednika učenicima s TUR-om u osnovnoškolskim i srednjoškolskim odgojno-obrazovnim ustanovama; Podrška provedbi Cjelovite kurikularne reforme faza II (CKR II); Unaprijeđenje pismenosti - temelj cjeloživotnog učenja (inkluzivni pristup s općim ciljem unaprijeđenja informatičke pismenost); Poticanje rada s darovitom djecom i učenicima na predtercijarnoj razini. Programska, stručna i financijska potpora obrazovanju djece i učenika pripadnika romske nacionalne manjine

¹⁶⁰ Poligoni za tjelesnu aktivnost školske djece nagrađeni su 2019. godine kao primjer dobre prakse od strane Europske komisije.

¹⁶¹ <https://www.min-kulture.hr/userdocsimages/NAJNOVIJE%20NOVOSTI/a/NSPC%CC%8C.pdf>

¹⁶² NN 104/14

teme, ključni pojmovi i ishodi posebno za svaki razred osnovne i srednje škole koji se odnose na 6 strukturnih dimenzija građanske kompetencije (ljudsko-pravnu, političku, društvenu, kulturološku, gospodarsku i ekološku)¹⁶³.

MZO i AZOO provode aktivnosti za unapređivanje odgoja i obrazovanja univerzalnih općeprihvaćenih vrijednosti i ljudskih prava u obrazovnom sustavu kroz organizaciju stručnih skupova (za učitelje/nastavnike, stručne suradnike i ravnatelje), smotre projekata iz područja *Nacionalnog programa odgoja i obrazovanja za ljudska prava i demokratsko građanstvo* (za učenike OŠ i SŠ) i potporu/financiranje projekata udruga koje djeluju u području izvaninstitucionalnoga odgoja i obrazovanja djece i mladih u području *P1: Zaštita i promicanje ljudskih prava*.

AZOO je 2017. objavila *Izveštaj o ispitivanju stavova nastavnika u okviru projekta Instrumenti za implementaciju okvira kompetencija za demokratsku kulturu*¹⁶⁴, dostupan i na engleskom jeziku¹⁶⁵.

24 (d)

Novim odredbama Zakona o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi¹⁶⁶ poboljšava se dostupnost SŠ obrazovanja. Omogućava se obnova statusa redovitog učenika i ako je prošlo više od 2 godine nakon prekida obrazovanja, u opravdanim slučajevima učenik SŠ može upisati isti razred i više od 2 puta, omogućava se učeniku nastavak obrazovanja na višu razinu kvalifikacije (duže zadržava status redovitog učenika SŠ) te se povećava kvaliteta i učinkovitost obrazovanja učenika s TUR-om koji ulaze u sustav strukovnog obrazovanja.

¹⁶³ Početkom 2019. usvojeni su novi predmetni kurikulumi i kurikulumi 7 međupredmetnih tema za OŠ i SŠ, među kojima je Kurikulum međupredmetne teme GOO za OŠ i SŠ u RH. GOO međupredmetna je tema čija je svrha osposobiti i osnažiti učenike za aktivno i učinkovito obavljanje građanske uloge. Obuhvaća znanja o ljudskim pravima, obilježjima demokratske zajednice i političkim sustavima te je ponajviše usmjereno na razvoj vještina kritičkog mišljenja utemeljenog na etičkim načelima i komunikacijskih vještina potrebnih za društveno i političko sudjelovanje. Domene kurikuluma ove međupredmetne teme su Ljudska prava, Demokracija i Društvena zajednica.

¹⁶⁴ https://www.azoo.hr/images/AZOO/Izjestaj_o_ispitivanju_stavova_nastavnika_CDC.pdf

¹⁶⁵ <https://eur04.safelinks.protection.outlook.com/?url=https%3A%2F%2Fwww.azoo.hr%2Findex.php%3Fview%3Darticle%26id%3D7686%26naziv%3Dteacher-survey-report-croatian-results-instruments-for-implementation-of-the-framework-of-competences-for-democratic-culture&data=02%7C01%7Civana.Jurisc%40mdomsp.hr%7C9533042cc5a54e4d628808d77a37a89c%7C86a22763f5d842599e993436b51f2cdf%7C0%7C0%7C637112251786547743&sdata=crht9aeE2Wyws1ubqE%2B65pMIVZ3OFafBsjREP4wdCps%3D&reserved=0>

¹⁶⁶ NN 87/08, 86/09, 92/10, 105/10-ispravak, 90/11, 16/12, 86/12, 94/13, 152/14, 7/17, 68/18, 98/19

Uvjeti i načini nastavka obrazovanja za višu razinu kvalifikacije u statusu redovitoga učenika utvrđeni su Pravilnikom o uvjetima i načinima nastavka obrazovanja za višu razinu kvalifikacije¹⁶⁷.

Temeljem NSUR-a, MZO provodi aktivnosti koje imaju za cilj poboljšanje pristupa kvalitetnom obrazovanju učenika pripadnika romske nacionalne manjine, uključujući obrazovanje i skrb pruženu u ranom djetinjstvu, ali i tijekom osnovnog, srednjeg i sveučilišnog obrazovanja s posebnim naglaskom na sprječavanje preuranjenog prekida školovanja i osiguravanja laganog prijelaza iz škole do zaposlenja pripadnika romske nacionalne manjine. Kako bi se potaknulo uključivanje djece/učenika pripadnika romske nacionalne manjine te spriječilo rano napuštanje školovanja, osim osiguravanja učenja hrvatskoga jezika učenicima koji ne znaju ili nedovoljno poznaju hrvatski jezik, produženog boravka, škole u prirodi/izvanučioničke nastave, maturálnih putovanja, ljetnih škola i izvannastavnih aktivnosti učenici romske nacionalne manjine ostvaruju i dodatne bodove pri upisu u SŠ.

Donošenjem Pravilnika o elementima i kriterijima za izbor kandidata za upis u I. razred srednje škole¹⁶⁸, povećao se broj bodova koje kandidati pripadnici romske nacionalne manjine ostvaruju prilikom upisa u SŠ s jednog na dva dodatna boda.

U okviru programa Erasmus+, AZOO je dionik projekta *PEARLS*¹⁶⁹ - *Sprječavanje ranog napuštanja školovanja primjenom inkluzivnih strategija (2014.-2017.)* čijim aktivnostima se provodilo osposobljavanje odgojno-obrazovnih djelatnika¹⁷⁰ u školama u cilju prevencije ranog napuštanja školovanja i poboljšanja uvjeta rada.

24 (e)

MZO u skladu s NSUR-om provodi mjere sufinanciranja roditeljskog udjela u ekonomskoj cijeni predškolskog odgoja/vrta, sufinanciranja programa predškole, osiguravanja učenja hrvatskog jezika učenicima koji ne znaju ili nedovoljno poznaju hrvatski jezik, osiguravanja produženog boravka, škole u prirodi-izvanučioničke nastave, maturálnih putovanja, ljetnih

¹⁶⁷ NN 8/16

¹⁶⁸ NN 49/15, 47/17

¹⁶⁹ *Preventing Early School Leaving Through Inclusive Strategies*

¹⁷⁰ Izrađen je priručnik *Sprječavanje ranog napuštanja školovanja primjenom inkluzivnih strategija*, Priručnik za stručno usavršavanje nastavnika, koji je dostupan na sljedećoj poveznici: https://www.pearls-erasmus.eu/fileadmin/pearls/PEARLS_Gesamt_kroatisch_31.8.2017a.pdf

škola, osiguravanja srednjoškolskih i visokoškolskih stipendija za učenike i studente Rome, osiguravanja smještaja u učeničke i studentske domove i dr.

U okviru Poziva MZO-a *Programska, stručna i financijska potpora obrazovanju djece i učenika pripadnika romske nacionalne manjine* obuhvaćene su aktivnosti za uključivanje većeg broja učenika pripadnika romske nacionalne manjine u kvalitetne programe produženog boravka u školi te organiziranje prijevoza djece pripadnika romske nacionalne manjine od kuće do vrtića/škola koje provode programe predškole kako bi se osigurali uvjeti za poboljšanje njihovih obrazovnih postignuća i uspješniju socijalizaciju.

U svrhu osiguravanja razvoja međukulturnog dijaloga među učenicima hrvatske, romske i drugih nacionalnosti organiziraju se izvannastavne i izvanškolske aktivnosti, radionice i zajednički rad na projektima, poput *Projekt građanin* kojim se razvija suradnički odnos kroz rješavanje zajedničkih problema u lokalnoj zajednici. AZOO redovito organizira državnu smotru iz *Projekta građanin*.

U Međimurskoj županiji postoje odjeli u kojima se školuju samo pripadnici romske nacionalne manjine, no to se odnosi na OŠ s visokim postotkom romske populacije (od 42% do 100% učenika Roma). Smanjenje broja razrednih odjela u kojima su samo pripadnici romske nacionalne manjine ovisi o mreži škola i upisnih područja, omjeru cjelokupne populacije i pripadnika romske nacionalne manjine na području, molbama roditelja koji traže da braća i sestre pohađaju isti razredni odjel, kao i kriterijima škole za ravnomjernom raspodjelom po spolu, odnosi djece i njihovo međusobno funkcioniranje u programu predškole i sl. U školama u kojima postoje odjeli u kojima se školuju učenici pripadnici romske nacionalne manjine, tijekom svih drugih školskih aktivnosti sudjeluju svi učenici zajedno.

Primjeri dobre prakse su projekti u OŠ u Kutini¹⁷¹ i Belom Manastiru¹⁷².

¹⁷¹ OŠ „Vladimir Vidrić“ (Kutina) je u suradnji s gradom i romskim organizacijama, pokrenula i uspješno provela projekt desegregacije te su uspjeli u tome da se učenici Romi upisuju ravnomjerno po svim školama u Kutini sa svim pripadajućim pravima (besplatan prijevoz i prehrana).

¹⁷² U OŠ „Dr. Franjo Tuđman“ (Beli Manastir) proveden je projekt *Unapređenje položaja djece Roma u odgoju i obrazovanju u Baranji*, Učiteljskog fakulteta u Osijeku, tijekom kojeg su se, u 18 mjeseci provođenja, održavale Pedagoške radionice u školi usmjerene na jačanje kompetencija za rad u višekulturnoj sredini s naglaskom za rad s učenicima romske nacionalne manjine.

25. Odmor, provođenje slobodnog vremena, rekreacija, kulturne i umjetničke aktivnosti

Zakonom o odgoju i obrazovanju osnovnoj i srednjoj školi omogućeno je organiziranje posebnih izvannastavnih aktivnosti radi zadovoljavanja različitih potreba i interesa učenika¹⁷³.

Financijskom potporom izvaninstitucionalnim programima iz područja športa Središnji državni ured za šport (SDUŠ) želi omogućiti što većem broju djece i mladih bavljenje športskim aktivnostima, kroz sufinanciranje športskih programa poticanja lokalnog športa i športskih natjecanja na području čitave RH, a izdvajanja za ove potpore kontinuirano rastu.

SDUŠ je osigurao sredstva Hrvatskom školskom sportskom savezu za programe kojima se oko 120.000 učenika godišnje uključuje u športske aktivnosti. Najznačajniji programi su *Univerzalna sportska škola* i *Vježbaonica*¹⁷⁴.

U okviru poziva financiranog iz ESF-a, *Uključivanje djece i mladih u riziku od socijalne isključenosti te osoba s invaliditetom i djece s TUR-om u zajednicu kroz šport* (2018.), ugovoreno je 57 projekata ukupne vrijednosti 62,91 milijuna kn, s ciljem povećanja dostupnosti besplatnih športskih sadržaja za djecu i mlade u riziku od socijalne isključenosti te poboljšanje pristupa i sudjelovanje u športskim sadržajima za osobe s invaliditetom i djecu s TUR-om¹⁷⁵.

SDUŠ financira djelovanje Hrvatskog paraolimpijskog odbora koji provodi i posebne programske aktivnosti čiji su korisnici isključivo mladi športaši s invaliditetom te Hrvatski športski savez gluhih koji je pokrenuo i *Univerzalnu športsku školu za djecu* koja okuplja gluhu djecu u organiziranim športskim aktivnostima od najranije dobi.

U okviru *Akcijskog plana za provedbu NPBPD-a* osiguravaju se aktivnosti za djecu koja ne pohađaju izbornu nastavu u OŠ u vrijeme između prvog i zadnjeg sata nastavnog dana kako bi se osigurale kvalitetne aktivnosti u svim OŠ.

¹⁷³ Izvannastavne aktivnosti planiraju se školskim kurikulumom i godišnjim planom i programom rada neposrednih nositelja odgojno-obrazovne djelatnosti.

¹⁷⁴ Program Univerzalne sportske škole namijenjen je učenicima od prvoga do četvrtoga razreda OŠ. Cilj Univerzalne sportske škole je uključivanje što većeg broja učenika u športske i tjelovježbene aktivnosti, odnosno stvaranje navike svakodnevnoga tjelesnog vježbanja. Hrvatski školski sportski savez je u ŠG 2016./2017. pokrenuo pilot projekt Vježbaonica u suradnji sa županijskim školskim sportskim savezima, koji je pokazao dobre rezultate te se kao redovan program nastavio od ŠG 2017./2018. Vježbaonica je program namijenjen učenicima od 5. – 8. razreda OŠ te učenicima SŠ. Program se provodi kao izvannastavna školska športska aktivnosti kroz školska športska društava.

¹⁷⁵ Poziv je do daljnjega obustavljen, a projekti koji su ugovoreni odnosno u provedbi, nastavljaju provođenje aktivnosti.

U okviru Nacionalnog programa *Živjeti zdravo* provode se dvije aktivnosti usmjerene na organizaciju tjelesne aktivnosti u slobodno vrijeme: *Hodanjem do zdravlja* i *Volonteri u parkovima*.

Ruksak (pun) kulture kontinuirano se provodi od 2013.

MDOMSP planira objavu poziva *Igraj se i uči - pružanje usluge produženog boravka*¹⁷⁶ te priprema projekt *Dječja kartica*¹⁷⁷.

Grad Zagreb kontinuirano provodi i financira niz različitih programa¹⁷⁸.

26. i 27. Djeca tražitelji azila, djeca bez pratnje/djeca izbjeglice i djeca migranti

26 (a)

Izmjenama i dopunama ZOS-a¹⁷⁹ iz 2017. navodi se kako će se maloljetnici bez pratnje u pravilu smještavati u objekte socijalne skrbi, a prilikom donošenja bilo kakve odluke uzet će se u obzir najbolji interes maloljetnika, kao i potrebe drugih ranjivih osoba, obiteljski život i zdravstveno stanje državljanina treće zemlje prema kojem se poduzimaju mjere. U čl. 101. ZOS-a propisano je kako maloljetnici spadaju u kategoriju ranjivih osoba te se odluke u vezi povratka donose na temelju individualne procjene u skladu s pravilom razmjernosti, a sukladno čl. 117. pravo na besplatnu pravnu pomoć imaju sve ranjive osobe.

ZOS¹⁸⁰ propisuje zabranu prisilnog udaljavanja državljanina treće zemlje, uključujući i djecu, u državu gdje su njihov život ili sloboda ugroženi zbog njihove rasne, vjerske ili nacionalne

¹⁷⁶ Pozivom bi se dodijelila sredstva OŠ koje nemaju organiziranu uslugu produženog boravka, u cilju usklađivanja poslovnog i obiteljskog života obitelji s uzdržavanim članovima uključenima u osnovnoškolski sustav odgoja i obrazovanja.

¹⁷⁷ Projektom bi se obiteljima s djecom omogućavali popusti na različite usluge i proizvode javnih ustanova i privatnih poduzeća.

¹⁷⁸ Primjerice: Program izvannastavnih sportskih aktivnosti, *Vikendom u sportske dvorane* (u ŠG 2019./2020. uključuje 57 OŠ i oko 11.000 učenika, od toga 294 s TUR-om); sufinanciranje preko 10 projekata čijim se sportskim, rekreacijskim i umjetničkim aktivnostima obuhvati preko 500 djece s TUR-om; besplatno ljetovanje za vrijeme školskih praznika za djecu čije obitelji im to nisu u mogućnosti osigurati (u izvještajnom razdoblju otputovalo je ukupno 5.798 djece, odnosno 1.810 djece s TUR-om). Školski sportski savez Grada Zagreba organizira programe športskih aktivnosti tijekom nastavne godine i u vrijeme školskih praznika, *Odmorko* s ciljem omogućavanja sadržajnog, stručno vođenog provođenja slobodnog vremena.

¹⁷⁹ NN 69/17

¹⁸⁰ NN 130/11, 74/13, 69/17, 46/18

pripadnosti, zbog pripadnosti posebnoj društvenoj skupini ili zbog političkog mišljenja ili gdje bi mogli biti podvrgnuti mučenju ili neljudskom i ponižavajućem postupanju ili kažnjavanju ili bi nad njima mogla biti izvršena smrtna kazna te u državu u kojoj im prijeti opasnost od prisilnog udaljenja u takvu državu. Čl. 110. propisano je da će se prilikom donošenja rješenja o protjerivanju, osim okolnosti iz čl. 101., uzeti u obzir duljina boravka, starosna dob, zdravstveno stanje, obiteljske i gospodarske prilike, socijalna i kulturna integracija u RH i veze državljanina treće zemlje s državom podrijetla. Također će se uzeti u obzir postojanje rizika od izbjegavanja koji je propisan u čl. 133. Prije prisilnog udaljenja maloljetnog državljanina treće zemlje bez pratnje utvrdit će se hoće li isti u državi povratka biti predan članu obitelji, imenovanom skrbniku ili odgovarajućoj ustanovi za prihvat.

Tijekom 2018. donesen je novi Protokol o postupanju prema djeci bez pratnje.

26 (b)

ZOS regulira zaštitu ljudskih prava u postupku prisilnog udaljenja na način da MUP može sklapati sporazume s drugim državnim tijelima, međunarodnim organizacijama i OCD-ima. Radi osiguranja provođenja prisilnih udaljenja, tako da se poštuju temeljna ljudska prava državljana trećih zemalja koje se prisilno udaljava, prisilno udaljenje se može tehnički snimati. U tom će se slučaju državljanina treće zemlje, odnosno njegovog skrbnika obavijestiti o namjeri i svrsi snimanja.

RH osigurava besplatnu pravnu pomoć u postupku povratka u vidu sastavljanja tužbe protiv rješenja o povratku i zastupanja pred upravnim sudom. Interese djece u postupku povratka zastupa imenovani skrbnik.

Djeca bez pratnje tražitelji međunarodne zaštite ostvaruju pravo na besplatnu pravnu pomoć sukladno uvjetima propisanom ZMPS-om. Pristup posebnom skrbniku omogućen je u svim slučajevima kada službena osoba utvrdi da se radi o maloljetniku i tada se bez odgode kontaktira nadležno tijelo za poslove socijalne skrbi koje će imenovati posebnog skrbnika.

ObZ uređuje da se od strane CZSS-a djetetu stranom državljaninu ili djetetu bez državljanstva koje se bez pratnje zakonskog zastupnika zatekne na teritoriju RH imenuje poseban skrbnik radi zaštite te da se imenuje skrbnik djetetu smještajem u ustanovu ili udomiteljsku obitelj. Poseban skrbnik ima ovlast poduzimati sve mjere sa svrhom zaštite djece.

26 (c)

Sukladno *Direktivi 2008/115/EZ EP-a i Vijeća iz 2008. o zajedničkim standardima i postupanjima u državama članicama u vezi s vraćanjem osoba trećih zemalja čiji je boravak nezakonit* navodi se kako će se maloljetne osobe i obitelji s djecom pritvoriti samo iznimno i na najkraće moguće vrijeme. S tim u vezi, obzirom da je ZOS usklađen s navedenom *Direktivom*, pritvaranje djece je u iznimnim situacijama pravno dopušteno. U tom će se slučaju maloljetnog državljanina treće zemlje smjestiti u prihvatni centar za strance (PCS) u pratnji obitelji ili imenovanog skrbnika, odvojeno od ostalih državljana te će se članovima obitelji osigurati odvojeni smještaj koji jamči odgovarajuću privatnost. Ako zbog velikog broja državljana trećih zemalja u duljem razdoblju nije moguće osigurati zasebne prostorije, članove iste obitelji smjestit će se u PCS bez obzira na naprijed navedene uvjete te će se o početku i prestanku uvjeta u kojima se maloljetnika i njegovu obitelj ili skrbnika neće smjestiti odvojeno od ostalih obavijestiti Europsku komisiju.

Kada se radi o smještaju u detenciju, koja se određuje samo iznimno, maloljetnika se može smjestiti u objekt za ranjive skupine¹⁸¹, a u slučaju kraćeg boravka u PCS¹⁸². Objekti ispunjavaju najviše standarde za ograničenje kretanja migranata utvrđene CPT¹⁸³ standardima i drugim dokumentima koji utvrđuju materijalne uvjete detencije, uključujući obitelji s djecom. Maloljetnici bez pratnje ipak se u pravilu smještaju u objekte socijalne skrbi, koji su otvorenog tipa (alternativa detenciji), što je regulirano ZOS-om (čl. 138 (b) st. 1).

Maloljetnicima u pratnji obitelji koji se neće smjestiti u objekte socijalne skrbi, kao i njihovim obiteljima, može se odrediti neka od mjera iz čl. 132. ZOS-a u kojem se propisuje kako se blažim mjerama (alternativa detenciji) smatraju polog putnih isprava, putnih dokumenata i putnih karata, polog određenih financijskih sredstava, zabrana napuštanja određene adrese smještaja te javljanje u policijsku postaju u određeno vrijeme.

Djeci bez pratnje tražiteljima međunarodne zaštite moguće je ograničiti kretanje u slučaju postojanja razloga za ograničenje propisanih ZMPS-om. Međutim, kod djeteta bez pratnje primjenjuje se dodatni kriterij koji propisuje da se najteža mjera, mjera ograničenja kretanja

¹⁸¹ Prihvatni centar za strance „Ježev“

¹⁸² Tranzitno prihvatni centar za strance Tovarnik i Tranzitno prihvatni centar za strance Trilj

¹⁸³ *European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment*

smještajem u PCS, može odrediti ako se individualnom procjenom utvrdi da je takav smještaj nužan te se u tom slučaju dijete bez pratnje smješta odvojeno od odraslih osoba i u što kraćem trajanju.

27.

27 (a)

VRH je 2018. donijela Protokol o postupanju prema djeci bez pratnje te je s ciljem učinkovite međuresorne suradnje imenovala Međuresorno povjerenstvo za zaštitu djece bez pratnje.

ObZ-om uređeno je pitanje skrbništva za djecu bez pratnje, a odnosi se na to da djetetu stranom državljaninu ili djetetu bez državljanstva koje se bez pratnje zakonskoga zastupnika zatekne na teritoriju RH, CZSS imenuje posebnog skrbnika, a ostankom djeteta bez pratnje na smještaju imenuje mu se skrbnik za zastupanje njegovih prava i interesa.

Postupanje prema djeci nezakonitim migrantima odvija se u prisutnosti posebnog skrbnika, odnosno djelatnika CZSS-a koji će tijekom cjelokupne procedure voditi računa o djetetovoj dobrobiti te će djetetu objasniti mogućnosti koje mu stoje na raspolaganju kao što su spajanje s obitelji, pravo na podnošenje zahtjeva za međunarodnu zaštitu, dobrovoljni povratak u zemlju podrijetla.

Djelatnici doma socijalne skrbi brinu o djetetovom psihofizičkom stanju, mentalnom zdravlju, socijalizaciji, provođenju slobodnog vremena te učenju; djeci je osigurana podrška u izgradnji pozitivne slike o sebi, učenje socijalnih vještina te pomoć u integraciji. Stručni radnici CZSS-a prate uvjete smještaja i ostvarivanje skrbi o djetetu, osiguravaju sredstva za osnovne životne potrebe djeteta i prate rad posebnih skrbnika.

Obvezno se provodi inicijalni zdravstveni pregled prije smještaja u ustanovu socijalne skrbi ili udomiteljsku obitelj, odnosno Prihvatište za tražitelje azila, a nakon smještaja pravo na zdravstvenu zaštitu ostvaruje se u istom opsegu kao i osiguranoj osobi iz obveznog zdravstvenog osiguranja¹⁸⁴.

¹⁸⁴ Primarna zdravstvena zaštita i cijepljenje osigurana je u najbližim ugovornim zdravstvenim ustanovama ili privatnoj ugovornoj ordinaciji, odnosno Prihvatištu. U slučaju medicinske indikacije zdravstvena zaštita ostvaruje se u odgovarajućoj specijalističko-konzilijarnoj zdravstvenoj ustanovi.

Ulažu se naponi u integraciju kroz obrazovanje¹⁸⁵, a RH je uključena i u *SIRIUS Mrežu europskih politika o obrazovanju djece i mladih migrantskog podrijetla*.

27 (b)

U slučaju saznanja ili sumnje na bilo koju vrstu zlostavljanja i nasilja nad djecom migrantima i djecom tražiteljima azila u postupanje se uključuju posebno osposobljeni policijski službenici za mladež koji kriminalističkim istraživanjem utvrđuju je li na štetu djeteta počinjeno kazneno djelo ili prekršaj, poduzimaju mjere zaštite djeteta žrtve i utvrđivanja identiteta počinitelja te njegova daljnjeg kaznenog procesuiranja. Djetetu žrtvi i njegovom skrbniku bit će na razumljiv način, usmeno i pismeno, priopćena prava koja kao žrtva kaznenog djela može ostvariti uz upućivanje na Službe za podršku. Uz dijete će tijekom cjelokupnog policijskog postupanja biti roditelji ili staratelj, a ukoliko dijete želi i druga osoba od djetetova povjerenja. Policijske uprave upućene su dosljedno primjenjivati procedure određene važećim protokolima¹⁸⁶.

27 (c)

Sukladno ZSS-u, djetetu bez pratnje priznat će se pravo na privremeni smještaj u kriznim situacijama ili usluga organiziranog stanovanja te će se dijete bez pratnje smjestiti u najbliži dom socijalne skrbi, i to: a) dijete do 14 godina u dom za djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi; b) dijete iznad 14 godina u dom za odgoj djece i mladeži. Dijete starije od 16 može se smjestiti u PCS u slučajevima propisanim ZOS-om, ako je stručni radnik CZSS-a procijenio da je to u najboljem interesu djeteta i da su uvjeti smještaja primjereni djetetovoj dobi.

Zakon o udomiteljstvu¹⁸⁷ propisuje mogućnost smještaja djeteta bez pratnje u udomiteljsku obitelj. U sklopu aktivnosti UNICEF-a i MDOMSP-a planira se širenje udomiteljstva za djecu bez pratnje, te podrška i pomoć udomiteljima i djeci.

¹⁸⁵ Projektom *Integracija azilanata i stranaca pod supsidijarnom zaštitom u hrvatsko društvo, obrazovanje i priprema za uključivanje u tržište rada*, s ciljem ostvarivanja pretpostavki za kvalitetnu integraciju azilanta i stranaca pod supsidijarnom zaštitom u hrvatsko društvo, financirano je uključivanje u Program učenja hrvatskog jezika, povijesti i kulture, prijevod i ovjeru dokumenata za nastavak obrazovanja te uključivanje u stručno osposobljavanje.

¹⁸⁶ Protokol o postupanju u slučajevima seksualnog nasilja, Protokol o postupanju u slučajevima nasilja u obitelji, Protokol za identifikaciju, pomoć i zaštitu žrtava trgovanja ljudima, Protokol o postupanju u slučaju zlostavljanja i zanemarivanja djece, Protokol o postupanju prema djeci bez pratnje

¹⁸⁷ NN 115/18

28. Prodaja, trgovanje ljudima i otmica

Nacionalni odbor za suzbijanje trgovanja ljudima donosi programe, planove i smjernice na području suzbijanja trgovanja ljudima te predlaže mjere za njihovo unaprjeđenje. *Nacionalni koordinator* zadužen za vođenje *Operativnog tima* navedenog Odbora član je mreže nacionalnih izvjestitelja i ekvivalentnih mehanizama EU¹⁸⁸ koja se nadovezuje na *Direktivu 2011/36/EU*. Također, RH je dio neformalne mreže nacionalnih koordinatora Jugoistočne Europe.

Usvojeni su Nacionalni plan za suzbijanje trgovanja ljudima 2018./2021., kojim je posebna pozornost posvećena daljnjem jačanju suradnje u kaznenim postupcima u slučajevima trgovanja ljudima između DORH-a i MUP-a, unaprjeđivanju metoda identifikacije žrtava trgovanja ljudima te osiguravanju najboljeg interesa žrtava trgovanja ljudima. Doneseni su i Protokol za identifikaciju, pomoć i zaštitu žrtava trgovanja ljudima, Protokol o postupanju pri dobrovoljnom i sigurnom povratku žrtava trgovanja ljudima i Standardne operativne procedure MDOMSP-a¹⁸⁹.

KZ kroz čl.106. st. 2. inkriminira trgovanje djecom, dok kroz st. 3. sankcionira kao kvalificirani oblik počinjenja trgovanja djecom uz primjenu sile.

U svim policijskim upravama i regionalnim *Službama za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta* određeni su policijski službenici koji neposredno sudjeluju u identifikaciji žrtava i otkrivanju počinitelja, a kada je žrtva dijete angažiraju se i policijski službenici i istražitelji za mladež. Djeca uživaju posebnu zaštitu kroz zajamčena dodatna prava poput opunomoćenika na teret proračunskih sredstava, audio-video ispitivanja od strane službenika istog spola, te davanja iskaza i usmenog i pismenog obavješćavanja o svojim pravima na jeziku koji razumiju.

Osposobljavanje stručnjaka provodilo se kroz razne projekte¹⁹⁰.

¹⁸⁸ NREMS – *National rapporteurs and equivalent mechanisms*

¹⁸⁹ https://mdomsp.gov.hr/UserDocsImages/Vijesti2019/Standardne%20operativne%20procedure%20Ministarstva%20za%20demografiju,%20obitelj,%20mlade%20i%20socijalnu%20politiku_53.pdf

¹⁹⁰ *Potpora provedbi politike za integraciju migranata, Podrška integraciji državljana trećih zemalja kojima je odobrena međunarodna zaštita, Osnaživanje školskih stručnih suradnika, učitelja i nastavnika za kvalitetniju integraciju učenika azilanata, Zajedno više možemo, Zajedno, Dvije djevojčice, Sajam prevencije i sigurnosti, Nije na prodaju, Život djece bez pratnje u Hrvatskoj – (ne)vidljivi, (ne)zbrinuti, (ne)sigurni?, Zajedno u zaštiti djece bez pratnje, Zaštita djece u kontekstu izbjegličke i migrantske krize, Stop trgovini – 116! i dr.*

OCD-i koji se financiraju iz DPRH-a vode dva skloništa za žrtve trgovanja ljudima (odvojeno za odrasle i djecu). Besplatna telefonska linija 08007799, namijenjena žrtvama i građanima sa saznanjima i pitanjima o trgovanju ljudima, otvorena je svaki dan od 9-18 sati te se sva saznanja proslijeđuju MUP-u.

29. Provođenje pravne zaštite maloljetnika

29 (a)

Od 1. siječnja 2020. na snazi je Zakon o izmjenama i dopunama ZSM-koji je usklađen s *Direktivom 2016/800* o postupovnim jamstvima za djecu koja su osumnjičeni ili optuženi u kaznenim postupcima. U pravni sustav implementirana su načela iz *Smjernica Odbora ministara VE o pravosuđu prilagođenom djeci*.

ZSM propisuje u čl. 70. i 71. da državni odvjetnik može sukladno čl. 206. Zakona o kaznenom postupku¹⁹¹ (ZKP), odbaciti kaznenu prijavu za to kazneno djelo i uvjetovati maloljetnika da izvrši neku od posebnih obveza sukladno čl. 10. ZSM-a¹⁹². Čl. 71, odnosno 72., propisan je tzv. bezuvjetni oportunitet, odnosno tzv. uvjetovani oportunitet¹⁹³. Čl. 66. ZSM-a propisuje da, kada prema ZKP-u postoje uvjeti za određivanje istražnog zatvora, prema maloljetniku će se istražni zatvor odrediti samo kao krajnja mjera¹⁹⁴.

Kao alternativu istražnom zatvoru, ZSM propisuje mogućnost određivanja mjera opreza i privremenih mjera. Tako sud može odlučiti da se maloljetnika u tijeku postupka privremeno smjesti u ustanovu socijalne skrbi. Privremene mjere mogu trajati do pravomoćnog okončanja postupka, ali je sud dužan ispitati osnovanost privremenog smještaja svakih 2 mjeseca računajući od dana pravomoćnosti prethodnog rješenja.

¹⁹¹ NN 152/08, 76/09, 80/11, 121/11, 91/12, 143/12, 56/13, 145/13, 152/14, 70/17, 126/19

¹⁹² Tako će postupiti u odnosu na sva kaznena djela neovisno o propisanoj sankciji.

¹⁹³ Čl. 71. ZSM-a propisan je tzv. bezuvjetni oportunitet. Državni odvjetnik može odlučiti da nema osnove za vođenje kaznenog postupka iako postoji osnovana sumnja da je maloljetnik počinio kazneno djelo za koje je propisana kazna zatvora u trajanju do 5 godina ili novčana kazna ako smatra da vođenje postupka prema maloljetniku ne bi bilo svrhovito.

Čl. 72. propisan je tzv. uvjetovani oportunitet. Državni odvjetnik može maloljetniku uvjetovati donošenje odluke iz čl. 71. ZSM-a, dakle odlučiti da nema osnove za vođenje kaznenog postupka iako postoji osnovana sumnja da je maloljetnik počinio kazneno djelo za koje je propisana kazna zatvora u trajanju do 5 godina ili novčana kazna ako maloljetnik ispuni neku od naloženih mu obveza propisanih u čl. 72. st. 1. ZSM-a.

¹⁹⁴ Mjera će se odrediti u razmjeru prema težini djela i očekivanoj sankciji, u najkraćem nužnom trajanju i samo ako njegovu svrhu nije moguće postići primjenom mjera opreza, privremenim stavljanjem pod nadzor CZSS-a, privremenim smještajem u ustanovu socijalne skrbi ili istražnim zatvorom u domu.

Stop program, Udruge sudaca za mladež, obiteljskih sudaca i stručnjaka za djecu i mladež (USZM), nudi mogućnost zamjene sudskog postupka maloljetnicima dobrovoljnim prihvatanjem humanitarnog rada, savjetovanja ili treninga socijalnih vještina. U razdoblju 2012.-2016. programom je obuhvaćeno 100-tinjak maloljetnika. Program se i dalje provodi na području Grada Velike Gorice i Grada Zagreba.

29 (b)

Odgojne mjere mogu se izreći maloljetnicima sukladno ZSM-u¹⁹⁵ i Prekršajnom zakonu^{196 197}.

Ističe se praksa izvansudske nagodbe koja pokazuje 80%-tnu uspješnost svih slučajeva, nepokretanje sudskog postupka u više od 85% slučajeva te zadovoljstvo žrtava i počinitelja u 95% slučajeva. U roku od 3 mjeseca završeno je 75% postupaka, a ostatak za 6 mjeseci. UNICEF je suradnji s tadašnjim Ministarstvom socijalne politike i mladih, Udrugom za izvansudsku nagodbu i DORH-om, organizirao edukaciju medijatora.

Provođenjem projekta IPA 2012 *Potpora zatvorskom sustavu RH* u Odgojnom zavodu u Turopolju adaptiran je i dograđen objekt „internata” (kapaciteta 48 maloljetnika), te je sagrađen objekt u kojem je smješten Odjel dijagnostike (kapaciteta 12 maloljetnika).

29 (c)

PA, uz temeljne tečajeve, održava dodatne tečajeve i edukacije za rad s maloljetnicima za zatvorsko osoblje te je održala preko 70 radionica za ostalo stručno osoblje, a u suradnji s UNICEF-om je izradila okvir cjeloživotnog učenja pravosudnih dužnosnika i stručnih suradnika izvanpravne struke koji rade s djecom u državnim odvjetništvima i na sudovima.

USZM u prosjeku godišnje održi 6-7 javnih tribina kojima educira stručnjake i predstavlja nova znanstvena istraživanja.

¹⁹⁵ Maloljetnicima od navršene 14. godine života mogu se izreći sljedeće odgojne mjere: sudski ukor, posebna obveza, pojačana briga i nadzor, pojačana briga i nadzor uz dnevni boravak u odgojnoj ustanovi, upućivanje u disciplinski centar, upućivanje u odgojnu ustanovu, upućivanje u odgojni zavod i upućivanje u posebnu odgojnu ustanovu.

¹⁹⁶ NN 107/07, 39/13, 157/13, 110/15, 70/17, 118/18

¹⁹⁷ Maloljetniku se mogu izreći odgojne mjere sudskog ukora, posebne obveze i upućivanja u centar za odgoj.

30. Djeca žrtve i svjedoci

Podrška žrtvama i svjedocima dostupna je pri Nacionalnom pozivnom centru za žrtve kaznenih djela i prekršaja, Odjelima za podršku žrtvama i svjedocima pri sedam županijskih sudova koji djeluju i na nadležnim općinskim i prekršajnim sudovima¹⁹⁸, putem programa *Mreža podrške i suradnje za žrtve i svjedoke kaznenih djela* u 13 županija u kojima još nisu ustrojeni navedeni Odjeli, te policiji, CZSS-ima i OCD-ima koji pružaju psihosocijalnu i pravnu pomoć. Žrtvama koje prijave kazneno djelo policijski službenik uručuje pisanu *Obavijest o pravima žrtve*¹⁹⁹.

Sukladno Zakonu o policijskim poslovima i ovlastima²⁰⁰ prikupljanje obavijesti od djeteta poduzima posebno osposobljeni policijski službenik, u pravilu u nazočnosti roditelja, osim ukoliko postoji sumnja da je roditelj počinio ili je povezan s počinjenjem kaznenog djela na štetu djeteta, u kojim situacijama se razgovor s djetetom obavlja u nazočnosti djelatnika CZSS-a.

Pravilnik o načinu postupanja policijskih službenika²⁰¹ propisuje obavljanje razgovora s djetetom u, za tu svrhu, posebno opremljenim i djetetu prilagođenim prostorijama te mogućnost da dijete s navršених 16 godina samo podnese kaznenu prijavu (uz nazočnost roditelja ili skrbnika).

Sukladno odredbama ZSM-a i ZKP-a, ako drukčije nije propisano posebnim zakonom, ispitivanje djeteta koje nije navršilo 14 godina kao svjedoka provodi sudac istrage. ZSM kao poseban zakon propisuje ako se kao svjedok ispituje dijete oštećeno kaznenim djelom iz čl. 113. ZSM-a, koje u vrijeme ispitivanja nije navršilo 16 godina, takvo će se ispitivanje uvijek provesti prema odredbama ZKP-a o ispitivanju djeteta kao svjedoka (čl. 292. st. 1. ZKP). Ispitivanju može prisustvovati osoba u koju dijete ima povjerenja. Djeca kao svjedoci oštećeni kaznenim djelom iz čl. 113. ZSM-a, mogu se, umjesto u sudu, ispitati u svome stanu ili drugom posebno opremljenom prostoru. Kad je dijete ispitano kao svjedok (u smislu odredbi čl. 115., st. 2. i 3.), na raspravi će uvijek biti reproducirana snimka ispitivanja.

¹⁹⁸ Stupanjem na snagu Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o sudovima (NN 67/18) te Zakonom o područjima i sjedištima sudova (NN 67/18) prekršajni sudovi su od 1. siječnja 2019. spojeni s općinskim sudovima koji su postali nadležni za postupanje u prekršajnim predmetima.

¹⁹⁹ Detaljnije informacije o sustavu podrške dostupne su na mrežnim stranicama MP-a: <https://pravosudje.gov.hr/o-ministarstvu/djelokrug-6366/iz-pravosudnog-sustava-6372/podrska-zrtvama-i-svjedocima/6156>.

²⁰⁰ NN 76/09, 92/14, 70/19

²⁰¹ NN 89/10, 76/15

Ispitivanje će se provesti bez prisutnosti suca i stranaka u prostoriji gdje se dijete nalazi putem audio-video uređaja kojima rukuje stručni pomoćnik. Ispitivanje se provodi uz pomoć psihologa, pedagoga ili druge stručne osobe, a, osim kad to nije protivno interesima postupka ili djeteta, ispitivanju prisustvuje roditelj ili skrbnik. Stranke mogu postavljati pitanja djetetu-svjedoku prema odobrenju suca istrage putem stručne osobe. Ispitivanje će se snimiti uređajem za audio-video snimanje, a snimka će se zapečatiti i priključiti zapisniku. Dijete se može samo iznimno ponovno ispitati, i to na isti način (čl. 292. ZKP).

Pravilnikom o radu stručnih suradnika izvanpravne struke na poslovima delinkvencije mladih i kaznenopravne zaštite djece u državnim odvjetništvima i na sudovima²⁰² određuju se poslovi koje osobe koje su završile sveučilišni diplomski studij iz socijalne pedagogije, socijalnog rada ili psihologije obavljaju u državnim odvjetništvima i na sudovima. Ističe se široka primjena forenzičkog intervjua (*NICHD*²⁰³ *protokol*) tijekom audio-video snimanja ispitivanja djeteta svjedoka.

Ukoliko se kazneno djelo prema djetetu dogodilo u primarnoj obitelji, odnosno od članova primarne obitelji, CZSS će procijeniti potrebu žurnog izdvajanja djeteta te dalje provesti postupak i predložiti sudu da odredi odgovarajuću mjeru za zaštitu djeteta²⁰⁴.

Zdravstvene usluge pružaju se sukladno individualno izrađenim planovima potreba za svako dijete. Uglavnom se radi o pružanju psihosocijalne pomoći pri službama za zaštitu mentalnog zdravlja pri ZJZ-ima u županijama.

Značajni projekti i programi: *Jačanje učinkovitosti sustava za podršku žrtvama i svjedocima u RH*, brošura *Vodič za žrtve i svjedoke kroz kazneni i prekršajni postupak* (na hrvatskom i engleskom jeziku), *Jačanje kapaciteta u području suzbijanja seksualnog zlostavljanja i seksualnog iskorištavanja djece, te pružanja pomoći ranjivim žrtvama kriminaliteta* čime su policijske postaje opremljene namještajem i audio-video opremom za prikupljanje obavijesti

²⁰² NN 22/13

²⁰³ *National Institute of Child Health and Human Development*

²⁰⁴ Ukoliko dijete ostaje u primarnoj obitelji, CZSS će procijeniti potrebu određivanja mjera obiteljsko-pravne zaštite osobnih prava djeteta; mjere stručne pomoći i potpore u ostvarivanju skrbi o djetetu ili mjere intenzivne stručne pomoći i nadzora nad ostvarivanjem skrbi o djetetu, uslugu savjetovanja i pomaganja, upućivanje u programe psihološke podrške, psihoterapeutskog tretmana i slično.

od djeteta prilagođenoj djeci, koja je ustupljena pravosudnim tijelima za potrebe procesnog ispitivanja djece.

31. Fakultativni protokol uz Konvenciju o prodaji djece, dječjoj prostituciji i dječjoj pornografiji

O području koje je obuhvaćeno odredbama Fakultativnog protokola uz Konvenciju o prodaji djece, dječjoj prostituciji i dječjoj pornografiji, RH je do sada izvještavala kroz različite mehanizme te je određene aspekte moguće pronaći u drugim izvješćima, pri čemu se posebno naglašavaju izvješća prema Konvenciji i izvješća prema Univerzalnom periodičkom pregledu Ujedinjenih naroda²⁰⁵.

32. Fakultativni protokol uz Konvenciju glede uključivanja djece u oružane sukobe

32 (a)

Kontrola izvoza, uvoza i prijenosa vojne tehnologije i opreme provodi se na temelju zajedničkih kriterija EU koje je VRH prihvatila donošenjem *Odluke o prihvatanju načela iz Kodeksa ponašanja kod izvoza oružja EU*. U skladu sa Zakonom o nadzoru prometa robe vojne namjene i nevojnih ubojnih sredstava²⁰⁶, Ministarstvo gospodarstva, poduzetništva i obrta nadležno je za izdavanje dozvola za izvoz i uvoz robe, pružanje usluga te prijenos obrambenih proizvoda između država članica EU i trećih zemalja, a na temelju prethodne suglasnosti Povjerenstva²⁰⁷.

RH je stranka i aktivna sudionica svih glavnih međunarodnih sporazuma o neširenju oružja za masovno uništenje, sporazuma o kontroli naoružanja i razoružanju²⁰⁸.

²⁰⁵ Pri MDOMSP-u osnovana je međuresorna radna skupina za izradu predmetnog izvješća, koja će isto podnijeti tijekom 2020.

²⁰⁶ NN 80/13

²⁰⁷ Povjerenstvo za davanje suglasnosti za izvoz i uvoz robe vojne namjene i nevojnih ubojnih sredstava, prijenos obrambenih proizvoda te pružanje usluga za robu vojne namjene čine predstavnici ministarstava nadležnih za obranu, unutarnje poslove, vanjske poslove, carinu i gospodarstvo.

²⁰⁸ Uz ostalo, to su: Ugovor o neširenju nuklearnog oružja (NPT), Konvencija o fizičkoj zaštiti nuklearnog materijala (CPPNM) zajedno s amandmanima iz 2005., Konvencija o zabrani razvijanja, proizvodnje i skladištenja bakteriološkog (biološkog) i toksičkog oružja i o njihovu uništenju (BTWC), Konvencija o zabrani razvijanja, proizvodnje, skladištenja i korištenja kemijskog oružja i o njegovu uništenju (CWC) Ženevski protokol iz 1925., Sporazum o cjelovitoj zabrani nuklearnih pokusa (CTBT), UN Akcijski program o sprječavanju, suzbijanju i iskorjenjivanju protupravnog trgovanja malim i lakim oružjem, UN Međunarodne konvencije o suzbijanju djela nuklearnog terorizma, Konvencija o zabrani ili ograničenju uporabe određenog konvencionalnog oružja koje se smatra izuzetno opasnim (izaziva velike traumatske učinke) ili je neselektivnog djelovanja (CCW), te Protokola; Konvencija o kazetnom streljivu, Konvencija o zabrani uporabe, stvaranja zaliha, proizvodnje i prijenosa protupješačkih mina i o njihovom uništenju (Ottawska konvencija ili MBT ili APLC), Wassenaarskog aranžmana

32 (b)

Kroz čl. 95. KZ-a sankcionira se onog počinitelja koji novači dijete u oružane svrhe ili oružane skupine odvojene od oružanih snaga ili tako unovačeno dijete koristi u neposrednim neprijateljskim djelovanjima. Ukoliko bi se novačenje djece činilo u doba rata, isto bi, sukladno KZ-u, predstavljalo ratni zločin.

U skladu s odredbama Zakona o obrani²⁰⁹, Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske²¹⁰, Pravilnika o dragovoljnom vojnom osposobljavanju²¹¹ i Pravilnika o načinu vođenja evidencije vojnih obveznika i izvršavanju vojne obveze²¹², Ministarstvo obrane Republike Hrvatske (MORH) i OSRH ne angažiraju niti prisilno novače osobe mlađe od 18 godina.

Vojna obveza nastaje u kalendarskoj godini u kojoj državljani RH navršava 18 godina života, te se u toj godini državljani RH uvode u vojnu evidenciju. Navedeno se ne može smatrati kršenjem odredbe čl. 2. Fakultativnog protokola kojim je definirano da su države stranke dužne osigurati da se osobe koje još nisu navršile 18 godina ne unovačuju prisilno u oružane snage.

U RH trenutačno nije na snazi obveza služenja vojnog roka te se u skladu s čl. 26. Zakona o obrani provodi dragovoljno vojno osposobljavanje na koje mogu biti upućeni samo punoljetni državljani RH. Istim Zakonom propisano je da niti jedna osoba ne može biti angažirana u OSRH-u koja prethodno nije završila vojno osposobljavanje (dragovoljno vojno osposobljavanje, obvezno služenje vojnog roka) i nije navršila 18 godina života.

(WA), Skupine opskrbljivača nuklearnim materijalima i tehnologijom (NSG), Zanggerove Komisije (Zangger Committee), Australske skupine (Australian Group). RH je potpisala sve potrebne protokole o suradnji s Međunarodnom organizacijom za atomsku energiju (IAEA); potpisnica je svih relevantnih međunarodnih ugovora, instrumenata i mehanizama na području neproliferacije nuklearnog naoružanja; te Ženevske deklaracije o oružanom nasilju i razvoju. RH daje veliku važnost Haškom pravilniku postupanja protiv širenja balističkih projektila (*Hague Code of Conduct against Ballistic Missile Proliferation* – HCOC), s obzirom kako je isti jedini multilateralni instrument koji se odnosi na sprječavanje širenja balističkih projektila, a među prvima je ratificirala (travanj 2014.) Ugovor o trgovini oružjem (*Arms Trade Treaty*) - prvi globalni ugovor koji uspostavlja opće standarde za međunarodnu trgovinu konvencionalnim naoružanjem s ciljem smanjenja nezakonite trgovine.

²⁰⁹ NN 73/13, 75/15, 27/16, 110/17, 30/18

²¹⁰ NN 73/13, 75/15, 50/16, 30/18, 125/19

²¹¹ NN 158/13, 121/16, 3/19

²¹² NN 114/14, 102/17

RH je prihvatila Deklaraciju o sigurnim školama uključujući Smjernice za zaštitu škola i sveučilišta od korištenja u vojne svrhe tijekom oružanog sukoba.

32 (c)

Ukoliko se pod pojmom antiterorističkog zakonodavstva podrazumijeva kazneno djelo terorizma i ostala teroristička kaznena djela propisana u *Glavi (IX) – Kaznena djela protiv čovječnosti i ljudskog dostojanstva*, novačenje djeteta, kod kaznenog djela novačenja za terorizam (čl. 100. KZ-a), bilo bi uzeto kao otegotna okolnost prilikom odmjeravanja vrste i mjere kaznenopravne sankcije.

32 (d)

MORH nema, odnosno ne upravlja vojnim školama polaznici kojih bi bili djeca, ali provodi program stipendiranja učenika viših razreda određenih SŠ s ciljem njihova kasnijeg zapošljavanja i angažmana u OSRH²¹³. No, kandidati/stipendisti se na vojno osposobljavanje šalju tek s navršenih 18.

32 (e)

MUP ne bilježi niti jedan slučaj identificiranog djeteta koje bi prethodno bilo pripadnik „terorističkih“ ili „nasilnih ekstremističkih“ skupina, stoga nema ciljanih usluga usmjerenih na reintegraciju i oporavak.

35. Statističke informacije i podaci

Vidi odgovor na pitanje 6.

36. Opće mjere provedbe

U razdoblju od 2014. do 2018. na nacionalnoj razini nije postojala obveza prikupljanja podataka nadležnih tijela o planiranju i izdvajanju financijskih sredstava za ostvarivanje prava djece (u prilogu su prikazani dostupni financijski podaci pojedinih TDU-a s najznačajnijim programskim aktivnostima usmjerenim djeci) (Prilog). Tek uspostavom Dječjeg proračuna na nacionalnoj razini bit će vidljiva planirana i utrošena financijska sredstva namijenjena djeci.

²¹³ Na Hrvatskom vojnom učilištu, u suradnji sa Sveučilištem u Zagrebu i Splitu, MORH organizira i provodi studije Vojnog inženjerstva, Vojnog vođenja i upravljanja te Vojnog pomorstva.

RH je izradila „Dječji proračun“ sukladno kojem su ministarstva, uredi i zavodi u 2019. planirala za ostvarivanje dječjih prava utrošiti ukupno 18.672.145.750,90 kn, a projekcije za 2020. i 2021. iznosile su 18.945.828.798,32, odnosno 18.616.906.444,87 kn (Prilog).

37. Definicija pojma „dijete“

Broj, odnosno udio, djece u izvještajnom razdoblju prikazan je u Tablici 3. Priloga. Ukupno je u 2014. bilo 769.942 djece (udio 18,17), a u 2017. 723.552 (17,54).

38. Opća načela

U Tablici 4. Priloga prikazan je broj samoubojstava i pokušaja samoubojstava. U izvještajnom razdoblju dječaci su izvršili 33 samoubojstava, djevojčice 11. Ukupno 84 dječaka i 193 djevojčica je pokušalo izvršiti samoubojstvo.

39. Građanska prava i slobode

39 (a)

Upis u maticu rođenih odmah nakon rođenja nije registriran za 810 djece, od čega je 39 romske nacionalnosti.

39 (b)

Ministarstvo uprave ne vodi statistiku osoba kojima je, odnosno nije, izdan rodni list.

39 (c)

Sukladno *Popisu stanovništva, kućanstava i stanova (2011.)*, broj djece bez državljanstva iznosi 116.

40. Nasilje nad djecom

40 (a)

U razdoblju 2014.-2018. broj djece žrtava zlostavljanja, nasilja, uključujući obiteljsko nasilje, seksualno zlostavljanje iznosio je 13.891. Broj prijava odraslim počiniteljima kaznenih djela na štetu djece 13.237, broj istraga 714, a optuženja 7.031. (Prilog).

40 (b)

Zanemarivanje i zlostavljanje djece policija statistički prati kroz broj kaznenih djela iz KZ-a, pri čemu se ne vodi posebna statistika o djelima počinjenim u ustanovama i alternativnim oblicima skrbi, te kako je prikazano u odgovoru na potpitanje 40 (a) Priloga.

40 (c)

Zabilježeno je 569 djece žrtava kažnjavanja i ponižavanja tjelesnog kažnjavanja prema ZZNO-u²¹⁴, a njihov udio u odnosu na ukupan broj djece žrtava je porastao s 4,4% u 2014., na 9,9% u 2018. (Prilog).

40 (d)

U trenutku podnošenja Izvješća MDOMSP ima ugovore s 9 pružatelja socijalnih usluga privremenog smještaja za djecu i odrasle osobe žrtve obiteljskog nasilja²¹⁵, a sufinancira programe 7 udruga²¹⁶ čije aktivnosti obuhvaćaju smještaj za žene i djecu žrtve nasilja u obitelji.

41. Obiteljsko okruženje i alternativna skrb

41 (a)

Ukupan broj djece odvojenih i napuštenih od roditelja prikazan je u Tablici 9. Priloga, a porast je vidljiv tijekom 2016. i 2017. (5.640), u odnosu na dvije godine ranije (3.587).

41 (b)

Broj djece smještenih u domove je oko 1.600 godišnje, a u udomiteljske obitelji oko 2.200 (Prilog).

41 (c)

U razdoblju 2014.-2018. posvojeno je 548 djece (Prilog).

41 (d)

U razdoblju 2014.-2018. zadržan je trend broja djece smještenih u domove socijalne skrbi za djecu i mlađe punoljetne osobe s problemima u ponašanju oko 1.052 po godinama (Prilog).

²¹⁴Prema podacima MUP-a za razdoblje od 2014. do listopada 2018.

²¹⁵Sv. Ana - Caritasov dom za žene i djecu - ŽON, Rijeka; Dom za žrtve obiteljskog nasilja „Utočište Sveti Nikola“, Varaždin; Udruga za pomoć ženi i djetetu „Duga“, Zadar; Udruga za zaštitu žena i djece žrtava obiteljskog nasilja „IRIS“, Bjelovar; Caritas zagrebačke nadbiskupije Zagreb, Zagreb; Udruga B.a.B.e. - Grupa za ženska prava, Zagreb; Caritas biskupije Šibenik, Šibenik; Dom za žrtve obiteljskog nasilja „Sigurna kuća“, Čakovec; Caritas Nadbiskupije Split, Split.

²¹⁶Ženska grupa Karlovac „KORAK“, *Savjetovalište i Sklonište za žene i djecu žrtve nasilja u obitelji*; Autonomna ženska kuća Zagreb - *žene protiv nasilja nad ženama, Sklonište i savjetovalište za žene i djecu – organiziranje smještaja, savjetovanja i pomoći ženama i djeci koje/a su preživjele/a partnersko nasilje*; Udruga za zaštitu obitelji - Rijeka, U.Z.O.R., *Savjetovalište i sklonište za žene i djecu žrtve nasilja u obitelji*; Udruga Brod, grupa za ženska ljudska prava, *Savjetovalište i sklonište za žene i djecu žrtve nasilja*; Ženska pomoć sada, *Prihvatni centar - sklonište, savjetovalište i SOS linije za žene i djecu žrtve nasilja*; Centar za žene Adela, *Savjetovalište i sklonište za žene i djecu žrtve nasilja u obitelji*; Sigurna kuća Istra, *Pomoć ženama žrtvama obiteljskog nasilja Sigurna kuća Istra*.

41 (e)

MP izvještava o broju djece čije su majke u zatvoru kako slijedi: 2015. - 111 djece, 2016. - 48 djece, 2017. - 89 djece.

42. i 43. Invaliditet, osnovno zdravlje i socijalna skrb

42 (a)

Podaci o smrtnosti dojenčadi i stopi smrtnosti djece mlađe od 5 godina prikazani su u Tablicama 17. i 18. Priloga.

42 (b)

Temeljem analize postotaka obuhvata osoba predviđenih za cijepljenje u 2017., u primovakcinaciji nije postignut zakonom propisan minimum (95%) s ni jednim cijepljenjem osim BCG cijepljenja. Niski obuhvat cijepljenja zabilježen je u Dubrovačko-neretvanskoj, Splitsko-dalmatinskoj, Primorsko-goranskoj i Osječko-baranjskoj županiji (<90%). Uz ukupan zadovoljavajući postotak, cjepni obuhvati za sva cijepljenja u 2017. neznatno su smanjeni u odnosu na 2016. te je to šesta godina za redom da se cjepni obuhvati smanjuju. Podaci MIZ-a dostupni su u Prilogu (Tablice 19-25).

42 (c)

U izvještajnom razdoblju zamijećeno je smanjenje broja poroda u maloljetnica (Prilog) koje je moguće povezati s razvojem mreže savjetovališta za reproduktivno zdravlje mladih u službama školske i adolescentne medicine ZJZ-a, kao i provedbi zdravstveno-edukativnih programa i promicanja zdravlja mladih. Pregledi u trudnoći adolescenticama su dostupni u primarnoj zdravstvenoj zaštiti kod izabranog ginekologa te specijalističko-konzilijarnim ili bolničkim djelatnostima, prema Programu mjera zdravstvene zaštite iz obveznog zdravstvenog osiguranja.

42 (d)

Broj prijavljenih, legalno induciranih, pobačaja je u padu tijekom izvještajnog razdoblja (Prilog).

42 (e)

RH pripada zemljama niske razine epidemije HIV²¹⁷ infekcije i AIDS²¹⁸-a. U razdoblju 1985.-2018. broj dijagnoza infekcije HIV-om i AIDS-a u dobnoj skupini 0-14 je 18 (HIV infekcija stečena od majke). U dobi 17-18, 21 osoba je zaražena HIV infekcijom spolnim putem. Za ostale bolesti vidi Prilog.

42 (f)

²¹⁷ *Human Immunodeficiency Virus*

²¹⁸ *Acquired Immunodeficiency Syndrome*

Prema ESPAD-u²¹⁹ u 2015. nastavljen je trend porasta broja mladih koji su koristili alkohol u posljednjih 12 mjeseci (92%), a RH se nalazi na 5. mjestu u Europi (47%) prema prevalenciji pijenja 5 i više pića u jednoj prigodi u posljednjih mjesec dana. Udio osoba mlađih od 19 liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih tvari u zdravstvenom sustavu se kreće od 7,3% u 2014. do 5,0% u 2017. Broj osoba mlađih od 14 povećan je u 2017., 24 djece bilo je u tretmanu zdravstvenog sustava zbog problema ovisnosti (Prilog).

43 (a)

Broj djece koja žive u siromaštvu bilježi kontinuiran pad, od 233.000 u 2014., do 189.000 u 2017. (Prilog).

43 (b)

U informacijskom sustavu MDOMSP-a, u svibnju 2019. evidentirano je 109.375 korisnika u dobi do 18 godina koji koriste neko pravo iz ZSS-a, ObZ-a i ZSM-a.

44. Obrazovanje, slobodno vrijeme i kulturne aktivnosti

44 (a)

Broj djece u predškolskom, OŠ i SŠ obrazovanju prikazan je u Tablicama 31.-36. Priloga.

44 (b)

Oko 2.100 djece po ŠG pohađa posebne škole, od toga u prosjeku 124 romske djece (Prilog).

44 (c)

Od listopada 2014. Program predškole obvezan je za svu djecu u godini dana prije polaska u OŠ. Obuhvat djece rane i predškolske dobi odgojem i obrazovanjem je 75%. U izvještajnom razdoblju broj djece uključene u sustav ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja kreće se oko 155.000. Zabilježen je porast broja djece Roma uključenih u program predškole (Tablica 32. Priloga).

44 (d)

Prosječno je 0,29% učenika OŠ i 1,64% učenika SŠ ponavljača u odnosu na ukupno upisane, odnosno 0,91% i 2,95% učenika s TUR-u odnosu na ukupan broj učenika s TUR-om.

OŠ je prekinulo najviše 205 (3,78%) učenika romske nacionalne manjine u ŠG, a SŠ njih 124 od ukupno 820 upisanih. U OŠ prosječno 383 učenika ponavlja razred, a u SŠ njih 59 (Prilog).

44 (e)

²¹⁹Europsko istraživanje o pušenju, pijenju alkohola i uzimanju droga među učenicima

Ministarstvo rada i mirovinskoga sustava izvještava²²⁰ da je u studenom 2017. detektirano 8.089 mladih od 15-18 godina koji više nisu bili u sustavu obrazovanja niti su bili zaposleni, i to: 556 petnaestogodišnjaka, 385 šesnaestogodišnjaka, 1.322 sedamnaestogodišnjaka te 5.826 osamnaestogodišnjaka²²¹.

44 (f)

Odnos broja učitelja i učenika OŠ u redovitom obrazovanju kreće se od vrijednosti 1:9,4 do 1:10,1, a za djecu i mladež s TUR-om od 1:1,9 do 1:2,1.

Broj učenika i nastavnog osoblja OŠ i SŠ iz ŠG 2014./2015. i 2018./2019. prikazan je u Tablicama 40. i 41. Priloga.

44 (g)

U izvještajnom razdoblju prosječan broj slučajeva vršnjačkog nasilja u školama je 133,75, s najvećim brojem tijekom 2016./2017. (185), a najmanjim 2014./2015. (70) (Prilog).

45., 46. i 47. Posebne mjere zaštite

45 (a)

Najmanji broj djece stranih državljana bez pratnje za koje je CZSS imenovao posebnog skrbnika, njih 100, zabilježen je 2015., a najveći 2017. (334).

Broj djece tražitelja međunarodne zaštite je u porastu s 22 u 2015., do 514 u 2017., a potom pada na 359 u 2018. (Prilog).

45 (b)

Broj djece migranata smještenih u prihvatne centre i domove za maloljetnike bilježi rast s 31 u 2014. na 186 u 2017. (Prilog).

45 (c)

²²⁰https://www.eizg.hr/userdocsimages/projekti/neet_studija.PDF: Analiza stanja i preporuke za razvoj daljnjih aktivnosti za osobe u NEET statusu (MRMS, 2018.) obuhvaća podatke o učenicima i studentima iz generacije 2016./2017., koji u studenom 2017. više nisu bili u sustavu obrazovanja, a pri tom nisu nastavili obrazovanje u višem stupnju niti se zaposlili. Podaci za ovu Analizu dobiveni su temeljem razmjene administrativnih podataka između:

- sustava obrazovanja (putem sustava e-Matice koji prati osobe u osnovnom i srednjoškolskom obrazovanju te putem sustava ISAK/ISSP REST API koji prati studente),
- Hrvatskog zavoda za zapošljavanje o registriranim nezaposlenim osobama te
- Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje o osiguranicima.

Navedenom razmjenom omogućeno je identificiranje i dokumentiranje NEET osoba (engl. *NEET – Not in Employment, Education or Training*) u RH, a u svrhu provedbe Garancije za mlade. Kako se Garancija za mlade bavi mladima u rasponu od 15-29 godina, ovom je analizom obuhvaćen samo manji dio onih koji se prema Konvenciji mogu smatrati djecom (0-18 godina).

²²¹Budući da se radi o pilot istraživanju koje je prvenstveno bilo usmjereno na provjeru valjanosti sustava razmjene kvalitete podataka, a s ciljem dobivanja preporuka za unapređenjem iste, navedeni podaci nisu precizni te ne pokazuju stvaran broj mladih koji nisu u obrazovanju u odnosu na traženu ciljnu skupinu.

Prema podacima MUP-a, od 2010. do 2017., evidentirano je ukupno 7.128 djece migranata, od kojih je prisilno udaljeno njih 190.

45 (d)

Maloljetnika se može smjestiti u 3 objekta²²².

46.

2014. identificirano je 22 djece žrtava trgovanja ljudima (od toga 16 spolno eksploatiranih djevojčica). U narednim godinama ukupna brojka pada i kreće se u rasponu od 4 do 14 (Prilog).

47.

47 (a)

U izvještajnom razdoblju najmanji broj djece odvedenih u policijski pritvor zbog sumnje na kazneno djelo zabilježeno je u 2015. (55), a najveći u 2017. (109). Broj djece pritvoren tijekom obrade zbog migracijskih razloga je 7 u 2015., naspram 73 u 2017. (Prilog).

47 (b)

Čl. 63. st. 2. ZSM-a²²³ propisuje da će državni odvjetnik naložiti da se uhićenog maloljetnika pusti na slobodu ili dovede sucu za mladež radi ispitivanja, a sudac za mladež je dužan ispitati uhićenog maloljetnika u roku od 12 sati od predaje pritvorskom nadzorniku kojem ispitivanju obvezno prisustvuju državni odvjetnik i branitelj. Maloljetnik će biti pušten na slobodu ako u roku od dvadeset sati od trenutka predaje pritvorskom nadzorniku prema maloljetniku nije određen pritvor ili istražni zatvor.

Vrijeme koje dijete u nezakonitoj migraciji može provesti u centru za zadržavanje, tj. ograničenje slobode kretanja, propisano je čl. 133. st. 1. ZOS-a u kojemu se navodi kako se državljanina treće zemlje može smjestiti u centar do 6 mjeseci ako postoji rizik od izbjegavanja obveze napuštanja Europskog gospodarskog prostora, odnosno RH.

Prilog

1. Prilog –Kratice i Dodatne statističke informacije i podaci

Dodatak 1 Priloga: Poslovnika i Plan rada VZD-a

²²²Prihvatni centar za strance Ježevo, Tranzitno prihvatni centar za strance Tovarnik, Tranzitno prihvatni centar za strance Trilj

²²³NN 84/11, 143/12, 148/13, 56/15

Peto i šesto periodično izvješće Republike Hrvatske
prema Konvenciji o pravima djeteta Ujedinjenih naroda

- Prilog -

Travanj 2020.

Sadržaj:

Kratice	2
Dodatne statističke informacije i podaci	5
Statističke informacije i podaci	5
Opće mjere provedbe	5
Definicija pojma „dijete“	8
Opća načela	0
Građanska prava i slobode	0
Nasilje nad djecom	0
Obiteljsko okruženje i alternativna skrb.....	3
Invaliditet, osnovno zdravlje i socijalna skrb.....	7
Obrazovanje, slobodno vrijeme i kulturne aktivnosti	13
Posebne mjere zaštite	20
Dodatak 1 Priloga: Poslovnik i Plan rada Vijeća za djecu	22
A. Plan rada Vijeća za djecu za 2018. i 2019. godinu.....	22
B. Poslovnik o radu Vijeća za djecu	23

Kratice

AZOO – Agencija za odgoj i obrazovanje
AZOP – Agencija za zaštitu osobnih podataka
CKR – Cjelovita kurikularna reforma
CZSS – Centar za socijalnu skrb
Čl. – članak
DORH – Državno odvjetništvo Republike Hrvatske
DPRH – Državni proračun Republike Hrvatske
DV – dječji vrtić
ERF – Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet Sveučilišta u Zagrebu
EP – Europski parlament
ESF – Europski socijalni fond
EU – Europska unija
GOO – Građanski odgoj i obrazovanje
HPV – humani papiloma virus
HRT – Hrvatska radiotelevizija
HZJZ – Hrvatski zavod za javno zdravstvo
IPA (eng. Instrument for Pre-Accession assistance) – Instrument prepristupne pomoći
Izvešće – Peto i šesto periodično izvješće Republike Hrvatske prema Konvenciji o pravima djeteta Ujedinjenih naroda
JLP(R)S – jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave
JLPS – jedinice lokalne i područne samouprave
JLS – jedinice lokalne samouprave
kn – kuna
Konvencija – Konvencija o pravima djeteta
KZ – Kazneni zakon
M – muški spol (dječaci)
MDOMSP – Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku
MMS – Mreža mladih savjetnika Ureda pravobraniteljice za djecu
MORH – Ministarstvo obrane Republike Hrvatske
MRRFEU – Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije
MP – Ministarstvo pravosuđa
MUP – Ministarstvo unutarnjih poslova

MIZ – Ministarstvo zdravstva

MZO (MZOS) – Ministarstvo znanosti i obrazovanja (Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta)²²⁴

NPBPD – Nacionalni plan za borbu protiv diskriminacije za razdoblje od 2017. do 2022. godine

NSIMOSI – Nacionalna strategija izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom od 2017. do 2020.

NN – Narodne novine, Službeni list Republike Hrvatske

NSPD – Nacionalna strategija za prava djece u Republici Hrvatskoj za razdoblje od 2014. do 2020. godine

NSUR – Nacionalna strategija za uključivanje Roma za razdoblje od 2013. do 2020. godine

ObZ – Obiteljski zakon

OCD – organizacija civilnog društva

OSRH – Oružane snage Republike Hrvatske

OŠ – osnovna škola

PA – Pravosudna akademija

PCS – prihvatni centar za strance

Pravobraniteljica – Pravobraniteljica za djecu

RH – Republika Hrvatska

Savez DND – Savez Društava „Naša djeca“ Hrvatske

SDUŠ – Središnji državni ured za šport²²⁵

SŠ – srednja škola

ŠG – školska godina

TDU – tijela državne uprave

TUR – teškoće u razvoju

ULJPPNM – Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina Vlade Republike Hrvatske

UNICEF – Ured UNICEF-a²²⁶ u Hrvatskoj

USZM – Udruga sudaca za mladež, obiteljskih sudaca i stručnjaka za djecu i mladež

VE – Vijeće Europe

²²⁴Stupanjem na snagu Zakona o ustrojstvu i djelokrugu ministarstava i drugih središnjih tijela državne uprave (Narodne novine (NN), 93/16, 104/16, 116/18) Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta nastavilo je s radom kao Ministarstvo znanosti i obrazovanja, a upravne i stručne poslove koji se odnose na područje sporta preuzeo je Središnji državni ured za šport.

²²⁵ Djelokrug Središnjeg državnog ureda za šport definiran je člankom (čl.) 24. Zakona o ustrojstvu i djelokrugu ministarstava i drugih središnjih tijela državne uprave.

²²⁶*United Nations International Children's Emergency Fund*

Vijeće – Vijeće Europske unije

VRH – Vlada Republike Hrvatske

VZD – Vijeće za djecu

ZJZ – zavod za javno zdravstvo

ZKP – Zakon o kaznenom postupku

ZMN – zajamčena minimalna naknada

ZMPS – Zakon o međunarodnoj i privremenoj zaštiti

ZOZOZZS – Zakon o obveznom zdravstvenom osiguranju i zdravstvenoj zaštiti stranaca u Republici Hrvatskoj

ZOS – Zakon o strancima

ZSS – Zakon o socijalnoj skrbi

ZSM – Zakon o sudovima za mladež

ZZNO – Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji

Ž – ženski spol (djevojčice)

Dodatne statističke informacije i podaci

35. Statističke informacije i podaci

Vidi odgovor na pitanje 6.

36. Opće mjere provedbe

U nastavku (Tablica 1.) prikazujemo dostupne financijske podatke za razdoblje od 2014. do 2018. pojedinih tijela državne uprave s najznačajnijim programskim aktivnostima utrošenim u svrhu ostvarivanja dječjih prava.

Tablica 1. Utrošena financijska sredstva za ostvarivanje dječjih prava – najznačajnije aktivnosti

	Iznos utrošenih sredstava			
	2015.	2016.	2017.	2018.
Ministarstvo zdravstva	1.070.742,06	184.807,3	282.595,53	3.596.083,94
Ministarstvo znanosti i obrazovanja	144.506.741,55	99.105.669,36	101.423.979,61	142.542.047,37
Ministarstvo unutarnjih poslova	21.188.236,42	21.034.351,09	24.413.050,72	20.492.715,96
Ministarstvo pravosuđa	271.805,98	361.550,00	845.013,33	877.609,16
Pravosudna akademija	148.375,59	83.025,17	117.428,50	149.764,52
Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku	2.168.652.451,64	2.098.425.033,30	2.265.383.554,90	2.649.994.730,34
Ministarstvo kulture	6.291.166,00	5.689.997,71	9.068.836,17	9.382.718,00
Agencija za elektroničke medije (Ministarstvo kulture)	2.538.701,06	3.282.947,63	2.865.319,33	/
Fond za poticanje pluralizma i raznovrsnost i elektroničkih medija	1.994.500,24	2.829.611,00	1.969.289,66	/

(Ministarstvo o kulture)				
Ured za suzbijanje zloporabe droga	50.288,53	455.924,85	834.868,25	1.067.030,79
Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina	1.466.901,32	14.596,93	1.716.139,55	1.408.869,66
Središnji državni ured za šport	16.101.999,65	15.169.717,00	19.930.889,00	38.835.309,40
Ukupno	1.183.696.634,2 4	1.105.682.022,4 8	1.122.284.541,0 4	1.311.522.691,5 8

Izvor: Nadležna i mjerodavna tijela kako je naznačeno u tablici

Ministarstvo financija izradilo je metodološki priručnik *„Dječji proračun – metodološki priručnik*, kako bi se korisnicima državnog proračuna pojednostavila izrada dječjeg proračuna odnosno godišnjeg izvještaja o izvršenju dječjeg proračuna, dok je konsolidacijsku ulogu u prikupljanju i objedinjavanju podataka svih nadležnih tijela preuzelo MDOMSP koje izrađuje dječji proračun za trogodišnje razdoblje kao i godišnji izvještaj o izvršenju istog. U narednom koraku obveza sastavljanja dječjeg proračuna, odnosno godišnjeg izvještaja o izvršenju, proširit će se i na JL(R)S-ove i njihove proračunske korisnike. Dječji proračun i godišnji izvještaj o izvršenju istog objavljuju se na mrežnim stranicama obveznika proračuna.

MDOMSP izradilo je tablicu, (Tablica 2), *Projekcija dječjeg proračuna za trogodišnje razdoblje (2019. – 2021. godine)* koji je u listopadu 2019. objavljen na [web stranici Ministarstva za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku](https://mdomsp.gov.hr/istaknute-teme/djeca-i-obitelj/djecji-proracun/10549) (<https://mdomsp.gov.hr/istaknute-teme/djeca-i-obitelj/djecji-proracun/10549>).

Tablica 2. Dječji proračun: tablica projekcije (2019. – 2021.)

Aktivnost / projekt	Plan 2019. (kn)	Projekcija 2020. (kn)	Projekcija 2021. (kn)
Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku	2.349.240.658,89	2.319.663.577,30	2.316.780.310,30
Ministarstvo zdravstva	877.088.315,28	848.762.618,41	935.661.357,67
Ministarstvo znanosti i obrazovanja	10.181.834.836,71	10.600.819.495,82	10.371.740.029,78
Ministarstvo kulture	9.025.721,00	9.160.000,00	9.160.000,00
Ministarstvo unutarnjih poslova	18.790.000,00	18.790.000,00	18.790.000,00
Ministarstvo pravosuđa	930.000,00	930.000,00	930.000,00
Ministarstvo hrvatskih branitelja	58.784.000,00	59.708.000,00	59.769.200,00
Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije	5.280.000,00	4.680.000,00	4.700.000,00

Ministarstvo gospodarstva, poduzetništva i obrta	18.000.000,00	27.000.000,00	27.000.000,00
Ministarstvo obrane	1.450.000,00	1.450.000,00	1.450.000,00
Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture	23.458.000,00	24.304.000,00	25.224.000,00
Ministarstvo poljoprivrede	521.952.413,46	419.379.999,44	241.114.887,50
Ministarstvo turizma	3.400.000,00	3.400.000,00	3.400.000,00
Ministarstvo zaštite okoliša i energetike	1.062.270,13	1.726.700,00	433.000,00
Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina	1.342.911,00	1.754.123,00	580.213,00
Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje	1.699.690.000,00	1.652.650.000,00	1.638.650.000,00
Hrvatski zavod za javno zdravstvo	1.044.235,56	8.107.050,51	1.153.555,93
Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje	2.856.300.604,87	2.900.921.266,85	2.917.805.661,69
Ured pravobraniteljice za djecu	6.352.010,00	5.502.193,00	5.444.455,00
Središnji državni ured za šport	37.119.774,00	37.119.774,00	37.119.774,00
Ukupno	18.672.145.750,90	18.945.828.798,32	18.616.906.444,87

Izvor: Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku

37. Definicija pojma „dijete“

Tablica 3. Broj djece mlađe od 18 godina koja žive u RH (procjena stanovništva sredinom godine)

	2014.			2015.			2016.			2017.			2018.		
Dob	Ukupno	M	Ž	Ukupno	M	Ž	Ukupno	M	Ž	Ukupno	M	Ž	Ukupno	M	Ž
Ukupno	4.238.389	2.045.801	2.192.588	4.203.604	2.028.640	2.174.964	4.174.349	2.014.837	2.159.512	4.124.531	1.990.341	2.134.190	40.87843	1.975.052	2.112.791
0	39.805	20.528	19.277	38.591	19.915	18.676	36.563	18.645	17.918	37.157	18.994	18.163	36.532	18.995	17.537
1	40.646	21.266	19.380	39.758	20.496	19.262	38.458	19.836	18.622	36.390	18.552	17.838	37.078	18.958	18.120
2	41.534	21.331	20.203	40.581	21.231	19.350	39.576	20.412	19.164	38.129	19.663	18.466	36.178	18.457	17.721
3	41.749	21.516	20.233	41.438	21.289	20.149	40.351	21.121	19.230	39.051	20.140	18.911	37.812	19.502	18.310
4	44.203	22.657	21.546	41.567	21.424	20.143	41.218	21.181	20.037	39.853	20.863	18.990	38.702	19.964	18.738
5	42.947	21.959	20.988	43.980	22.542	21.438	41.327	21.315	20.012	40.676	20.909	19.767	39.475	20.668	18.807
6	42.492	21.716	20.776	42.697	21.828	20.869	43.686	22.386	21.300	40.784	21.034	19.750	40.270	20.693	19.577
7	40.247	20.763	19.484	42.284	21.608	20.676	42.491	21.721	20.770	43.114	22.074	21.040	40.339	20.818	19.521
8	41.393	21.271	20.122	40.049	20.654	19.395	42.042	21.475	20.567	41.951	21.449	20.502	42.715	21.844	20.871
9	42.514	21.901	20.613	41.184	21.158	20.026	39.827	20.559	19.268	41.585	21.223	20.362	41.557	21.237	20.320
10	39.439	20.225	19.214	42.301	21.789	20.512	40.939	21.026	19.913	39.373	20.315	19.058	41.199	21.031	20.168
11	39.702	20.402	19.300	39.250	20.119	19.131	42.057	21.659	20.398	40.443	20.768	19.675	39.013	20.120	18.893
12	40.811	20.957	19.854	39.516	20.322	19.194	39.049	20.015	19.034	41.620	21.424	20.196	40.063	20.596	19.467
13	42.458	21.855	20.603	40.616	20.857	19.759	39.321	20.210	19.111	38.730	19.852	18.878	41.245	21.242	20.003
14	44.594	22.825	21.769	42.255	21.748	20.507	40.401	20.738	19.663	38.956	20.022	18.934	38.409	19.694	18.715
15	45.684	23.371	22.313	44.414	22.729	21.685	42.084	21.659	20.425	40.060	20.552	19.508	38.634	19.865	18.769
16	48.608	24.784	23.824	45.516	23.305	22.211	44.204	22.619	21.585	41.753	21.487	20.266	39.793	20.425	19.368
17	51.116	26.317	24.799	48.453	24.688	23.765	45.330	23.211	22.119	43.927	22.477	21.450	41.542	21.373	20.169
Σ 0-17	769.942	395.644	374.298	754.450	387.702	366.748	738.924	379.788	359.136	723.552	371.798	351.754	710.556	365.482	345.074
Udio 0-17	18,17	19,34	17,07	17,95	19,11	16,86	17,70	18,85	16,63	17,54	18,68	16,48	17,38	18,50	16,33

Izvor: Državni zavod za statistiku, Procjena stanovništva

38. Opća načela

Tablica 4. Broj samoubojstva i pokušaji samoubojstava

Godina	Ukupno M	M				Ukupno Ž	Ž				Sveukupno
		Dovršena		Pokušaji			Dovršena		Pokušaji		
		Dob					Dob				
		do 14	15-18	do 14	15-18		do	15-	do	15-	
2014.	27	0	10	2	15	44	1	4	1	38	71
2015.	12	1	4	0	7	36	1	1	5	29	48
2016.	29	0	7	1	21	39	0	1	4	34	68
2017.	23	1	1	1	20	42	0	2	13	27	65
2018.	26	3	6	3	14	43	0	1	9	33	69
		33		84			11		193		321

Izvor: Ministarstvo unutarnjih poslova

39. Građanska prava i slobode

39 (a)

Upis rođenja djeteta u maticu rođenih, u skladu s čl. 12. Zakona o državnim maticama²²⁷ prijavljuje se u roku 15 dana od dana rođenja djeteta. Činjenice rođenja prijavljene nakon 30 dana, od dana kad su se dogodile, matičar smije upisati u državne matice na temelju rješenja nadležnog ureda na čijem se području vodi matična knjiga u koju treba izvršiti upis. Broj djece rođene u RH, u razdoblju od rujna 2014. do prosinca 2018., a kod kojih je razdoblje između datuma rođenja i datuma upisa duže od 30 dana, je 810, od čega je 39 romske nacionalnosti.

39 (b)

Ministarstvo uprave ne vodi statistiku osoba kojima je, odnosno nije, izdan rodni list. Izvatke i potvrde iz državnih matica izdaje matičar temeljem zahtjeva stranke koja ima na zakonu zasnovan pravni interes. Napominje se da u pravilu roditelji prilikom upisa djeteta u maticu rođenih traže rodni list. Također, isprave se mogu zatražiti i kroz sustav e-Građani²²⁸. Nadalje se ističe da aplikacija u kojoj se vodi evidencija – državne matice ne omogućava jednoznačno povezivanje upisa u maticu rođenih s izdanim dokumentom jer isti nisu povezani preko ID-a.

39 (c)

Tablica 5. Broj djece prema državljanstvu / bez državljanstva (2011.)

Državljanstvo	Broj
Ukupno	797.855
bez državljanstva	116
nepoznato	188

Izvor: Državni zavod za statistiku, Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011.

40. Nasilje nad djecom

40 (a)

Tablica 6. Prikaz broja djece žrtava kaznenih djela, po spolu i dobi djeteta te vrsti kaznenog djela.

²²⁷NN 96/93, 76/13, 98/19

²²⁸<https://gov.hr/e-gradjani/23>

			Kaznena djela spolnog zlostavljanja i iskorištavanja djeteta te protiv spolne slobode	Kaznena djela protiv braka, obitelji i djece	Kaznena djela protiv osobne slobode i tjelesnih ozljeda na štetu djece i obitelji
2014.	SVEUKUPNO		480	1.843	683
	Ukupno M		74	910	460
	Muški	do 14	51	676	160
		14- 16	21	136	119
		16- 18	2	98	181
	Ukupno Ž		406	933	223
	Ženski	do 14	152	619	71
		14- 16	184	167	50
		16- 18	70	147	102
2015.	SVEUKUPNO		417	1.787	571
	Ukupno M		60	886	375
	Muški	do 14	29	660	142
		14- 16	15	121	85
		16- 18	16	105	145
	Ukupno Ž		357	901	196
	Ženski	do 14	168	675	56
		14- 16	130	99	47
		16- 18	59	127	93
2016.	SVEUKUPNO		520	1.617	566
	Ukupno M		73	839	390
	Muški	do 14	33	664	163
		14- 16	25	108	90
		16- 18	15	67	137
	Ukupno Ž		447	778	176
	Ženski	do 14	179	558	71
		14- 16	182	110	31
		16- 18	86	110	74
2017.	SVEUKUPNO		416	1.766	552
	Ukupno M		59	855	369
	Muški	do 14	20	681	155

		14-16	30	75	109
		16-18	8	99	105
	Ukupno Ž		357	911	183
	Ženski	do 14	127	672	80
		14-16	154	128	45
		16-18	77	111	58
2018.	SVEUKUPNO		483	1.672	518
	Ukupno M		58	877	338
	Muški	do 14	23	685	147
		14-16	28	128	96
		16-18	7	64	95
	Ukupno Ž		425	795	180
	Ženski	do 14	138	597	88
		14-16	199	105	44
		16-18	88	93	48

Izvor: Ministarstvo unutarnjih poslova

Tablica 7. Broj prijava, istraga, optuženja i presuda odraslim počiniteljima kaznenih djela na štetu djece

Godina	Ukupno prijava	Istrage	Optuženja	Presude osuđujuće	
				Zatvorska kazna	Uvjetna osuda
2014.	2.580	145	1.606	108	871
2015.	2.766	125	1.438	111	930
2016.	2.522	143	1.383	110	1.068
2017.	2.702	153	1.293	125	1.117
2018.	2.667	148	1.311	98	856
Ukupno	13.237	714	7.031		

Izvor: Državno odvjetništvo Republike Hrvatske

40 (c)

Ministarstvo unutarnjih poslova dostavlja podatke (Tablica 8.) u odnosu na tjelesno kažnjavanje djece u obitelji, odnosno statistički prikaz prekršaja tjelesnog kažnjavanja i ponižavanja djece iz Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji²²⁹. MUP ne vodi posebnu statistiku o djelima počinjenim u školama, ustanovama i alternativnim oblicima skrbi.

Tablica 8. Viktimizacija djece nasiljem u obitelji

	Ukupno žrtava	Ukupno djece	Spol	Udio djece	Ukupno djece	Spol	Udio djece žrtava
--	---------------	--------------	------	------------	--------------	------	-------------------

²²⁹NN 70/17, 126/19

			M	Ž	žrtava u ukupnom broju žrtava	oštećene prekršajem tjelesnog kažnjavanja i ponižavanja	M	Ž	kažnjavanja i ponižavanja u odnosu na ukupan broj djece žrtava
2014.	16.382	2.996	1.493	1.503	18,3 %	132	95	37	4,4 %
2015.	15.338	2.897	1.498	1.399	18,9 %	98	69	29	3,4 %
2016.	13.362	2.485	1.224	1.261	18,6 %	78	60	18	3,1 %
2017.	12.476	2.415	1.190	1.225	19,4 %	88	58	30	3,6 %
2018.*	9.141	1.743	856	887	19,1 %	173	120	53	9,9 %

*2018. godina: siječanj - listopad

Izvor: Ministarstvo unutarnjih poslova

41. Obiteljsko okruženje i alternativna skrb

41 (a)

Tablica 9. Broj djece koja su odvojena od roditelja i djece koju su roditelji napustili

	Mjera/godina	2014.	2015.	2016.	2017.
1.	Broj djece za koju je CZSS predložio žurnu mjeru izdvajanja i smještaja djeteta izvan obitelji - prema dobi	222	147	196	300
	od toga djeca od 1 do 7 godine	105	74	116	151
	od toga djeca od 7 do 14 godine	75	52	57	106
	od toga djeca od 14 do 18 godine	42	21	23	43
	od toga muški	-	74	87	149
	od toga ženski	-	73	109	151
2.	Broj djece koja su odlukom suda privremeno povjerena	328	815	1.027	1.106
	- drugoj osobi	43	79	94	121
	- ustanovi socijalne skrbi	124	233	226	295
	- udomiteljskoj obitelji	161	503	707	690
	od toga muške djece	183	417	520	550
	od toga ženske djece	145	398	507	556
3.	Broj djece čijim je roditeljima oduzeto pravo na stanovanje s djetetom	643	638	1.032	1.079
	- djece od 1 do 7 godina	230	188	318	413
	- djece od 7 do 14 godina	285	264	515	468
	- djece od 14 do 18 godina	128	186	199	198
	od toga muški	-	327	542	567
	od toga ženski	-	311	490	512
4.	Broj djece s problemima u ponašanju koja su radi pomoći u odgoju odlukom suda povjerena nekom drugom	73	75	75	189
	od toga djeca od 1 do 7 godine	1	0	6	15

	od toga djeca od 7 do 14 godine	17	24	20	79
	od toga djeca od 14 do 18 godine	55	51	49	95
	od toga muški	-	56	49	112
	od toga ženski	-	19	26	77
5.	Ukupno nađene djece	16	11	3	6
	- od toga djece koju su roditelji ostavili u rodilištu, a nisu dali valjanu ispravu o svom identitetu	16	9	1	1
	- drugo	0	2	2	5
6.	Broj djece stavljene pod skrbništvo tijekom godine, čiji su roditelji:	346	273	302	325
	- umrli, nestali, nepoznati, najmanje mjesec dana nepoznatog boravišta	96	68	57	69
	- lišeni prava na roditeljsku skrb	110	98	106	130
	- lišeni poslovne sposobnosti u dijelu koji ih onemogućava u ostvarivanju roditeljske skrbi	27	9	19	14
	- maloljetni, a nisu stekli poslovnu sposobnost sklapanjem braka	67	44	64	64
	- odsutni, spriječeni, nisu u mogućnosti brinuti se, a nisu dijete povjerali na čuvanje i odgoj osobi koja ispunjava uvjete za skrbnika ili dali pristanak na posvojenje	46	54	37	31

Izvor: Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku

41 (b)

Tablica 10. Broj djece i mladih smještenih u udomiteljske obitelji te domove socijalne skrbi za razdoblje od 2014. do 2017. godine

	Broj djece i mladih smještenih u udomiteljsku obitelj	Broj djece i mladih smještenih u domove socijalne skrbi
2014.	2.401	1.677
2015.	2.218	1.686
2016.	2.342	1.432
2017.	2.190	1.728*

Izvor: Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku

*Ukupan broj djece i mladih u 2017. je povećan jer obuhvaća i broj djece stranih državljana bez pratnje.

Tablica 11. Prikaz broja djece i mladih smještenih u državne domove socijalne skrbi za djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi

		Dob					
		do 1	1-3	3-7	7-14	14-16	16-18
2014.	M	9	16	28	91	46	42
	Ž	19	19	15	56	39	54
	Ukupno	28	35	43	147	85	96
2015.	M	15	12	24	63	32	47
	Ž	12	14	12	44	16	45
	Ukupno	27	26	36	107	48	92
	M	7	18	14	55	24	26

2016.	Ž	10	18	6	30	22	22
	Ukupno	17	36	20	85	46	48
2017.	M	13	20	24	49	33	33
	Ž	10	19	15	36	30	20
	Ukupno	23	39	39	85	63	53

Izvor: Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku

Tablica 12. Broj djece i mladih smještenih u nedržavne domove socijalne skrbi za djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi

		Dob					
		do 1	1-3	3-7	7-14	14-16	16-18
2014.	M	-	5	17	41	14	14
	Ž	-	6	18	39	13	12
	Ukupno	-	11	35	80	27	26
2015.	M	1	1	16	45	6	20
	Ž	3	3	20	43	13	18
	Ukupno	4	4	36	88	19	38
2016.	M	-	1	22	37	10	17
	Ž	-	4	18	40	8	18
	Ukupno	-	5	40	77	18	35
2017.	M	-	7	20	37	15	9
	Ž	-	3	20	49	10	14
	Ukupno	-	10	40	86	25	23

Izvor: Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku

Tablica 13. Broj djece i mladih o kojima brinu druge pravne osobe koje obavljaju djelatnost socijalne skrbi za djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi

		Dob					
		do 1	1-3	3-7	7-14	14-16	16-18
2014.	M	6	5	9	35	11	15
	Ž	3	6	12	42	17	24
	Ukupno	9	11	21	77	28	39
2015.	M	3	3	9	46	16	15
	Ž	5	9	6	41	16	28
	Ukupno	8	12	15	87	32	43
2016.	M	3	3	8	53	12	12
	Ž	5	9	8	34	16	12
	Ukupno	8	12	16	87	28	24
2017.	M	5	8	7	53	17	15
	Ž	6	3	12	29	14	8
	Ukupno	11	11	19	82	31	23

Izvor: Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku

Tablica 14. Broj djece i mladih smještenih u udomiteljskim obiteljima po županijama

Županija/Grad Zagreb	2014.	2015.	2016.	2017.
Zagrebačka	125	121	109	120
Krapinsko-zagorska	62	68	55	69
Sisačko-moslavačka	103	102	112	109
Karlovačka	81	75	79	89

Varaždinska	241	188	183	191
Koprivničko-	179	180	194	187
Bjelovarsko-bilogorska	93	87	115	100
Primorsko-goranska	116	105	120	117
Ličko-senjska	24	26	22	21
Virovitičko-podravska	70	61	67	63
Požeško-slavonska	33	29	41	36
Brodsko-posavska	103	87	86	53
Zadarska	82	72	69	67
Osječko-baranjska	232	201	248	199
Šibensko-kninska	36	34	37	32
Vukovarsko-srijemska	162	134	175	119
Splitsko-dalmatinska	166	172	172	188
Istarska	54	51	50	42
Dubrovačko-	19	20	17	14
Međimurska	175	172	165	151
Grad Zagreb	247	233	226	223
Ukupno	2.403	2.218	2.342	2.190

Izvor: Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku

41 (c)

Tablica 15. Broj posvojene djece u razdoblju od 2014. do 2018. godine

Broj posvojene djece, po dobi	Godina				
	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.
do navršene 1. godine	19	13	12	11	13
od 1 do 5 godina	52	53	43	51	53
od 6 do 10 godina	34	46	25	31	48
od 11 do 14 godina	8	8	7	11	13
od 15 do 18 godina	0	6	0	1	5
Ukupno	113	126	87	105	117

Izvor: Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku

41 (d)

Tablica 16. Broj djece smještenih u državne domove socijalne skrbi za djecu i mlade punoljetne osobe s problemima u ponašanju

		do 10	10-12	12 -14	14 -16	16 -18	Ukupno
2014.	Muški	80	143	202	131	151	
	Ženski	68	89	76	68	44	
	Ukupno	148	232	278	199	195	1.052
2015.	Muški	82	187	208	122	140	
	Ženski	49	100	88	43	56	
	Ukupno	131	287	296	165	196	1.075
2016.	Muški	71	177	165	162	141	
	Ženski	52	89	86	65	49	
	Ukupno	123	266	251	227	190	1.057
2017.	Muški	60	151	197	151	128	
	Ženski	34	107	109	54	34	
	Ukupno	94	258	306	205	162	1.025

Izvor: Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku

42. Invaliditet, osnovno zdravlje i socijalna skrb

42 (a)

Prema podacima Ministarstva zdravstva u 2018. je umrlo 157 dojenčadi (4,24/1.000 živorođenih), u 2017. 148 dojenčadi (4,05/1.000 živorođenih), u 2016. 161 (4,29/1.000 živorođenih). Rana neonatalna smrtnost u 2018. iznosi 2,4/1.000 živorođenih, u 2017. 2,0/1.000, u 2016. 2,1/1.000 živorođenih. Kasna neonatalna smrtnost (7-27 dana) u 2018. iznosi 0,9/1.000 živorođenih, u 2017. 0,7/1.000, u 2016. 0,8/1.000. Postneonatalna smrtnost (28-364 dana) u 2018. iznosi 1,0/1.000 živorođenih, u 2017. 1,4/1.000, u 2016. 1,3/1.000. Smrtnost dojenčadi prema teritorijalnoj raspodjeli je prikazana u tablici 17.

Tablica 17. Stope dojenačke smrtnosti u razdoblju od 2014. do 2017. godine po županijama

Županije	Umrlo dojenčad na 1000 živorođenih				
	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.
Grad Zagreb	3,5	3,2	3,6	3,7	4,1
Zagrebačka	5,8	3,3	2,2	5,2	1,8
Krapinsko-zagorska	3,5	4,8	4,8	0,9	3,6
Sisačko-moslavačka	3,6	5,5	2,2	4,9	7,4
Karlovačka	6,9	5,3	5,1	5,3	2,1
Varaždinska	3,4	3,4	6,0	5,0	1,4
Koprivničko-križevačka	8,5	5,0	7,9	3,1	8,0
Bjelovarsko-bilogorska	6,7	6,2	3,1	2,2	4,0
Primorsko-goranska	4,6	3,8	3,5	4,2	3,8
Ličko-senjska	8,0	5,2	2,7	8,0	5,5
Virovitičko-podravska	4,1	1,4	8,7	1,5	2,9
Požeško-slavonska	/	3,1	8,1	1,6	1,7
Brodsko-posavska	4,2	4,6	4,6	7,8	5,9
Zadarska	3,1	4,5	7,0	3,9	5,2
Osječko-baranjska	8,6	4,7	4,6	2,1	4,7
Šibensko-kninska	6,6	3,7	1,2	1,3	6,3
Vukovarsko-srijemska	6,7	3,5	4,9	3,1	6,3
Splitsko-dalmatinska	5,3	4,6	3,9	5,6	4,2
Istarska	4,4	2,4	4,8	4,7	2,4
Dubrovačko-neretvanska	2,3	4,7	4,7	3,3	6,7
Međimurska	11,1	8,3	5,8	4,2	5,9
RH	5,0	4,1	4,3	4,0	4,2

Izvor podataka: Državni zavod za statistiku

Obrada podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo, 2019.

Smrtnost djece u dobi do 5 godina

Najučestaliji uzroci smrti u dobi 1-4 su maligni tumori (8,7/100.000), zatim kongenitalne malformacije (2/100.000) te u istom udjelu (1,3/100.000) ozljede i respiratorne bolesti. Dugi niz godina su smrti od ozljeda bile u znatno većem broju, sa stopom od 5-10/100.000. Ozljede od 2010. ne prelaze stopu iznad 5/100.000, s pretpostavkom da preventivni interventni programi koji su u primjeni na individualnoj (dijete, obitelj) i kolektivnoj razini (vrtić, škola, druga ustanova za smještaj djece) daju pozitivne rezultate.

Tablica 18. Smrtnost djece u dobi 1-4 godine/100.000 u razdoblju 2014. – 2017.

Godina	M	Ž	Ukupno
2014.	18,44	7,37	13,08

2015.	15,40	24,08	19,59
2016.	16,96	10,38	13,78
2017.	26,51	18,87	22,81
2018.	24,71	13,72	19,36

Izvor podataka: Državni zavod za statistiku

Obrada podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo, 2019.

42 (b)

Tablica 19. Cijepljenje protiv difterije, tetanusa i hripavca, obavljeno u 2018.

Županija	Primovakcinacija			1. Revakcinacija		
	Predviđeno	Cijepljeno	%	Predviđeno	Cijepljeno	%
Bjelovarsko-bilogorska	903	883	97,79	961	920	95,73
Koprivničko-križevačka	854	832	97,42	1002	981	97,9
Karlovačka	992	970	97,78	990	961	97,07
Ličko-senjska	294	268	91,16	354	318	89,83
Osječko-baranjska	2.529	2.289	90,51	2.515	2.176	86,52
Virovitičko-podravska	566	555	98,06	641	626	97,66
Požeško-slavonska	664	562	84,64	648	575	88,73
Brodsko-posavska	1344	1307	97,25	1189	1144	96,22
Vukovarsko-srijemska	1.342	1.245	92,77	1.439	1.311	91,1
Istarska	1.661	1.561	93,98	1.709	1.554	90,93
Primorsko-goranska	2.406	2.119	88,07	2.764	2.118	76,63
Sisačko-moslavačka	1.263	1.213	96,04	1.293	1.243	96,13
Zadarska	1.508	1.424	94,43	1.549	1.432	92,45
Splitsko-dalmatinska	4.311	3.859	89,52	4.331	3.448	79,61
Dubrovačko-neretvanska	1.101	914	83,02	1.114	649	58,26
Šibensko-kninska	827	785	94,92	800	765	95,63
Međimurska	1.230	1.199	97,48	1.206	1.147	95,11
Varaždinska	1.434	1.344	93,72	1.476	1.348	91,33
Krapinsko-zagorska	1.095	1.070	97,72	1.020	985	96,57
Grad Zagreb	8.450	8.051	95,28	8.562	8.001	93,45
Zagrebačka	2.860	2.676	93,57	2.775	2.566	92,47
Hrvatska	37.634	35.126	93,34	38.338	34.268	89,38

Izvor: Ministarstvo zdravstva

Tablica 20. Cijepljenje protiv morbila, rubeole i parotitisa obavljeno u 2018.

Županija	Primovakcinacija			Revakcinacija		
	Predviđeno	Cijepljeno	%	Predviđeno	Cijepljeno	%
Bjelovarsko-bilogorska	1076	1056	98,14	1.021	969	94,91
Koprivničko-križevačka	994	973	97,89	1.028	1.015	98,74
Karlovačka	967	929	96,07	930	912	98,06
Ličko-senjska	391	362	92,58	327	312	95,41
Osječko-baranjska	2.579	2.314	89,72	2.556	2.441	95,5
Virovitičko-podravska	634	611	96,37	729	713	97,81
Brodsko-posavska	640	586	91,56	616	586	95,13
Požeško-slavonska	1219	1189	97,54	1349	1321	97,92
Vukovarsko-srijemska	1.541	1.473	95,59	1.346	1.302	96,73
Istarska	1.680	1.547	92,08	1.853	1.693	91,37
Primorsko-goranska	2.593	2.080	80,22	2.329	2.207	94,76

Sisačko-moslavačka	1.208	1.183	97,93	1.314	1.301	99,01
Zadarska	1.477	1.387	93,91	1.871	1.772	94,71
Splitsko-dalmatinska	5.299	4.671	88,15	4.370	4.023	92,06
Dubrovačko-neretvanska	1.171	1070	91,37	1.172	1.118	95,39
Šibensko-kninska	917	869	94,77	801	742	92,63
Međimurska	1.242	1.206	97,1	1.200	1.173	97,75
Varaždinska	1.408	1.348	95,74	1.536	1.259	81,97
Krapinsko-zagorska	950	931	98	1.075	1.067	99,26
Grad Zagreb	8.826	8.458	95,83	7.891	7.481	94,8
Zagrebačka	2.839	2.727	96,05	3.053	2.921	95,68
Hrvatska	39.651	36.970	93,24	38.367	36.328	94,69

Izvor: Ministarstvo zdravstva

Tablica 21. Cijepljenje protiv hepatitisa B obavljeno u 2018.

Županija	Dojenčad			Osnovnoškolci		
	Predviđeno	Cijepljeno	%	Predviđeno	Cijepljeno	%
Bjelovarsko-bilogorska	903	883	97,79	1.079	1061	98,33
Koprivničko-križevačka	854	832	97,42	1.133	1.102	97,26
Karlovačka	992	970	97,78	710	701	98,73
Ličko-senjska	294	268	91,16	420	406	96,67
Osječko-baranjska	2.529	2.289	90,51	2.523	2.444	96,87
Virovitičko-podravska	566	555	98,06	758	756	99,74
Brodsko-posavska	329	310	94,22	740	732	98,92
Požeško-slavonska	1344	1307	97,25	1502	1462	97,34
Vukovarsko-srijemska	1.342	1.245	92,77	1.768	1.706	96,49
Istarska	1.659	1.560	94,03	1.715	1.602	93,41
Primorsko-goranska	2.397	2.114	88,19	2.327	2.250	96,69
Sisačko-moslavačka	1.263	1.213	96,04	1.441	1.416	98,27
Zadarska	1.496	1.412	94,39	1.696	1.654	97,52
Splitsko-dalmatinska	4.291	3.774	87,95	4.568	4.336	94,92
Dubrovačko-neretvanska	1.101	914	83,02	1.128	930	82,45
Šibensko-kninska	823	781	94,9	869	818	94,13
Međimurska	1.230	1.199	97,48	1.054	1.017	96,49
Varaždinska	1.434	1.347	93,93	1.732	1.555	89,78
Krapinsko-zagorska	1.095	1.070	97,72	1.093	1.089	99,63
Grad Zagreb	8.451	8.050	95,25	6.098	5.817	95,39
Zagrebačka	2.860	2.685	93,88	3.026	2.913	96,27
Hrvatska	37.253	34.778	93,36	37.380	35.767	95,68

Izvor: Ministarstvo zdravstva

Tablica 22. Cijepljenje protiv haemophilusinfluenzae tip b obavljeno u 2018.

Županija	Hib – primovakcinacija			Hib – revakcinacija		
	Predviđeno	Cijepljeno	%	Predviđeno	Cijepljeno	%
Bjelovarsko-bilogorska	903	883	97,79	961	920	95,73
Koprivničko-križevačka	854	832	97,42	1002	981	97,9
Karlovačka	992	970	97,78	990	961	97,07
Ličko-senjska	294	268	91,16	354	318	89,83
Osječko-baranjska	2.529	2.289	90,51	2.512	2.172	86,46

Virovitičko-podravska	566	555	98,06	641	626	97,66
Brodsko-posavska	349	330	94,56	306	291	95,1
Požeško-slavonska	1344	1307	97,25	1189	1144	96,22
Vukovarsko-srijemska	1.342	1.245	92,77	1.439	1.310	91,04
Istarska	1.661	1.561	93,98	1.709	1.554	90,93
Primorsko-goranska	2.406	2.119	88,07	2.764	2.118	76,63
Sisačko-moslavačka	1.263	1.213	96,04	1.293	1.243	96,13
Zadarska	1.508	1.424	94,43	1.549	1.431	92,38
Splitsko-dalmatinska	4.312	3.866	89,66	4.262	3.387	79,47
Dubrovačko-neretvanska	1.101	914	83,02	1.114	649	58,26
Šibensko-kninska	812	772	95,07	782	750	95,91
Međimurska	1.230	1.199	97,48	1.206	1.147	95,11
Varaždinska	1.434	1.344	93,72	1.476	1.348	91,33
Krapinsko-zagorska	1.095	1.070	97,72	1.020	985	96,57
Grad Zagreb	8.450	8.054	95,31	8.538	7.948	93,09
Zagrebačka	2.860	2.685	93,88	2.775	2.566	92,47
Hrvatska	37.305	34.900	93,55	37.882	33.849	89,35

Izvor: Ministarstvo zdravstva

Tablica 23. BCG cijepljenje novorođenčadi u 2018.

Županija	Predviđeno	Cijepljeno	%
Bjelovarsko-bilogorska	583	577	98,97
Koprivničko-križevačka	799	795	99,5
Karlovačka	988	974	98,58
Ličko-senjska	230	220	95,65
Osječko-baranjska	2.233	2.220	99,42
Virovitičko-podravska	670	659	98,36
Brodsko-posavska	990	927	93,64
Požeško-slavonska	1283	1282	99,92
Vukovarsko-srijemska	1.126	1.108	98,4
Istarska	1.645	1.636	99,45
Primorsko-goranska	2.506	2.457	98,04
Sisačko-moslavačka	791	769	97,22
Zadarska	1.543	1.515	98,19
Splitsko-dalmatinska	3.954	3.933	99,47
Dubrovačko-neretvanska	1.007	959	95,23
Šibensko-kninska	749	748	99,87
Međimurska	1.076	1.052	97,77
Varaždinska	1.434	1.344	93,72
Krapinsko-zagorska	885	875	98,87
Grad Zagreb	13.740	13.374	97,34
Zagrebačka	0	0	0
Hrvatska	38.232	37.424	97,89

Izvor: Ministarstvo zdravstva

Tablica 24. Cijepljenje protiv poliomijelitisa obavljeno u 2018.

Županija	Primovakcinacija			Revakcinacija		
	Predviđeno	Cijepljeno	%	Predviđeno	Cijepljeno	%
Bjelovarsko-bilogorska	903	883	97,79	3.051	2.934	96,17

Koprivničko-križevačka	854	832	97,42	3.104	3.036	97,81
Karlovačka	992	970	97,78	2.953	2.896	98,07
Ličko-senjska	294	268	91,16	1.102	1.045	94,83
Osječko-baranjska	2.529	2.289	90,51	7.649	7.061	92,31
Virovitičko-podravaska	566	555	98,06	2.150	2.115	98,37
Brodsko-posavska	713	676	94,81	1.681	1.562	92,92
Požeško-slavonska	1.344	1307	97,25	3.996	3.852	96,4
Vukovarsko-srijemska	1.342	1.245	92,77	4.439	4.220	95,07
Istarska	1.661	1.561	93,98	5.287	4.864	92
Primorsko-goranska	2.406	2.119	88,07	7.457	6.613	88,68
Sisačko-moslavačka	1.263	1.213	96,04	4.016	3.919	97,58
Zadarska	1.508	1.424	94,43	4.849	4.564	94,12
Splitsko-dalmatinska	4.319	3.872	89,65	13.368	11.806	88,32
Dubrovačko-neretvanska	1.101	914	83,02	3.462	2.241	64,73
Šibensko-kninska	826	784	94,92	2.456	2.290	93,24
Međimurska	1.230	1.199	97,48	3.450	3.283	95,16
Varaždinska	1.434	1.344	93,72	4.664	4.051	86,86
Krapinsko-zagorska	1.095	1.070	97,72	3.278	3.227	98,44
Grad/City of Zagreb	8.450	8.050	95,27	23.701	22.178	93,57
Zagrebačka	2.860	2.685	93,88	7.961	7.528	94,56
Hrvatska	37.690	35.260	93,55	114074	105285	92,3

Izvor: Ministarstvo zdravstva

Tablica 25. Ponovno cijepljenje protiv difterije i tetanusa obavljeno u 2018.

	Revakcinacija	ANA-DI-TE - Td	
Županija	Predviđeno	Cijepljeno	%
Bjelovarsko-bilogorska	1.065	1.046	98,22
Koprivničko-križevačka	1.074	1.047	97,49
Karlovačka	1.033	1.024	99,13
Ličko-senjska	421	413	98,1
Osječko-baranjska	2.572	2.431	94,52
Virovitičko-podravaska	780	775	99,36
Brodsko-posavska	710	669	94,23
Požeško-slavonska	1.458	1.419	97,33
Vukovarsko-srijemska	1.640	1.588	96,83
Istarska	1.726	1.653	95,77
Primorsko-goranska	2.296	2.213	96,39
Sisačko-moslavačka	1.435	1.411	98,33
Zadarska	1.636	1.573	96,15
Splitsko-dalmatinska	4.710	4.425	93,95
Dubrovačko-neretvanska	1.178	1.034	87,78
Šibensko-kninska	819	790	96,46
Međimurska	1.128	1.082	95,92
Varaždinska	1.652	1.457	88,2
Krapinsko-zagorska	1.200	1.194	99,5
Grad Zagreb	7.177	6.846	95,39
Zagrebačka	3.122	3.018	96,67
Hrvatska	38.832	37.108	95,56

Izvor: Ministarstvo zdravstva

42 (c)

Tablica 26. Broj roditelja i poroda u razdoblju 2014.-2018.

	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.
Broj roditelja (do navršenih ≤17 godina)	312	306	259	235	222
Stopa poroda (do 20. godine)	10,3/1.000	9,7/1.000	9,2/1.000	9,2/1.000	8,7/1.000
Broj poroda (do 19. godine)	1.225	1.132	1.073	987	888
Broj poroda (od 18. do 19. godine)	913	826	814	752	666

Izvor: Ministarstvo zdravstva

42 (d)

Tablica 27. Broj prijavljenih, legalno induciranih, pobačaja kod djevojaka do navršene 20. godine

Godina	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.
Broj pobačaja	218	226	180	157	164
% od ukupnog broja pobačaja	7,2	7,5	7,1	6,5	6,4

Izvor: Ministarstvo zdravstva

42 (e)

Tablica 28. Broj spolno prenosivih bolesti, po dobnim skupinama, u razdoblju 2014.-2018.

Bolest	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.
	0-19	0-19	0-19	0-19	0-19
HIV	6	0	1	1	2
Sifilis	1	1	1	1	1
Gonoreja	0	1	0	3	1
Klamidijaza	38	18	15	16	15

Izvor: Ministarstvo zdravstva

42 (f)

U strukturi maloljetničkog kriminaliteta, kaznena djela zlouporabe droga nalaze se na trećem mjestu iza kaznenih djela protiv imovine i kaznenih djela protiv života i tijela. U ukupnoj masi maloljetničkog kriminaliteta ova kaznena djela participiraju s 5,5%.

Tablica 29. Broj osoba liječenih u zdravstvenom sustavu zbog problema ovisnosti i udio maloljetnih osoba

Godina	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.
Ukupan broj osoba na liječenju od ovisnosti o drogama	7.812	7.533	7.106	7.157	6.831
Od toga maloljetnici u dobi do 19 godina	567	484	364	355	415
Od toga djeca do 14 godina	17	4	14	24	4

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Općenito gledajući, prosječna dob započinjanja korištenja sredstava ovisnosti se spušta u sve nižu dob, a prosječna dob korištenja bilo koje droge je 16 godina, dob prvog uzimanja opijata je 20 godina, a prvog javljanja na tretman 26 godina.

43. Invaliditet, osnovno zdravlje i socijalna skrb

43 (a)

Tablica 30. Broj osoba u tisućama u dobi od 0 do 17 godina prema spolu koje se nalaze u riziku od siromaštva ili su u teškoj materijalno deprivaciji ili žive u kućanstvima s niskim intenzitetom rada.

	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.
Ukupno	233	215	199	189	170
M	114	109	98	99	89
Ž	119	105	101	90	81

Izvor: Državni zavod za statistiku

Vezano uz procjenu broja romske djece koja žive u siromaštvu, ULJPPNM upućuje na tri istraživanja provedena u RH: [Siromaštvo i dobrobit djece predškolske dobi u Republici Hrvatskoj](#)²³⁰, [Second European Union Minorities and Discrimination Survey \(EU-MIDIS II\) Roma – Selected findings](#)²³¹, [Uključivanje Roma u hrvatsko društvo: istraživanje baznih podataka](#)²³².

44. Obrazovanje, slobodno vrijeme i kulturne aktivnosti

44 (a)

Tablica 31. Prikaz podataka o broju uključene djece u programe ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja po pedagoškim godinama

Pedagoška godina	2013./2014.	2014./2015.	2015./2016.	2016./2017.	2017./2018.
Broj djece u jasličkim odgojno-obrazovnim skupinama (od 6 mjeseci do 3 godine)	25.327	21.280	21.317	17.585	17.545
Broj djece u vrtičkim odgojno-obrazovnim skupinama (od 3 godine do polaska u osnovnu školu)	129.133	142.660	131.416	137.193	136.388
Ukupan broj djece uključene u sustav ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja	154.460	163.940	152.733	154.778	153.933
Ukupan broj djece Roma u programu	769	873	1.026	1.118	1.020

²³⁰Šućur, Z., Kletečki Radović, M., Družić Ljubotina, O. i Babić, Z. (2015.)

²³¹European Union Agency for Fundamental Rights (2016.)

²³²Kunac, S., Klasnić, K. i Lalić, S. (2018.)

predškolskog odgoja i predškole					
------------------------------------	--	--	--	--	--

Izvor: Ministarstvo znanosti i obrazovanja

Tablica 32. Broj romske djece po spolu u integriranim programima predškolskog odgoja i obrazovanja

Pedagoška godina		Ukupan broj	Predškolski	Predškola
2014./2015.	Ukupno	873	466	407
	M	442	235	207
	Ž	431	231	200
2015./2016.	Ukupno	1.026	549	477
	M	513	282	231
	Ž	513	267	246
2016./2017.	Ukupno	1.118	652	466
	M	600	351	249
	Ž	518	301	217
2017./2018.	Ukupno	1.020	488	532
	M	535	270	265
	Ž	485	218	267

Izvor: Ministarstvo znanosti i obrazovanja

Tablica 33. Broj učenika u pojedinoj školskoj godini po razredima osnovne škole

	2014./2015.		2015./2016.		2016./2017.		2017./2018.		2018./2019.	
Razred	ukupan broj učenika	broj TUR	ukupan broj učenika	broj TUR	ukupan broj učenika	broj TUR	ukupan broj učenika	broj TUR	ukupan broj učenika	broj TUR
1.	41.462	801	41.776	889	42.216	1.011	39.694	987	38.484	953
2.	40.117	1.428	40.786	1.513	41.266	1.668	41.748	1.801	39.327	1.684
3.	40.988	1.946	39.638	2.036	40.379	2.151	40.894	2.365	41.477	2.369
4.	40.572	2.383	40.475	2.412	39.264	2.510	40.059	2.628	40.663	2.884
5.	39.141	2.673	40.208	2.921	40.200	2.995	39.066	3.104	39.998	3.245
6.	39.299	3.050	38.640	3.132	39.717	3.418	39.784	3.497	38.730	3.600
7.	40.618	3.278	38.908	3.314	38.353	3.427	39.422	3.713	39.556	3.835
8.	42.542	3.497	39.934	3.413	38.306	3.468	37.823	3.598	38.858	3.791
OOS 7-11*	331	330	368	368	365	365	446	446	506	506
OOS 11-14	326	325	352	352	318	318	320	320	333	332
OOS 14-17	392	392	420	420	404	404	449	448	441	440
OOS 17-21	523	522	571	571	591	580	679	679	678	678
Σ	326.293	20.617	322.069	21.338	321.369	22.311	320.377	23.583	319.037	24.307

Izvor: Ministarstvo znanosti i obrazovanja

*OOS su odgojno obrazovne skupine za učenike s teškoćama u razvoju (posebni programi za stjecanje kompetencija u aktivnostima svakodnevnoga života i rada uz individualizirane postupke). Ti učenici nisu raspoređeni u razrede nego u odgojno obrazovne skupine po dobi od 7-11 godina, 11-14 godina, 14-17 godine i 17-21 godinu te imaju pravo školovanja u tom programu do 21. godine života.

Napominje se kako se u e-Matici MZO-a podaci o učenicima s teškoćama u razvoju za srednje škole vode od školske godine 2016./2017. te za ranije godine ti podaci nisu dostupni.

Tablica 34. Broj učenika u pojedinoj školskoj godini po razredima srednje škole

	2014./2015.		2015./2016.		2016./2017.		2017./2018.		2018./2019.	
Razred	ukupan broj učenika	broj TUR	ukupan broj učenika	broj TUR	ukupan broj učenika	broj TUR	ukupan broj učenika	broj TUR	ukupan broj učenika	broj TUR
1.	45.118	/	43.189	/	40.508	1.228	38.765	2.177	38.041	1.229
2.	45.761	/	43.451	/	41.799	998	39.202	1.952	37.799	1.954
3.	46.605	/	43.785	/	41.903	881	40.844	1.708	38.137	1.840
4.	34.814	/	33.123	/	31.402	177	31.966	492	30.718	547
5.	1.225	/	1.263	/	1.182	0	1.149	1	1.039	3
OOS 17-21*	12	/	14	/	13	0	9	0	11	0
Σ	173.533	/	164.821	/	156.806	3.284	151.934	6.330	145.743	5.573

Izvor: Ministarstvo znanosti i obrazovanja

*OOS su odgojno obrazovne skupine za učenike s teškoćama u razvoju (posebni programi za stjecanje kompetencija u aktivnostima svakodnevnoga života i rada uz individualizirane postupke).

Iz Nacionalnog informacijskog sustava prijava i upisa u srednje škole dostupni su podaci o broju učenika koji su prilikom upisa u I. razred srednje škole dobili dodatni bod za upis po osnovi pripadnosti romskoj nacionalnoj manjini i prikazani su u donjoj tablici xx.

U osnovnoškolskom sustavu zamijećen je blagi pad broja učenika pripadnika romske nacionalne manjine. Tako je na početku školske godine 2014./2015. u osnovnim školama bilo 5.411 (2.750m, 2.661ž) učenika, 2015./2016. u osnovnoj školi bilo je 5.420 (2740m/2680ž) učenika pripadnika romske nacionalne manjine, početkom školske godine 2016./2017. bilo je 5.263 (2.640m/2.623ž) učenika, a 2017./2018. školske godine 5.134 učenika (2.589m, 2.545ž).

Tablica 35. Broj učenika koji su prilikom upisa u I. razred srednje škole dobili dodatni bod za upis po osnovi pripadnosti romskoj nacionalnoj manjini

	2014./2015.	2015./2016.	2016./2017.	2017./2018.	2018./2019.
Broj upisanih učenika Roma u SŠ s dodatnim bodom	230	289	238	280	226

Izvor: Ministarstvo znanosti i obrazovanja

Tablica 36. Broj upisanih učenika, udio upisanih u odnosu na ukupnu populaciju učenika koji su završili osnovnu školu, broj upisanih učenika s teškoćama u razvoju te udio upisanih učenika s teškoćama u razvoju u odnosu na broj učenika s teškoćama u razvoju koji su se prijavili za upis u prvi razred srednje škole u odnosu na ukupan broj učenika koji su završili osnovnu školu. Podaci se odnose na upis u školskoj godini 2017./2018., izvor podataka je Nacionalni informacijski sustav prijava i upisa u srednje škole (NISpuSŠ) 15. svibnja 2019. godine.

Županija	Broj upisanih	Broj učenika koji su završili OŠ	Postotak upisanih u odnosu na broj učenika koji su završili OŠ	Broj upisanih s TUR	Broj učenika s TUR koji su završili OŠ	Postotak upisanih učenika s TUR u OŠ u odnosu na broj učenika s TUR koji se prijavio za upis u SŠ	Postotak upisanih učenika s TUR od ukupnog broja upisanih učenika
Grad Zagreb	6.835	6.966	98,12%	574	724	79,28%	8,40%
Splitsko-dalmatinska	4.340	4.376	99,18%	193	223	86,55%	4,45%
Zagrebačka	3.004	3.049	98,52%	237	299	79,26%	7,89%
Osječko-baranjska	2.522	2.612	96,55%	187	201	93,03%	7,41%
Primorsko-goranska	2.282	2.321	98,32%	72	82	87,80%	3,16%
Redovni učenik, nije 8. razred*	402	1.810	22,21%	6	6	100,00%	1,49%
Varaždinska	1.678	1.696	98,94%	94	105	89,52%	5,60%
Istarska	1.614	1.659	97,29%	76	90	84,44%	4,71%
Vukovarsko-srijemska	1.617	1.650	98,00%	95	111	85,59%	5,88%
Zadarska	1.524	1.534	99,35%	102	119	85,71%	6,69%
Sisačko-moslavačka	1.375	1.430	96,15%	89	103	86,41%	6,47%
Brodsko-posavska	1.372	1.422	96,48%	66	74	89,19%	4,81%
Krapinsko-zagorska	1.211	1.232	98,30%	83	106	78,30%	6,85%
Međimurska	1.056	1.103	95,74%	101	113	89,38%	9,56%
Dubrovačko-neretvanska	1.036	1.050	98,67%	40	43	93,02%	3,86%
Koprivničko-križevačka	1.015	1.049	96,76%	90	107	84,11%	8,87%
Bjelovarsko-bilogorska	961	988	97,27%	76	85	89,41%	7,91%
Karlovačka	970	985	98,48%	39	43	90,70%	4,02%
Šibensko-kninska	889	898	99,00%	42	50	84,00%	4,72%
Virovitičko-podravska	723	739	97,83%	54	59	91,53%	7,47%
Požeško-slavonska	696	722	96,40%	37	42	88,10%	5,32%

Izvan sustava RH*	426	511	83,37%	18	21	85,71%	4,23%
Ličko-senjska	384	399	96,24%	25	27	92,59%	6,51%
Ukupno	37.932	40.201	94,36%	2.396	2.833	84,57%	6,32%

Izvor: Državni zavod za statistiku, dostavilo Ministarstvo znanosti i obrazovanja

44 (b)

Tablica 37. Broj djece koja pohađaju posebne škole, odnosno posebne ustanove, uključujući romsku djecu

Ustanova	2014./2015.		2015./2016.		2016./2017.		2017./2018.		2018./2019.	
	Broj	Broj Roma	Broj	Broj Roma	Broj	Broj Roma	Broj	Broj Roma	Broj	Broj Roma
Ukupno	1.193	140	2.052	121	2.378	116	2.532	126	2.314	119

Izvor: Ministarstvo znanosti i obrazovanja

44 (d)

MZO raspolaže podacima iz e-Matice, od 8. kolovoza 2019., koji su prikazani u donjim tablicama. Napominje se kako se u e-Matici podaci o učenicima s TUR za SŠ vode od školske godine 2016./2017. te za ranije godine ti podaci nisu dostupni.

Tablica 38. Broj i udio učenika ponavljača u osnovnim i srednjim školama, uključujući djecu s teškoćama u razvoju (TUR)

Školska godina	Ukupan broj učenika	TUR	Udio TUR u odnosu na ukupan broj učenika	Ponavljači	Udio ponavljača u odnosu na ukupan broj učenika	Ponavljači TUR	Udio ponavljača TUR u odnosu na ukupan broj učenika TUR
Osnovne škole							
14./15.	326.293	20.61	6,32%	1.130	0,35%	209	1,01%
15./16.	322.069	21.33	6,63%	932	0,29%	192	0,90%
16./17.	321.369	22.31	6,94%	835	0,26%	183	0,82%
17./18.	320.377	23.58	7,36%	864	0,27%	221	0,94%
18./19.	319.037	24.30	7,62%	895	0,28%	213	0,88%
Srednje škole							
14./15.	173.533	/	/	3.397	1,96%	/	/
15./16.	164.821	/	/	2.929	1,78%	/	/
16./17.	156.806	3.284	2,09%	2.662	1,70%	124	3,78%
17./18.	151.934	6.330	4,17%	2.267	1,49%	166	2,62%
18./19.	145.743	5.573	3,82%	1.887	1,29%	137	2,46%

Izvor: Ministarstvo znanosti i obrazovanja

Tablica 39. Broj učenika romske nacionalne manjine upisanih u osnovne i srednje škole te broj učenika koji ponavljaju razred i koji su prekinuli školovanje

Školska godina	Broj	Osnovne škole			Srednje škole		
		Ukupno upisanih	Učenici ponavljači	Prekinuli školovanje	Ukupno upisanih	Učenici ponavljači	Prekinuli školovanje

2014./2015.	Ukupno	5.411	413	167	682	67	88
	M	2.750	245	93	368	45	37
	Ž	2.661	168	74	314	22	51
2015./2016.	Ukupno	5.420	394	205	746	48	100
	M	2.740	240	107	406	29	48
	Ž	2.680	154	98	340	19	52
2016./2017.	Ukupno	5.263	343	161	820	66	124
	M	2.640	203	93	433	42	69
	Ž	2.623	140	68	387	24	55
2017./2018.	Ukupno	5.134	382	/	805	55	/
	M	2.589	209	/	446	31	/
	Ž	2.545	173	/	359	24	/

Izvor: Ministarstvo znanosti i obrazovanja

44 (f)

Tablica 40. Broj učenika i nastavnog osoblja osnovnih škola – usporedba podataka iz školskih godina 2014./2015. i 2018./2019.

	Broj osnovnih škola		Broj učenika		Broj učitelja po školi	
	14./15.	18./19.	14./15.	18./19.	14./15.	18./19.
Županija						
Zagrebačka	134	134	26.033	25.636	194,3	191,3
Krapinsko-zagorska	93	92	9.907	9.530	106,5	103,6
Sisačko-moslavačka	96	96	12.379	11.187	128,9	116,5
Karlovačka	84	77	8.846	8.410	105,3	109,2
Varaždinska	75	77	14.108	13.528	188,1	175,7
Koprivničko-križevačka	96	95	9.229	8.754	96,1	92,1
Bjelovarsko-bilogorska	111	108	9.180	8.598	82,7	79,6
Primorsko-goranska	130	133	19.058	19.232	146,6	144,6
Ličko-senjska	48	50	3.416	3.169	71,2	63,4
Virovitičko-podravska	83	82	6.650	6.082	80,1	74,2
Požeško-slavonska	65	64	6.282	5.570	96,6	87,0
Brodsko-posavska	115	115	13.098	11.451	113,9	99,6
Zadarska	121	120	13.635	13.616	112,7	113,5
Osječko-baranjska	187	189	23.052	20.843	123,3	110,3
Šibensko-kninska	59	57	7.539	7.207	127,8	126,4
Vukovarsko-srijemska	95	95	14.964	12.620	157,5	132,8
Splitsko-dalmatinska	225	222	37.332	36.857	165,9	166,0
Istarska	119	112	14.566	15.245	122,4	136,1
Dubrovačko-neretvanska	79	76	9.358	9.762	118,5	128,4
Međimurska	64	63	9.773	9.376	152,7	148,8
Grad Zagreb	162	165	58.942	62.950	363,8	381,5
Ukupno	2.241	2.222	326.925	319.207	145,9	143,7

Izvor: Državni zavod za statistiku, dostavilo Ministarstvo znanosti i obrazovanja

Tablica 41. Broj učenika i nastavnog osoblja srednjih škola – usporedba podataka iz školskih godina 2014./2015. i 2018./2019.

	Broj srednjih škola	Broj učenika	Broj učitelja po školi
--	---------------------	--------------	------------------------

	14./15.	18./19.	14./15.	18./19.	14./15.	18./19.
Županija						
Zagrebačka	17	17	7.298	5.955	429,3	350,3
Krapinsko-zagorska	11	11	5.288	4.341	480,7	394,6
Sisačko-moslavačka	15	15	5.619	4.187	374,6	279,1
Karlovačka	14	14	4.683	3.953	334,5	282,4
Varaždinska	18	18	7.954	7.023	441,9	390,2
Koprivničko-križevačka	10	10	4.450	3.669	445,0	366,9
Bjelovarsko-bilogorska	15	15	5.226	4.246	348,4	283,1
Primorsko-goranska	35	35	9.906	9.171	283,0	262,0
Ličko-senjska	5	5	1.548	1.189	309,6	237,8
Virovitičko-podravska	10	10	3.687	2.662	368,7	266,2
Požeško-slavonska	8	8	3.805	2.682	475,6	335,3
Brodsko-posavska	12	12	6.687	4.995	557,3	416,3
Zadarska	21	21	7.539	6.333	359,0	301,6
Osječko-baranjska	29	29	13.095	10.550	451,6	363,8
Šibensko-kninska	14	13	4.345	3.497	310,4	269,0
Vukovarsko-srijemska	16	16	7.930	6.031	495,6	376,9
Splitsko-dalmatinska	53	52	20.345	17.795	383,9	342,2
Istarska	24	24	6.815	6.035	284,0	251,5
Dubrovačko-neretvanska	16	16	5.375	4.294	335,9	268,4
Međimurska	7	7	4.265	3.726	609,3	532,3
Grad Zagreb	92	91	38.524	34.018	418,7	373,8
Ukupno	442	439	174.281	146.261	394,3	333,2

Izvor: DZS, dostavilo Ministarstvo znanosti i obrazovanja

44 (g)

Tablica 42. Broj slučajeva vršnjačkog nasilja u školama

	Školska godina			
	2014./2015.	2015./2016.	2016./2017.	2017./2018.
Vrste događaja	70	120	185	160
Tjelesna ozljeda	15	39	36	23
Nasilničko ponašanje	19	47	53	68
Seksualni delikt	2	6	8	2
Tučnjava	5	24	21	13
Razbojništvo	0	0	0	0
Pokušaj samoubojstva	0	1	0	0
Ubojstvo	0	0	0	0
Provala	0	0	0	0
Krađa	0	2	2	4
Oštećenje tuđe stvari	4	2	1	0
Prijetnja	6	14	19	9
Zloupotreba droga	0	1	1	1
Posjedovanje vatrenog ili drugog oružja	1	0	4	4
Oštećenje školske imovine	3	5	0	0
Narušavanje javnog reda i mira	1	5	5	2
Elektroničko nasilje	1	9	10	7

Verbalno nasilje	13	22	25	17
Obiteljsko nasilje	0	2	0	0

Izvor: Ministarstvo znanosti i obrazovanja

45. Posebne mjere zaštite

45 (a)

Vidi 45 (b).

45 (b)

Tablica 43. Broj djece stranih državljana bez pratnje, na teritoriju RH, za koje je CZSS imenovao posebnog skrbnika.

Spol	2014.	2015.	2016.	2017.
M	265	85	260	324
Ž	17	15	5	10
Ukupno	282	100	265	334

Izvor: Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku

Tablica 44. Broj djece tražitelja međunarodne zaštite

		0-13		14-15		16-17		Ukupno
		M	Ž	M	Ž	M	Ž	
Maloljetnici u pratnji tražitelji međunarodne zaštite	2014.*	0	3	0	1	0	0	4
	2015.	8	4	2	1	0	1	16
	2016.	124	115	10	6	10	6	271
	2017.	121	92	5	14	10	10	252
	2018.	141	105	10	11	16	12	295
Maloljetnici bez pratnje tražitelji međunarodne zaštite	2014.	0	0	0	0	4	0	4
	2015.	2	0	1	0	3	0	6
	2016.	15	1	47	0	108	0	171
	2017.	24	1	63	2	167	5	262
	2018.	11	2	13	0	35	3	64

*2014. godina: od 01.09.2014. do 31.12.2014.

Izvor: Ministarstvo unutarnjih poslova

Tablica 45. Broj djece migranata, uključujući djecu neregularne migrante, prije pritvora i u pritvoru, što obuhvaća prihvatne centre za mladež i odrasle osobe, policijski pritvor i domove za djecu s poremećajima u ponašanju

	U pratnji roditelja			Bez pratnje roditelja			Broj djece smještene u Prihvatni centar	Broj djece smještene u domove za maloljetnike	Broj djece kojima je izdano rješenje o povratku	Broj prisilno udaljene djece
	M	Ž	Ukupno	M	Ž	Ukupno				
2014.	197	127	324	238	12	250	19	12	17	7

2015.	419	263	682	150	30	180	7	4	299	10
2016.	626	300	926	331	13	344	59	50	381	42
2017.	584	262	846	458	17	475	73	113	359	55

Izvor: Ministarstvo unutarnjih poslova

46. Posebne mjere zaštite

Tablica 46. Identificirane maloljetne žrtve trgovanja ljudima prema vrsti eksploatacije i spolu

	2014.		2015.		2016.		2017.		2018.	
	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž
Spolna	3	16	0	4	1	5	1	6	0	0
Radna	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
U tranzitu	1	2	0	0	2	0	0	0	0	0
Činjenje protupravnih radnji	0	0	0	0	0	2	6	0	0	1
Nedozvoljeni/prisilni brak	0	0	0	0	0	1	0	1	0	0
U pokušaju	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Tijekom radne eksploatacije roditelja	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0
Ukupno	4	18	0	4	3	8	7	7	2	2

Izvor: Ministarstvo unutarnjih poslova

47. Posebne mjere zaštite

47 (a)

Tablica 47. Broj djece odvedenih u policijski pritvor zbog sumnje na kazneno djelo

	2014.	2015.	2016.	2017.
M	78	69	53	95
Ž	3	2	2	14
Ukupno	81	71	55	109

Izvor: Ministarstvo unutarnjih poslova

Tablica 48. Broj djece pritvoren tijekom obrade zbog migracijskih razloga

	2014.		2015.		2016.		2017.	
	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž
Pritvoren s obitelji / skrbnikom	19	0	7	0	45	14	54	19
Ukupno	19	0	7	0	45	14	54	19

Izvor: Ministarstvo unutarnjih poslova

Dodatak 1 Priloga: Poslovník i Plan rada Vijeća za djecu

A. Plan rada Vijeća za djecu za 2018. i 2019. godinu

1. Praćenje primjene Konvencije UN-a o pravima djeteta i drugih međunarodnih akata koji se odnose na područje zaštite i promicanja prava djece:
 - prikupljanje podataka u svrhu izrade 5. i 6. periodičkog izvješća Republike Hrvatske po Konvenciji UN-a o pravima djeteta;
2. praćenje primjene Nacionalne strategije za prava djece u Republici Hrvatskoj za razdoblje od 2014. do 2020. godine i pripadajućih akcijskih planova Strategije, praćenje primjene postojećih propisa koji se odnose na djecu, izrada nacrtu zakona i drugih propisa iz područja zaštite i promicanja prava djece, te predlaganje, Vladi Republike Hrvatske, mjera za unaprjeđivanje rada u tijelima koja u svojoj nadležnosti imaju poslove u vezi zaštite djece i ostvarivanja njihovih prava;
3. koordinacija i usklađivanje rada povjerenstava i drugih stručnih tijela u dijelu koji se odnosi na ostvarivanje ciljeva predviđenih u nacionalnom strateškom dokumentu na području zaštite i promicanja prava djece u Republici Hrvatskoj;
 - jačanje suradnje Vijeća za djecu, Ministarstva za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku, koordinatora provedbe mjera temeljnog nacionalnog strateškog dokumenta za područje djece, jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave te drugih savjetodavnih tijela na nacionalnoj razini (organizacija zajedničkih, terenskih sjednica, posjeta i sl.);
4. osnivanje i praćenje rada Nacionalnog etičkog povjerenstva za istraživanja s djecom;
5. senzibilizacija javnosti o pravima djece:
 - obilježavanje Međunarodnog dana djeteta i dana Konvencije UN-a o pravima djeteta (20. studenog), kao i drugih značajnijih datuma vezanih uz prava djece
6. informiranje javnosti o radu Vijeća:
 - objava sažetaka zapisnika sa sjednica i drugih informacija o radu Vijeća na web stranici Ministarstva za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku.

B. Poslovnik o radu Vijeća za djecu

Na temelju točke VII. Odluke o osnivanju Vijeća za djecu („Narodne novine“, broj 105/17), Vijeće za djecu, na sjednici održanoj 07. studenoga 2018. godine, donijelo je

Članak 1.

Ovim Poslovnikom uređuje se način rada Vijeća za djecu (u daljnjem tekstu: Vijeće).

Članak 2.

Sjednice Vijeća saziva predsjednica Vijeća prema potrebi, a najmanje četiri puta godišnje. U slučaju spriječenosti predsjednice Vijeća, sjednice saziva zamjenik predsjednice. Rad Vijeća je javan, osim ako drugačije odluči predsjednica Vijeća.

Članak 3.

Predsjednica Vijeća predsjedava sjednicama Vijeća, predlaže dnevni red sjednica, usklađuje rad Vijeća, potpisuje odluke i druge akte Vijeća.

Predsjednica Vijeća može tijekom sjednice predlagati izmjene ili dopune dnevnog reda. Zamjenik predsjednice zamjenjuje predsjednicu u slučaju njenog izbivanja ili spriječenosti.

Članak 4.

Vijeće donosi odluke većinom glasova ukoliko je na sjednici Vijeća nazočna većina članova/ica.

Ako predsjednica Vijeća utvrdi da na sjednici nije prisutan dovoljan broj članova za odlučivanje, sjednica će se održati, a o predloženim zaključcima glasovat će se na sljedećoj sjednici Vijeća.

U glasovanju sudjeluju i predsjednica Vijeća i zamjenik predsjednice.

U slučaju da su glasovi podijeljeni, odlučuje glas predsjednice Vijeća.

Članak 5.

Vijeće podnosi izvješće o svom radu Vladi Republike Hrvatske, sukladno Odluci o osnivanju Vijeća za djecu, najmanje jednom godišnje za prethodnu godinu.

U izradi izvješća sudjeluje svaki/a član/ica Vijeća, radnog tijela Vijeća, ovisno o aktivnostima tijela ispred kojeg je imenovan/a, odnosno iz područja svog djelovanja.

Članak 6.

Vijeće donosi plan rada, najkasnije do kraja tekuće godine za iduću godinu, a na temelju prijedloga članova/ica Vijeća.

Članak 7.

Vijeće može organizirati stručne skupove, javne priredbe, posjete i slične aktivnosti. Vijeće osniva Nacionalno etičko povjerenstvo za istraživanja s djecom kao savjetodavno tijelo.

U okviru Vijeća mogu se osnivati i radna tijela radi izvršavanja određenih poslova i zadataka iz djelokruga Vijeća, čiji/e članovi/ice mogu biti i stručnjaci/kinje koji/e nisu članovi/ice Vijeća.

Članak 8.

Radna tijela sastaju se po potrebi. O njihovom radu vodi se zapisnik koji se dostavlja svim članovima/icama radne skupine i predsjednici Vijeća.

Članak 9.

Radne skupine redovito izvješćuju Vijeće o svojem radu.

Članak 10.

Radi potpunijeg i točnijeg izvješćivanja javnosti o radu Vijeća i radnih skupina, mogu se davati priopćenja za medije.

Konferencija za medije održava se na temelju odluke predsjednice Vijeća.

Članak 11.

Članovi/ice Vijeća imaju pravo i obvezu sudjelovati na sjednicama Vijeća i na njima raspravljati i odlučivati, podnositi prijedloge i postavljati pitanja, sudjelovati u radu radnih skupina i slično.

Članak 12.

Članovi/ice Vijeća koji/e ne mogu biti prisutni/e na sjednici Vijeća, dužni/e su o tome odmah po saznanju za dan i vrijeme održavanja sjednice, izvijestiti nadležnu ustrojstvenu jedinicu Ministarstva za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku, te osigurati nazočnost svog/svoje zamjenika/ice.

Ukoliko član/ica Vijeća neopravdano dva puta izostane sa sjednice, Vijeće Vladi Republike Hrvatske podnosi prijedlog za razrješenje člana/ice i prijedlog za imenovanje novog/nove člana/ice.

Članak 13.

O sjednicama Vijeća vodi se zapisnik.

Zapisnik se dostavlja svim članovima/icama i zamjenicima/icama članova/ica Vijeća.

Zapisnik sjednice potpisuje predsjednica Vijeća ili zamjenik predsjednice i tajnica Vijeća.

Članak 14.

Odluke i drugi akti Vijeća ovjeravaju se pečatom Ministarstva za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku.

Uredsko poslovanje Vijeća vodi se pod urudžbenim brojem Ministarstva za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku, i to kao unutarnje ustrojstvene jedinice.

Članak 15.

Ovaj Poslovnik stupa na snagu danom donošenja.

POMOĆNICA MINISTRICE
I PREDsjednica VIJEĆA ZA DJECU

dr. sc. Maja Vučinić-Knežević

KLASA: 023-08/18-01/1

URBROJ: 519-03-2-1-1/2-18-3